De idealisten

Lode Baekelmans

bron
Lode Baekelmans, *De idealisten*. P.N. Van Kampen & Zoon, Amsterdam 1919

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/baek004idea01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

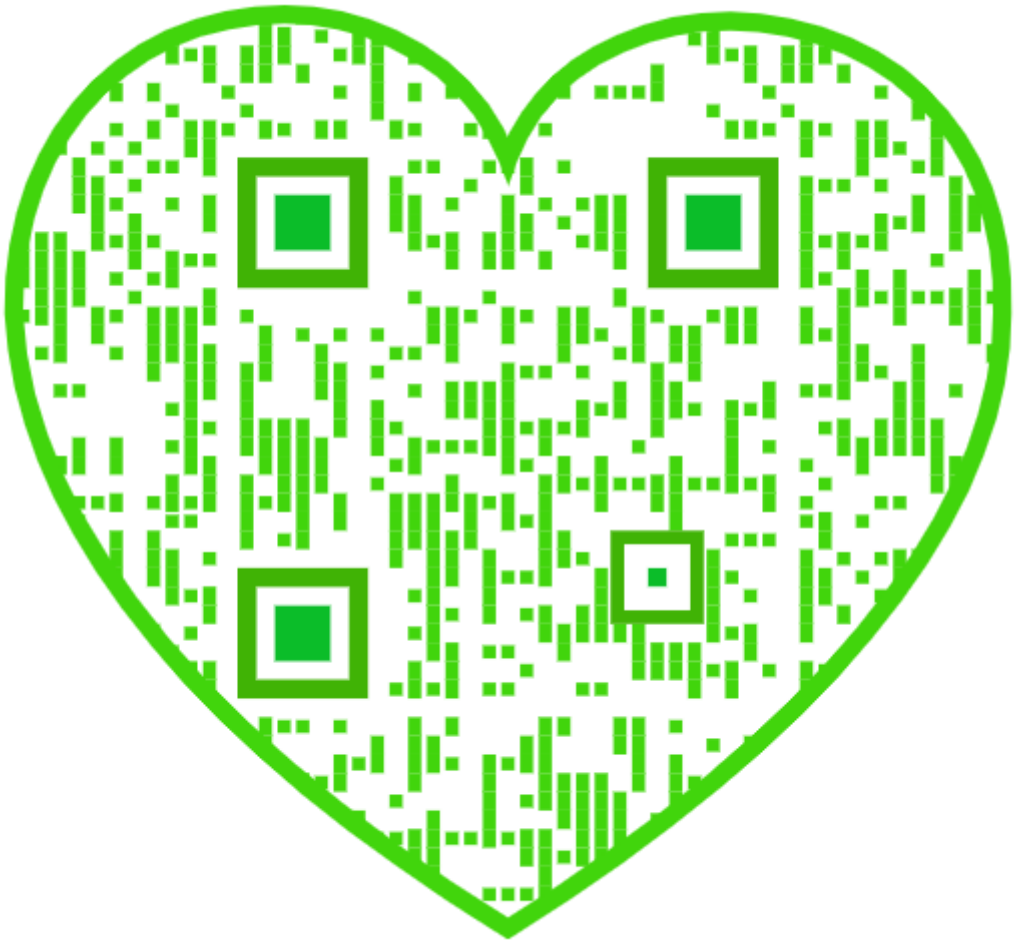

Najaarsmijmering.

Historien des gens qui n'ont pas d'histoire.
La Faustin. Edm. de Goncourt.

IN den grijzen, verlaten Zondagnamiddag peins ik aan de dienaars van het ideaal. Van idealisten wil ik vertellen aan andere idealisten!

Zijn wij, arme menschen, niet allen verkapte idealisten? Droomen wij niet allen van iets onbereikbaars? Het hoogste willen wij in de liefde, in de schoonheid, in de wijsheid of in de macht... Wat slechts bij benadering kan verwezenlijkt worden lokt ons hunkerend voort.

Niet alleen de onbaatzuchtige idealisten die de maatschappij willen verbeteren of hervormen, niet alleen de jonge verliefden, niet alleen de bazige kunstenaars, niet alleen de bekwame redeneerders die wijsgeerig bespiegelen, niet alleen de krachtmenschen die het gezag bemeesteren of de beurs beheerschen dienen een ideaal.

Wanneer een straatjongen een wijsje fluit, droomt hij iets onbereikbaars, mogelijk van centen om sigaretten te koopen! Wanneer een meisje een roman van Marlitt leest klopt haar harteken voor een mannenideaal. Een onwetend woekeraar in levensmiddelen vergooit geld op een boekenveiling of koopt schilderijen, een juffrouw met berispelijken levenswandel zoekt haar heil in de kerk, een kantoorjongen dweept met tooneelhelden, een oude vrijster weent om de ijselijkheden van een feuilleton, een heele stad geniet van kinemamirakels.

Ja, wij arme menschen zijn allen verkapte idealisten!

Wanneer krijgen wij den slag van den molen? Wordt het ons bij de geboorte meegegeven? - Welk weefsel van toevalligheden wekt eenmaal in ons dat verlangen naar het denkbeeldige?... Wij verlangen wat wij niet bezitten kunnen, wat wij niet zijn, willen wij schijnen!...

Ik ben als de anderen, een idealist!

Kan ik bij anderen niet steeds nagaan hoe zij idealisten werden, in mijn eigen jeugd schuilt de herinnering aan wat mij in de menschengilde der idealisten dreef.

Ik woonde aan de dokken. Rusteloos daverden de machines in de rijstpelderij, voortdurend floten stoomers en locomotieven, bestendig werkten kranen. De natiewagens reden af en aan, de bonkige paarden hinnikten, de dokkers floten en vloekten, ijzeren platen en staven werden kletterend neergesmakt. 's Zondags was het gewoonlijk stil in de buurt; op een zeilschip speelde een matroos harmonica, een lijnvisscher stond roerloos op den blauwen steen en loerde in het troebele water, een tolbeambte droomde lusteloos... en ver in den hemel weergalmde het klokje van Sint Antoniuskerk.

Als jongen, met een boek van Conscience op den schoot, keek ik dan droomend naar de hangars en naar de wagens in de straat. Daar pikten onze duiven de verloren korrels op.

Eens op een Zondagmorgen, terwijl ik zoo genoot van de broeiende zomerzon op rijst en gezouten huiden zag ik voor de eerste maal een idealist voor mij achter het open raam.

Het was Toontje de buildrager. Ik kende hem goed, de pezige, magere man. Hij was een gelijkmoedig, stil mensch die karig was met zijn woorden. Zijn oogen schitterden en ik zag voor de eerste maal dat zij zeer bruin en diep van kleur waren.

- Dag Lowieke, zei hij en streelde zijn bruine snor.

- Dag Toontje!

Het bevreemdde mij wel dat Toontje mij toesprak, onzeker te been scheen, onhandige bewegingen maakte en aarzelend zijn mond bewoog. Hij was kanariegeel bestoven met katoenpitten-meel, zijn sjofel jasje, zijn blauw kieltje, zijn pet en zijn diemiten, afgezakte broek. Zijn gelaat was ook gepoederd, zijn snor, zijn wenkbrauwen en zijn wimpers hadden een groengelen weerschijn. Van zijn mondhoeken, door zijn stoppelbaard verfde het tabakssap van zijn pruimpje. Hij deed denken

aan een clown, maar zijn oogen schitterden ongewoon.

- Lowieke, zei hij peinzend, gij kent Toontje, niet waar?

- Ja Toontje!

- Awel als ik baas moest zijn... zou ik veel te zeggen hebben.... en dan zou de boel anders draaien!

- Ja Toontje!

- Ik zou alles veranderen in de wereld... Ik zou geen vaten koko aan den basseng leggen, maar vaten jenever... en ik zou iets uitvinden dat de menschen zooveel konden drinken als ze maar wilden zonder zat te worden... Ik kocht een ander kostuum en zou niet meer werken... Ik zou van alles doen, van alles, van alles, verstaat ge mij?

- Ja, Toontje!...

- Ja, ge verstaat mij ge zijt ook een braaf sloeberke, ik zou voor u ook zorgen... ge mocht voor mij mijn brieven schrijven!...

- Dank u Toontje!

- Ge moet mij niet bedanken, fluisterde Toontje plots triestig, ik ben geen baas... ik zal nooit baas worden, verzekerde hij neerslachtig, en dat is spijtig...

Zijn oogen waren hun glans kwijt.

- Ge kunt nooit weten, Toontje, troostte ik hem.

- Neen Lowieke, reken er maar niet op... Ik ga ieverans 'n pekelharing eten want ik ben zattekens Lowieke!

Nooit vergat ik Toontje en zijn ideaal. Toontje stierf bij de landloopers te Hoogstraeten en ik, ik werd helaas nooit zijn secretaris, maar fantaseerde in de zomeravonden over Toontje, zijn droomen en wat zij voor mij opriepen. De lucht was zoo blauw en de sterren stonden zoo hoog boven de masten der schepen...

In den herfst was het feest aan de dokken. - Het wijkkomiteit richtte volkspelen in: zakloopen, staakklimmen, om ter serieuste wandelen en kikvorschen kruien. Heel den namiddag speelden de fanfares aan alle uithoeken en 's avonds waren de huizen verlicht met

vetpottekens en ballonnekens. - Gouden, wiebelende lichtglansen lagen op het donkere water...

Later trok de fanfare ‘De Belanghebbenden van Dokken en Kaaien’ met walmende rosgloeiende fakkels voorbij. In de verte klonk reeds het joelend geschuifel der keuteljacht, de gloed vlamde langs de donkere muren der magazijnen en bedierf het effekt der verlichting. Achter de dansende, gillende meisjes en de fluitende jongens stapten de muzikanten gevolgd door het bestuur en de leden. De voorzitter was een dikke drankslijter uit de buurt. Statig ging hij en groette genadig mijn vader die naast mij stond op den drempel van het huis.

In het geweldig-rosse licht, achter de luidruchtige muziek, scheen de voorzitter en zijn kliek ver van ons, opgegaan in wonderbare, gewichtige zending. Zij joegen het licht in de duisternis waar wij slechts vetpottekens hadden ontstoken!...

Later in den avond, toen ik, als eenzame jongen, stond te mijmeren en te luisteren naar de verre nazingende muziek, toen ik de lichtjes zag pinken en uitflappen in de straat, boven mijn hoofd en aan de overzijde van het dok, dan voelde ik zonder het duidelijk te kunnen omschrijven dat al deze menschen waren als Toontje, die verlangden naar onbereikbare dingen.

Wanneer dan in de volgende dagen mijn vlieger hoog stond boven den Oosterweelschen dijk, mijn kluwen tot aan den stok afgewonden en de koord strak gespannen, dan wenschte ik dat mijn kluwen veel, veel grooter ware geweest om mijn vlieger hooger te laten stijgen, immer hooger tot waar hij zou versmolten zijn met het blauw van den herfsthemel. En onvoldaan dacht ik op den terugweg aan de mannen der fanfare en aan Toontje.

Het werd winter, een donkere winter waarin 's morgens laat, en in den namiddag reeds vroeg de lampen brandden.

In de Dokstraat kwamen op sommige avonden heeren bellen aan een geheimzinnig, gesloten huis. In den zomer bleef het onbezocht met toeë luiken. Daar kwamen de ‘framassons’ bijeen.

Terwijl de meiden in huis zongen, sloop ik stillekens

de straat op om met andere bengels te gaan loeren naar het poortje waar men kwam aankloppen. Van achter een wagen zagen wij de deur openen, het licht weerschijnen in den gang en de poort vloog weer dicht. De gezichten der ‘framassons’ konden wij niet zien en mijn kameraadjes waren het loeren spoedig moede. Een beetje benauwd kwam ik dan thuis.

Eens onderbrak ik de meid in haar roerend gezang van: ‘Nooit of nooit wordt Nora uwe bruid’ en vroeg haar zonder omwegen wat ‘framassons’ waren.

- Dat zijn mannen die met den duivel omgaan, leerde mij Jeannette en herbegon voor de zevende maal haar lied van den smachtenden bruidegom en zijn geliefde die naar 't klooster trok.

De uitleg voldeed mij tijdelijk, maar de angstige aantrekkelijkheid van mijn nieuwsgierig speuren verminderde niet

- Die mannen zoeken het licht, hoorde ik eens zeggen door een Hollandsch schipper tot zijn maat.

Zij stonden ook te kijken naast een hoop ijzeren kettingen die voor de smidsdeur lagen vlak naast het geheimzinnig huis.

- Ik heb hooren zeggen dat zij werken aan de verbetering der menschheid, antwoordde zijn gezel.

- Die daar opgenomen wordt dient de menschheid, hernam de schipper, zij werken over heel de wereld... Zij steunen elkaar... zoo zeggen zij maar ik weet niet of het waar is...

- Zij vechten tegen kerk en bijgeloof...

- Och, besloot de schipper, zij zoeken naar het licht, maar 't zijn ook maar menschen...

- Ik heb hun lokaal geschilderd, hun tempel, zei de tweede man, ik ben schilder van stiel en zoo'n loge is aardig...

- Elk mensch gelooft zoo wat, wijsgeerde de schipper, ik ben protestant... elk zijn geloof... 't is toch koekoek een zang... een vriend van mij heeft eens gesproken over de vrijmetselarij, maar ik heb maar niet gaan kloppen aan de deur des tempels.

- Ja, 't zullen ook maar menschen zijn, gaf de schilder toe.

De mannen gingen weg, ik zag de gesloten deur en ik dacht aan Toontje, aan de mannen der fanfare en aan mijn vlieger die niet zoo hoog kon stijgen als ik gewenscht had.

Thuis rook het lekker naar gebakken visch, de lampen gaven helder licht, de tafels waren wit geschuurd en over den pas gedweilden vloer had men krakend wit zand gestrooid.

's Anderendaags lag voor ons deur een oude bark met een wondere figuur aan den boeg. De figuur verbeeldde een man met langen baard en het schip heette ‘Hiram’.

Zoo ontstak het toeval in mij reeds vroeg het verlangen naar het onbereikbare...

Hoe dwaas of tragisch, hoe eigenaardig of zonderling idealisten zich kunnen voordoen zal ik, hun broeder, vertellen...

De schat der Inca's.

Das Wunder ist des Glaubens liebstes Kind.
Faust. Goethe.

SUSKE Pasvier had kind noch kraai, enkel zijn hond Kees. Misschien juist daarom had hij zijn schuit ‘De Twee Gebroeders’ gedoopt. In de lange uren die hij op het water sleet kon de schipper gezellig praten met den tweeden broeder!... Deze denkbeeldige broeder was als zijn schaduw, zijn dubbelganger, zijn vennoot, die ook wat te zeggen had, natuurlijk kibbelde, anders oordeelde en trouwens een knorrepot mocht heeten. Suske zelf was opgewekt en gezellig in zijn omgang en als geboren Rupelmondenaar bezat hij veel zin voor grappigheid en humor. Aan wal dronk hij zijn pintjes en maakte het wel eens bont, op de vaart had zijn schippersknecht niet over hem te klagen.

Suske Pasvier was een magere, beenige slungel, meer dan zes voet lang. Zijn bruine oogen stonden als twee vlammekens boven zijn roode, uitstekende jukbeenderen, weerszijden van zijn scherpen neus. De baardelooze kin stak vooruit en zijn haar was muisgrauw en fijn. De blauwe trui hing hem over den buik laag op de fluweelen broek met afgesleten kniestukken. Zijn klak stond immer scheef op zijn linkeroor.

De schipper werkte zonder verpoozing zoolang er te werken viel, maar zoohaast het avondeten door de keel was, stopte hij zijn pijp en werd hij een lustig mensch. Dan had hij zijn broeder niet noodig tot afleiding of tegenspraak. Wanneer het seizoen het toeliet zat hij aan dek en speelde vroolijke wijskens op zijn harmonica. Kees, die heel den dag rusteloos heen en weer had geloopen blaffend naar al wat zijn oogen zagen, lag dan stil voor de voeten van zijn baas ineengerold tot een zwarten klomp. Pol, de knecht, zat te rooken, spuwde pletsend in het water en floot de voois-

kens mee. Regende het of was het koud, dan zaten zij in de kabien te musiceeren. Maar in de kabien kon Suske niet rechtstaan, en liefst zat hij op de achterplecht bij het roer. De avonden geleken elkaar wanneer zij geankerd lagen op de rivier, gemeerd aan de kaai of in een dok. Slechts als de maan opkwam of iemand de schuit naderde liet Kees zich hooren.

Had Suske nooit anders dan zoetwater bevaren, toch haalde hij liefst zijn herinneringen op van uit den tijd toen hij als matroos de wereld rond zwierf. Begon hij over zijn avonturen, die zijn leven doorweven hadden met een gulden net van onwaarschijnlijkheid, dan sloeg hij door, vertelde zeer ernstig en met effen gelaat. Telkens opnieuw en zonder hapering of afwijking verhaalde hij zijn avonturen alsof hij ze werkelijk beleefd had. Niet dagelijks echter kon men hem aan gang krijgen, hij moest in stemming zijn, tijd hebben en goed gezeten zijn. Dan sloot hij zijn harmonica in de muziekdoos, stopte een versche pijp en paffend begon hij tot den schipper-op-bezoek. De knecht die de histories voor de zooveelste maal te hooren kreeg schoof bij, want hij was nooit moede te luisteren.

- Ja, dubde Suske Pasvier, een mensch komt wat tegen in de wereld!... Ik bijvoorbeeld, heb wonderlijke avonturen beleefd toen ik nog als matroos op zee was... Mijn broer vaarde toen nog alleen op ‘De Twee gebroeders’, ik was toen nog zoo jong en wij hadden dikwijls ruzie gehad. Daarom had ik mij laten monsteren en was naar Amerika getrokken met een Engelschen driemaster... Een aardig land. Alles is daar groot, veel grooter dan hier, de huizen hebben er wel veertig verdiepingen.

Na maanden slecht weer kwamen wij er aan op 'n Zaterdag. Ik zal het nooit vergeten hoe blij we waren weer tusschen de menschen te komen. Het schip zag er uit en we hadden twee mannen verloren, de kok die zich overeten had en een matroos die uit den mast geslagen was. Ik vroeg direct verlof om 's Zondags naar de mis te gaan. Toen ik aan de kerkdeur kwam

bemerkte ik dat de kerk zoo diep was dat ik het altaar niet zag staan. Een vrouw, die gewaar werd dat ik een vreemdeling was, nam mij mee naar een locomotief die gereed stond. Wij kropen er op en op een vloek reden wij tot vooraan in de kerk. Om zich verstaanbaar te maken preekte de pastoor door een engelentrompet die zeer op den misthoren geleek. Terwijl ik zoo zat te luisteren naar den pastoor, dacht ik dat het toch geen rechte Yankeetaal was die hij sprak. Daarbij scheen het gezicht mij zoo bekend.

Het fijne van de zaak wou ik weten en toen de mis uit was volgde ik den pastoor in de sacristij.

- Mijnheer Pastoor, zei ik, neem mij niet kwalijk, maar gij zijt geen Yankee...
- Neen, bekende hij verrast.
- Ik hoor het aan uw Amerikaansch!
- Niet waar zeker?
- Gij zijt de zoon van Piet de Paep die met de beurtschuit van Aalst op Antwerpen vaart.
- Dan zijt gij Suske Pasvier, riep hij vol blijdschap, en hoe stelt het de familie?

Ik moest direct mee gaan dineeren in de pastorij over de deur. Hij vertelde mij van Rome en van een diner bij den Paus. Een van de zestig bisschoppen waarmee hij aan tafel zat had liedjes gezongen, en die kon zingen want die had op het theater gezongen voor hij geestelijke werd. Het diner bestond uit twintig gerechten en de wijn was zoo oud dat hij bevrozen zat in de flesschen. De voituur die hem aan boord had gebracht was het gewoon rijtuig van den Paus, in klare, witte zijde. Wie had dat ooit kunnen droomen dat de zoon van Piet de Paep het zoover zou brengen! Maar hij was toch niks hoovaardig geworden. Hij ging mee aan boord om mij en den kapitein te inviteeren op een berenjacht in de bergen.

De kapitein stond juist boven de kajuit zijn sigaar te rooken.

- Maar gij kunt niet schieten, Suske, blijf gij liever aan boord, zei hij.

- Geef me een geweer, verzocht ik zonder te laten blijken dat ik niet op mijn gemak was, want ik had nog nooit een schot gelost.

Men bracht een geweer, ik lei aan en mikte naar een zwaluw op vijfhonderd meters afstand in de lucht. Pang! En de vogel viel zoo dood als 'n pier in 't water. Daarmee was het beslist en ik kreeg verlof voor veertig dagen. Maar de kapitein kon zoo lang niet afwezig blijven en ging na tien dagen reeds terug. Voor mij ook was de aardigheid er af en ik ging mee na afscheid genomen te hebben van den pastoor. Doch kunt ge nu raden hoeveel beren de kapitein en ik geschoten hebben?

- Neen...
- Raad eens!
- Tweehonderd!
- Neen, maar toch drie-en-zeventig! Wij hebben ze mee aan boord genomen, maar de pelsen hebben wij aan den pastoor gegeven voor een tapijt op zijn altaar. Dat is goed tegen koude voeten in den winter. Van het vleesch hebben wij maanden gegeten, het was heel lekker. Wij hadden berenvleesch gerookt en in pekel gelegd, aten het gestoofd, gebakken en gezoden tot wij het beu werden. Niet ver van Batavia hebben wij nog een deel over boord geworpen.

Voor een niemendal kreeg ik woorden met den kapitein, pakte mijn boeltje en trok aan wal. Ja, een zeeman aan wal kan geen centen bewaren en ik was weer rap gemonsterd als bootsman aan boord van het vreemdste schip dat ge verdenken kunt. De bark was uit één boom gekapt en de masten waren rechte spillen, echte boomen... De kapitein was een halve zwarte, wat men ook niet veel ziet. De lading bestond uit vijf-en-dertig kisten saffraan en voor de rest uit kostelijke Chineesche zijde. Er waren veel passagiers aan boord - allemaal geestelijken die als missionnarissen naar China gingen. Alle soorten witheeren, bruine paters, grijze en zwarte nonnen, arme onder-pastoorkens en rijke kardinalen tot pausen toe hadden wij aan boord.

's Morgens schuurden wij het dek zoo wit als een

tafel en de geestelijken vonden het zoo'n verzettelijk werk dat zij ons, tot eigen genoegen, - kwamen helpen schrobben. Wij konden eerst onze oogen niet gelooven dat de geestelijken zoo verzot waren op werken... Alles gebeurt in de wereld.

Ik kreeg het gauw in de gaten dat een nonneken met vurige, zwarte oogen neiging voor mij scheen te hebben. Aanleiding gaf ik niet, want ik was bang het meisje een slechten dienst te bewijzen. Zekeren morgen waren wij weer bezig met water te putten en het dek te spoelen, toen een trijspalul van een Italiaan haast de beenen brak over een tros. Gelukkig kon ik hem nog vastgrabbelen en ik vergat mijn Engelsch van schrik en vloekte in mijn moedertaal. De zuster, die naast mij stond, hoorde het en sprak verheugd:

- Gij zijt 'n Vlaming, bootsman!

- Natuurlijk, en nog wel een van Rupelmonde, zei ik.

- Kozijn, kozijn, ik dacht wel dat gij het waart, jubelde zij en vloog mij rond den hals.

Het nonneken en ik waren broeders kinderen, zij was in het klooster te Lier gegaan en trok nu naar een Chineesch gasthuis. Zij had mij wel meenen te herkennen en daarom hadden haar koolzwarte oogen mij zoo vies aangekeken. Op dat vreemd schip moesten wij elkaar ontmoeten!... De wereld is maar klein, de menschen ontmoeten elkaar overal.

Voor wij op bestemming kwamen kreeg het schip een lek en hadden wij hard te pompen om boven te blijven. De geestelijken deden missen met zes te gelijk, maar dat hielp niet. Zij moesten helpen pompen want de kapitein zei: Pompen of verzuipen!...

Aan wal vond ik een brief van mijn broer die zijn ongelijk bekende, dat doen broers niet gemakkelijk, en die mij verzocht om terug te komen. Ik wou toonen dat ik vergeven en vergeten kon en trok naar huis om hem te helpen. Ik had genoeg van de wereld gezien.

Men moet daarbij niet zoover van huis gaan om aardige avonturen te beleven.

Aan boord van ‘De Twee Gebroeders’ heb ik zoo gelegenheid gehad om fortuin te maken.

Ja, 't is al lang geleden. Mijn broer was ziek en deed de reis niet mee. Ik had een vracht guano aan boord, guano uit Peru.

Op een avond, wij lagen niet ver van Burght voor anker op de Schelde, zat ik mijn pijp te smooren op het achteronder. De maan scheen en de hemel blonk vol sterren. In de verte lag de stad met hare lichtjes. Ik zal nooit vergeten hoe schoon het was. Geen looverken wind en op Onze-Lieve-Vrouwentoren sloeg het negen uur, juist had ik de lantaarns ontstoken. Een luik lag open. De overzetboot deed het water schuimen, en de moeder van Kees lag te slapen voor mijn voeten. Ik peinsde dat een schipper toch een gelukkig mensch is, hij is koning op zijn schuit!

Daar zag ik iets schitteren op de guano... Ik loerde, loerde. Een tweede, een derde, een vierde levend schitterend ding bewoog. Ik telde er acht, sloop nader en zag de beestjes spelen in het maanlicht. Hun kopjes, hun lijfjes, hun staartjes waren puur bezaaid met flikkerende diamanten. Het waren muizen. Lang hield ik hen in het oog tot de tooverachtige glinsteringen verdwenen.

's Nachts droomde ik van de wondere beestjes. In den dag zag ik niets, maar den volgenden avond herbegon het spel.

Voor ik te Dendermonde kwam waren zij reeds aan mij gewend en toen ik te Gent tegen de kaai lag, waren zij zoo tam, dat zij uit mijn hand kwamen eten. Ik kon ze fijn onderzoeken. Tusschen hun haar zaten de steentjes, die blauw en melkwit met wondere glansen straalden in het maanlicht. Op hun neusje en aan den punt van hun staartje zaten groote steenen die als lampjes licht spoten.

Ik wist niet wat aanvangen. Wanneer de lading gelost werd was ik mijn muizen kwijt. Dan nam ik mij voor met den eigenaar van de guano te spreken.

- Ik geef u tienduizend frank voor de beestjes, zei de man, tienduizend frank voor zes.

Twee kon ik er dan behouden... Ik had zoo'n plezier gekregen in mijn diamanten muizen dat ik er in den dag naar trachtte om hen 's avonds in den maneschijn te zien spelen.

- Ik moet mij bedenken, antwoordde ik.

's Namiddags kwam hij met den bestuurder van de Zoologie om over de muizen te spreken. De bestuurder was een oud heerken met slimme rattenoogjes.

- Ik geef u twintig duizend frank, stelde hij mij voor, nadat hij mij uitgehoord had over de muizen.

- Dat zijn ze mij ook waard, sprak ik stout, want ik voelde dat zij mij de muizen probeerden af te truggelen.

- Gij zult er later nog spijt over hebben, - voorspelde de bestuurder; ik wou ze hebben voor de collectie van de Zoologie.

Hadden ze mij toen het dubbel geboden dan had ik nog mijn muizen niet verkocht. 'n Mensch kan maar in iets plezier hebben en zijn liefhebberij verkoopt hij voor geen geld, niet waar?

- Laat ons dan maar samen gaan dineeren, dan kunnen wij nog wat praten over uw zeldzame ontdekking, verzocht de eigenaar.

- Ik heb ze nog maar eenmaal gezien, beweerde de bestuurder; in ons land zijn er geen bekend... In Peru hooren zij thuis; zij behoorden aan de oude koningen en zijn voor de Spanjaarden gevlucht... De Spanjaarden hebben er alles wat waarde had aangeslagen, behalve de muizen, die zich in de guano schuil hielden.

In een rijtuig met twee paarden bespannen zijn wij naar het hotel gereden en zattekens hebben ze mij rond twee uur 's morgens aan boord laten brengen... Wij hadden veel over muizen gebabbeld.

Ik riep op den knecht, maar de man was ook aan wal en ik vond hem 's anderdaags nog zat op een luik liggen snorken. Nooit vernam ik wanneer hij was thuis gekomen, wel dat twee mannen hem van boord gelokt hadden. Wanneer ik dat hoorde was ik ongerust en

ongeduldig trachtte ik naar den avond en naar den maneschijn om mijn muisjes weer te zien.

Maar mijn muizen waren verdwenen, ik was mijn muizen kwijt... Zoo speelt een mensch met zijn geluk.

- En hebt ge de zaak niet aangegeven bij de politie?

- Och politie, zij vindt nog geen zakhorlogie terug die geschaveeld wordt, laat staan diamanten muizen!...

De bekoorlijke Erato.

La moitié de ce que nous envions est nuisible, l'autre moitié est inutile.
H. Becque.

JOZEF zat voor het raam en keek in den tuin. De herfstwind stormde en plukte de ros-gouden bladeren van de wiegelende boomen. Aan den hemel joegen de wolken. In de schouw, aan de ramen en buiten in de tuinen rukte en snokte het najaar.

De jonge man voelde zich bezwaard door den weemoed die telkens dit seizoen voor hem bood. In dezen Zondagnamiddag hoorde hij een kerkkloksken luiden en won zijn indruk aan zeldzame innigheid. 's Morgens had zijn vrouw het eerste grijs haar aan zijn rechterslaap ontdekt en uitgerukt, gisteren was zijn zoontje elf jaar geworden!... En wild stoven de herfstbladeren door de tuinen.

Ach! hoe broos is toch het leven, peinsde Jozef. De jaren vlieden zoo ijdel en vlug voorbij en 't is alles een droom. Zijn groote liefde voor zijn vrouw, zijn onrustige hartstocht was nu tot liefelijke rust geluwd. Over menschen en dingen was zijn meening veranderd en gemilderd, hij was mindereischend en inschikkelijker, was zijn geestdrift verloren, ging op in dagelijksche beslommeringen en noemde zich zelf een scepticist. Na zijn huwelijk en vooral na de geboorte van het kind waren de zorgen gekomen om het dagelijksch brood. In zijn vrije uren gaf hij lessen aan diamantjoodjes en achterlijke schooljongens, zat geduldig en tot laat in den avond, want hij was een nauwgezet leeraar, het werk zijner leerlingen te verbeteren. Zijn pijp was zijn troost, de donkere oogen van zijn vrouw en het kindergebazel van zijn zoontje zijn vreugde, een geleend boek zijn uitspanning.

Zijne blauwe oogen hadden een mistroostige uitdrukking, zijn vingeren frutselden in zijn blonden baard

wanneer hij zat te lezen. Hij las verzen en blies daarbij gemoedelijk rookwolken in de kamer.

Heden was zijn vrouw met hun jongen naar zijn moeder. Onlangs was zijn vader gestorven en nu zat het oude mensch verslagen in haar eenzaamheid. Jozef kon haar niet opmonteren, maar het kind, het vroolijke kind, was een troost voor de grootmoeder.

Zijn zoontje was als de vernieuwing van zijn eigen jeugd. Hoe zalig schenen hem de onbezorgde kinderjaren! Kindergenoegens en kinderleed verward tot een droom, versmolten in voorbije seizoenen als landschappen op een treinreis. Dan had hij het wonderbaar genot leeren kennen dat boeken bieden, het geluk van nieuwe werelden en andere vergezichten te ontdekken... Student in de Normaalschool had hij kameraden gevonden en met hen gedweept. Zij zagen met minachting neer op de arme menschen, bewonderden slechts de dichters die hun voorkeur wonnen... Toen was de wereld maagdelijk nieuw, enkel hun jeugd kende de waarheid en vóór hen was het menschdom zonder schoonheid, het inzicht zonder diepte, de liefde zonder innige heiliging, het medelijden zonder gevoel.

In zijn eenzaamheid klaarde nu de herinnering. Uit een lade haalde hij een oude tijdschriftaflevering te voorschijn, plooide het boekje om. Een verdord heidetakje viel op den grond. Voorzichtig nam hij het purperen takje tusschen duim en wijsvinger, staarde naar de bladzijde waarop zijn eenig verschenen vers gedrukt stond.

Dit was zijn jeugd geweest, dat vers en die bloempjes. De weelde der onstuimige jaren en de droom. Hij had van de zon gedroomd en langs donkere wegen gedoold.

De zomerheerlijkheid zijner jeugd riep zijn verbeelding op.

Hij had een vriend, die andere, gelijkloopende banen bewandelde. Wanneer Jozef als onderwijzer in een volksschool van een armenwijk zijn loopbaan begon, trad Paul uit de Handelsschool. Jozef voelde zich dichter en Paul zanger.

Samen liepen zij buiten onder den ruimen hemelkoepel in de zon. In de stad was het hen te eng, zij hadden behoefte aan ruimte om zich uit te spreken en zich de toekomst voor te spiegelen. Een nauwer samenvoelen hadden de menschen voor hen nooit gekend, hart en ziel lag voor elkaar open en zij hadden een grootsch gedacht van hun eigenwaarde en waren vol onderlinge bewondering.

Maar boven al de dagen stond de dag waaraan het heidetakje denken deed.

Vroeg waren zij de heide ingetrokken, die met purperen gloed onder den zonnebrand lag. De lucht was hemelsch blauw, de dennebosschen hadden diepgroene schaduwen en het berkenloover hing stil. Als dronken biekens waren zij, opgewekt en jong. Op een duin zaten zij lang te luisteren naar de stilte waarin de vogels zongen. Het was het varend gerucht der oneindigheid.

- Wanneer ik als zanger door de wereld zal trekken, dan kom ik hier uitrusten, zei Paul.

- Ik zal de heide bezingen, beloofde Jozef.

- Met mijn winst bouw ik hier een huisje, een heerlijk klein huisje...

- Ik zal mij 's Zondags niet in de stad opsluiten, eens getrouwd trek ik met mijn vrouw van 's Zaterdags naar de heide... wij zullen niet als droogstoppels leven...

- Trouwen doe ik nooit, Jozef... wanneer men als zanger rondzwerft is het huwelijk een hindernis...

- Och, de vrouw is toch onze zwakheid, Paul, zij is onze steun en onze vereering...

- Mogelijk, maar ik ben een onstandvastige, eeuwig in dezelfde oogen staren zou mij niet kunnen bevredigen.

- Het is het hoogste geluk... het is de rust... Daarbij: Scheiden thut weh!

- Dat is leven, Jozef, ik las gisteren nog: Soupirs et baisers... Caresses et serments... O tout cela qui fait vivre et mourir!...

Zij peinsden over hun eigen gevoel en verlangen,

keken naar de golvende heide in bloei, naar het donkere water van het ven, waarop de zon gouden vlekken lei. Dan begon Paul te zingen alsof hij zijn boordevol gemoed moest uitstorten. Jozef luisterde, dacht aan zijn liefde en aan zijn verzen. Zoo lagen zij uren op het duinkopje tot het tijd was om naar het station te gaan. In den trein zagen zij den avond dalen over het land.

De stad scheen sprookjesachtig fraai onder het melkwit maanlicht, een stad met zilveren daken en lichttorens.

- Gij hebt een heerlijke stem, Paul, ik wou dat ik ook zóó zingen kon.

Maar gij kunt dichten en een vers sterft niet als een zang.

De vrienden konden niet scheiden. Zij aten samen in een herberg broodjes met kaas en dronken een glas bitter garsten. Genoeglijk snoven zij aan hun heidetakjes die zij in het knoopsgat droegen als gedenkenis aan den wonderdag. Daarna gingen zij weer wandelen langs stille straten, langs de leien en in het donkere park.

Overal scheen het zwevend maanlicht in den heerlijken nacht. Aan het firmament schitterden de sterren. Zij zagen de vrijende koppels roerloos zitten op de banken, loom van verrukking. Paul zong, zong met diepe basstem al de liedjes die hij kende. De maannacht gaf wijding aan zijn zang en nooit had Jozef hem zoo hooren zingen.

- Hier zal ik ook met mijn lief komen luisteren naar den nacht en naar den toevalligen zanger...

- En wanneer ik in de stad ben zal ik dan komen zingen: Freut euch des Lebens!...

Verder slenterden zij ondanks hun vermoeienis. Jozef droeg zorg dat zij voorbij het huis der geliefde trokken, zag juist het licht uitdooven in haar slaapkamer... Hij bleef enkele minuten naar het venster staren.

- Dichter! plaagde Paul.

- Ik las in de Mémoires d'un Fou van Flaubert: L'Art! L'Art! quelle belle chose que cette vanité.

Als twee bleeke droomers wandelden zij, beschenen

door het maanlicht, bezield door hun verlangen. In den zoelen nacht scheen de tijd stil te staan. Twee uur sloeg de klok toen Jozef op zijn kamer kwam. Op zijn tafel lag de tijdschrift-aflevering waarin zijn gedicht werd opgenomen. Het was een blijde verrassing, een schoon einde van dezen onvergetelijken dag. Voorzichtig sneed hij de vellen open, herlas zijn eigen werk, ingenomen met zijn eerste, gedrukte bladzijde. Zijn raam stond open en hij hoorde het aarzelend vooisken op Onze-Lieve-Vrouwetoren. Hij zou nu niet kunnen rusten, zijn oogen stonden klaar en voor het open venster verdroomde hij zijn gewaarwordingen. Hij hunkerde naar de dagen die komen gingen en geloofde in zijn dichterschap.

De innige nacht vervlood onopgemerkt en Jozef mijmerde over de woorden van da Vinci: De goddelijke schoonheid troost de ziel!...

Dat was het hoogtepunt van zijn leven geweest, voor hem en voor zijn vriend.

Jozef werd opgenomen in zijn werkkring, nieuwe verzen werden door het tijdschrift geweigerd, maar hij voelde zich niet ontmoedigd. De tijdelijke teleurstelling overwon hij door zijn betrouwen in het werk dat komen zou. Met Paul, die intusschen een betrekking gevonden had bij een graanmakelaar, bouwde hij luchtkasteelen, misprees den bijval die de uitverkorenen van het oogenblik te beurt viel. Enkele maanden later trouwde hij en Paul vertrok als operazanger naar Lyon.

Het leven was van aanschijn veranderd. Nog voor het kind geboren werd keerde zijn vriend terug. Hij praatte weinig over zijn debuut, maar Jozef wist dat zijn bijval niet groot was geweest en zijn engagement door het bestuur niet vernieuwd werd.

Paul zocht weer een bestaan in den graanhandel. In de beurscafés had hij weldra een reputatie als zanger en hij zong op intieme feestjes en liefdadigheidsavonden. Tevens schreef hij kronieken over muziek in een beurskrant.

Jozef voelde zich vervreemden van zijn vriend. Hun

levenswegen liepen uiteen. Zij zochten elkaar niet meer regelmatig op. - Paul sleet zijn jonggezellenleven in de herberg, sprak oppervlakkig naar de stemming van den dag, zag met minachting neer op de kunstenaars die hun brood moesten winnen met hun talent.

- Nog liever de beurs dan afhankelijk van het publiek, oordeelde hij, ik verkoop mijn kunst niet... en de artisten... wat vuil zoodje!...

- Niet overdrijven, suste Jozef.

- Och, 't is allemaal dwaasheid... jeugdige overdrijving... Kunst is goed als tijdverdrijf na ernstigen arbeid.

- Gij verloochent uw eigen droom!

- En gij zelf, Jozef?

Wanneer de vrienden elkaar later toevallig op straat tegen kwamen, gingen zij, na een vluchtigen groet, elk zijn weg. Zij hadden elkaar niets meer te zeggen.

De jaren snoerden zich samen, en Jozef werd de rustige leeraar die het druk had om voor zijn gezin den kost te winnen. De tijdschriftaflevering lag geborgen in een lade, de jongen groeide flink en het meisje, onder wiens raam hij gewandeld had in den maannacht, was een bedrijvige huisvrouw geworden. Maar in zijn vrije oogenblikken hulde hij zich in pijpenrook en las verzen, ook de verzen van dichters die hij vroeger versmaad had. - Al was hij nu minder eenzijdig in zijn oordeel, toch verloochende hij zijn oude voorkeur niet en genoot meest de gedichten die hij in zijn jeugd van buiten kende. Zong hij Zondags een lied dan was het een lied dat hij Paul had hooren zingen.

De oorlog kwam en Paul nam dienst als vrijwilliger. Later vernam Jozef zijn dood. De zanger bezweek aan typhus in een veldlazaret. Van heel zijn jeugd restte nu Jozef enkel deze tijdschriftaflevering. Zij waren geen uitverkorenen geweest.

Buiten stormde de zwiepende herfstwind. Wat is het leven, overwoog Jozef. Hij plukte aan zijn baard, klopte dan de asch uit zijn pijp.

Waar blijven zij, bedacht hij, en een gemeenplaats

ging hem door den geest: Zooals het klokje thuis tikt, tikt het nergens!...

In de schemering, toen zijn vrouw en zijn zoontje thuis kwamen, zat hij te mijmeren over zijn jeugdillusie.

Plots kwam hij weer recht in het alledaagsche leven. Zijn vrouw stond naast hem en hij voelde den zoen van zijn kind.

- Wel, zei de vrouw, hebt ge aan 't snuffelen geweest?
- Ja!...
- Wat is dat lang geleden...
- Ja, het is lang geleden...
- Als een mensch jong is...
- En toch!
- Ge hebt het vrijwillig opgegeven, Jozef.
- Ik was niet uitverkoren... het was maar een dwaze verbeelding...
- Misschien!... Stop het maar terug in de schuif...
- Ja, men moet nooit denken aan wat had kunnen zijn...
- En dan een kunstenaar, monkte de vrouw, terwijl zij het gaslicht opdraaide, een kunstenaar is nooit een gezellig mensch voor zijn gezin...
- Ik zal het nummer maar bewaren voor den jongen, ontweek Jozef, het is hem later een gedenkenis van zijn vader.

Hij sloot de lade, keek een oogenblik weifelend de kamer rond, naar zijn vrouw, die de rolgordijnen neerliet, naar den jongen die zijn verfdoos te voorschijn haalde.

- Hier is de gazet, babbelde zijn vrouw. Moeder had spijt dat gij niet meegekomen waart... Zij verwacht u spoedig... 't Is stil in de stad... maar 't is ook geen weer om op straat te komen... Ik ga rap voor 't eten zorgen...

Jozef nam ‘Het Vaderland’ en las het oorlogsnieuws.

In de keuken zong de waterketel en kletterden de borden op de tafel.

Het kind staarde over zijn verfdoos, droomde met

wijdopen oogen een heerlijken kinderdroom van wat komen ging in 's levens opgang.

Jozef begluurde zijn zoon over zijn krant, zei toen met weeke, vermanende stem:

- Niet droomen, ventje.

- Neen, Vake, antwoordde het jongetje, schuw opkijkend.

Toen verdiepte Jozef zich opnieuw in de lectuur van zijn avondblad.

De drie lichtdragers.

Ekdal's ongeluk is, dat hij in
zijn omgeving altijd aangezien is
voor een groot licht.
De Wilde Eend. H. Ibsen.

ZE zaten gevijven rond de blozende kachel in het kleine atelier. De schemering lei vreemde vormen om den huisraad, om de doeken en paneeltjes, kleedde den rommel met diepe schaduw.

Buiten stond de parelgrijze lucht te donkeren boven de schalieblauwe daken der Academie, en beneden, uit de stadwaag, klonken kinderstemmen.

Het waren drie vrije vrouwkens, een langharig dichter en een schilder met vlossen Neptunusbaard, die genoten van het vuur en kastanjes poften.

- 't Is gezellig, meende het blond Kroezelkopje dat op een laag tabouretje zat, een onderwijzeresje.

- 't Is heerlijk, prees de Madonna met zwarte blessen die in een schommelstoel luierde, spijtig maar dat ik hedenavond moet optreden.

- Ik eet niks liever dan gepofte kastanjes, zei de mollige derde, terwijl zij zich fleemerig tegen den Schilder liet neerzijgen op den divan, waarvan de springveeren kraakten.

- Ik las in Arne Garborg, woorden die u allen gelijk geven... Nuttig is wat ons doet leven: het leven doet voelen... meent hij en acht een droom nuttig mits hij mooi is... Wij genieten nu... en dat is dus nuttig... Na deze woorden zweeg de Neptunusbaard...

- Dan zijn wij, artisten, nuttige wezens, weifelde de langharige Dichter, die ingetogen zat op zijn gekruiste beenen en aan een gekleed Boeddhabeeldje deed denken.

- Een droom is nuttig mits hij mooi is, herhaalde het dweepend Kroezelkopje.

- Ja droomen, droomen met open oogen, in oneindig

blauwe luchten staren en verlangen naar wat men nooit kan bereiken, prevelde de schommelende Madonna.

- Droomen, zei de Dichter, terwijl hij den teeren waas nastaarde die van de kastanje opsteeg, welke hij keurig tusschen duim en vinger hield, droomen, niet denken aan dagelijksche beslommeringen...

- Zijn roeping kunnen volgen, fluisterde het Kroezelkopje, terwijl zij een vrucht pelde.

- Ik dacht daar straks, wanneer wij zoo eerbiedig luisterden naar 'De Schelde', aan het geluk van zich geheel aan zijn schepping te kunnen wijden, mijmerde de Dichter hardop... Gij, Madonna, die in 'spektakelrevues' moet optreden, ik die op een kantoor moet schrijven, gij Neptunus en Kroezelkopje die kinderen moet plagen. Alleen Maria is haar eigen meester...

Maar Maria, dicht bij haar Neptunus genesteld, probeerde te zingen:

> Hoe klinglen de klokken,
> Wij naadren de stad!...

- Wat is onze roeping, vroeg de schilder opgewekt, een beetje tot plagen gestemd.

- Onze roeping, aarzelde de Madonna.

- Onze roeping, bedacht de Dichter, ik weet niet wat onze roeping is, maar er zijn oogenblikken van veropenbaring dat men zoo weet dat men iets te doen heeft... Wanneer wij daar zaten hoog tegen de zoldering van het Hippodroom en die menigte onder ons zagen, toen wist ik dat ook ik hen eens zal begeesteren...

> Hoe klinglen de klokken,
> Wij naadren de stad!

herhaalde Maria maar steeds.

- Wanneer het feestelijk uur u zoo onder den indruk bracht, o Dichter, dan wijt ik het aan den roes die opsteeg uit de menigte, aan het kunstlicht, aan de witte muren, de mahoniehouten beschotten en aan de caryatiden!...

- Benoit sprak tot mij, hield de Dichter vol, en dat gevoel heb ik ook gekend, toen ik voor de eerste maal verzen las en gewaar werd dat ook ik een dichter was,

besloot hij nederig en knabbelde weer voort aan een gloeiende kastanje.

- Zoo wordt elk zich eens bewust van zijn roeping, gaf Neptunus goedig toe, vroeg of laat...

- Ik ken mijn roeping nog niet, zei Kroezelkopje mistroostig.

- Enkel diepzinnige dramatische rollen vervullen... Ibsen, Strindberg... en Madonna schokkelde nog geweldiger.

- Ik ken mijn roeping, zei Neptunus' liefje terwijl zij het vuur oppookte.

- Mijn roeping? Zeer jong kende ik mijn roeping, vertrouwde Neptunus met effen gelaat, terwijl hij naar de ronkende kachel keek en dan naar buiten, naar den avondhemel.

Men kon zijn oogen niet zien.

- Wist je reeds in je kinderjaren dat schilderen je roeping was, vroeg Kroezelkopje, och dat is interessant...

- Ook als kind kon ik declameeren, beweerde Madonna.

- Ik was droomer, vertrouwde de Dichter, menigmaal werd ik opgeschrikt door den groven schoolmeester wanneer ik naar buiten keek.

- Mijn roeping, hield Neptunus vol, mijn roeping was het onderwijzer te worden!...

- Onderwijzer, gilde Kroezelkopje ontzet.

- Onderwijzer, misprees Madonna.

- Onderwijzer, zei de Dichter somber, ik heb mij haast verslikt van verbazing, gij...

- Ja, ik schilder, ik draag een artistenhoed, maar dat is liefhebberij...

- Kunst als liefhebberij beoefenen, hoe verfoeielijk!

- Ja, Dichter, zoo is het toch... Ik heb een collega met een schorre stem, hij zocht het gezelschap van zangers en voelt zijn roeping in de muziek, een tweede is een zanger en vreest in de klas te spreken om zich maar in acht te nemen... Beiden dragen reuzenhoeden en voelen zich misplaatst in hun werkkring. De zanger groet enkel menschen van aanzien, rijke lui, waar hij

les geeft, of dienstboden van die rijke lui... Zij beseffen niet dat hun roeping het onderwijs is... Ik besef het omdat ik het als kind reeds heb leeren begrijpen, dank aan goede meesters.

Luistert eens. Knabbelt maar tot de kastanjes op zijn... Dan is het tijd voor Madonna om op te stappen en dan is mijn historie uit...

De lagere school waar ik mijn eerste broeken versleet staat nog in de oude stad. Links van de speelplaats lag een vleugel met vier klassen, - rechts een vleugel met verdieping waarin acht klassen waren ondergebracht.

Het kabinet van den Bestuurder, een aamborstig, eenzelvig man, lag vooraan tegen de straat. Naar de verdieping steeg een krakende trap.

De vier bovenklassen lagen naast een schemerigen gang, tegen den trap de klas van den langen meester die, in de oogen der kinderen zelf, een ziekelijk man was; dan volgde de klas van den spichtigen, blonden jongen; dan van een man met uitpuilende oogen en bakkebaarden; en heelemaal aan het einde van den gang de klas van het levenslustig manneken met roode koontjes.

Zoohaast er gebeld werd stond de klas van den teringlijder klaar, en wanneer de drie andere klassen door den korridor togen hoorden wij de kleintjes reeds ijverig spellen.

Wij, leerlingen van den spichtigen, blonden jongen, leerden zoo wat leerlingen overal leeren. De meester voelde niet bijster veel belangstelling voor ons, hij was veel met boeken bezig, prepareerde, wat ik later pas vernam, zijn laatste examen aan de Universiteit. Wanneer een onzer toevallig in zijn weg stond, zei hij kort: Uit mijn zon! Zijn beeld en zijn woord staan mij nog precies voor den geest.

Wat de man met de bakkebaarden en het levenslustig manneken betreft, weet ik enkel dat zij tot vasten levensregel hadden hun gezondheid te sparen en hun ijver te matigen.

Heel dikwijls, als wij stille bezigheid kregen, verdween onze blonde jongen om dringende mededeelingen aan zijn collegas te doen.

Dat gebeurde gewoonlijk op de dagen wanneer de hoofdonderwijzer afwezig was, geplaagd door zijn ziekte thuis zat. Soms kwam hij dan toch eens onverwacht kijken tot aller verrassing.

Dien zomer vooral leed de eenzelvige man zeer erg. Zoohaast hij maar eventjes de trappen kon opklauteren, kwam hij toch zijn ronde maken en ging ten slotte vergenoegd staan luisteren in de klas van den teringlijder. Die twee verstonden elkander.

Het was een heete zomer!... Blijkbaar hadden de drie collegas zeer belangrijke zaken te bepraten, want haast dagelijks kregen wij stille bezigheid, en wanneer wij rustig aan 't werk zaten, sloop de blonde jongen weg en trok de deur tot op een kiertje.

Ik zat zóó dat ik juist door de spleet kon kijken in den koelen korridor. Wat ik zag en hoorde, vooral hoorde, was van beslissenden aard op mijn verdere levensrichting, op mijn roeping.

De drie volksverlichters stonden een tijdje te fluisteren en te grinniken, haalden dan een dikken koperen ‘sou’ te voorschijn en begonnen gewetensvol naar een met krijt getrokken streep te werpen.

Wie won jubelde, wie verloor sakkerde... Zij verdiepten zich gewoonlijk zoo in het ijselijk aardig spel, dat zij niet eens luisterden naar het treffend rumoer dat stilaan uit de stille bezigheid opsteeg, eerst zachtjes en aarzelend, dan bazig en geweldig.

Mogelijk schijnt het u niet verklaarbaar, maar ik nam nooit deel aan het lustig gebrul. Te zeer was ik verslonden in het aanlokkend schouwspel, en de slag van den sou op den blauwen plavei had een bekoorlijken klank voor mij gekregen, zoodat ik haast een ‘stille vennoot’ werd in het geestig spel.

Maar hoorden zij nimmer den klinkenden jubel der onbewaakte knapen, iets ontsnapte nooit aan hun geoefend oor, n.l. het kraken der trappen. Met wonder-

bare vlugheid verdwenen de sous in de vestzakken en de spelers in hun klassen.

Dat was mijn oogenblik van bijzondere, verbazende verrukking over de handigheid van den blonden jongen. Met twee sprongen stond hij voor de klas, ving inmiddels den meter op, liet hem in evenwicht rusten op zijn wijsvinger. Dat was eenig! Ik heb het later geprobeerd maar nooit ben ik er in geslaagd dat na te doen. Al kenden wij den prachtigen kneep en wat dan volgde, toch lieten wij, jongens, ons steeds vangen aan zijn goochelkunstje. Plots was het stil en zaten wij verbluft te kijken.

Zoohaast de blonde jongen gewaar werd dat hij ons onder den duim had, liet hij zijn pronkerige goedaardigheid varen en sloeg met zijn meter achteloos op de jongens, met het gerust geweten zeker een schuldige te treffen. En onverstoord begon de ondervraging zonder genade, die zelfs de hoofdonderwijzer op de vlucht dreef zoohaast hij in de klas kwam.

En ik, die nooit een tik van den meter kreeg, ik was immers haast een ingewijde in het edel tijdverdrijf, ik die den aardigen klank van den sou leerde waardeeren, ik wist van toen af dat ik onderwijzer zou worden.

De drie lichtdragers hebben het trouwens ver gebracht in het leven. Het waren menschen met een roeping, en menschen met een roeping die komen er. Ik heb later dikwijls conferentie-werk gelezen dat zij geschreven hadden, zij waren met hart en ziel gehecht aan het werk der volksontvoogding!...

Het levenslustig manneken werd gedecoreerd als kapitein der Burgerwacht en verliet het onderwijs om naar Brussel te trekken.

De man met de bakkebaarden werd op zijn beurt hoofdonderwijzer en bestuurde met vaste hand.

De blonde jongen won zijn doctoraat, specialiseerde in een nieuw ontdekte wetenschap, schreef een boek over ‘De kleur der marmels als factor in den keus eener politieke overtuiging bij de jeugd’, werd een be-

roemd man... En de teringlijder, de teringlijder die zoo nauwgezet met zijn kleuters de klas introk, die stierf natuurlijk zeer vroeg... Op zijn graf sprak de hoofdonderwijzer en getuigde dat een eerlijk man, een plichtgetrouw onderwijzer begraven werd! Maar de hoofdonderwijzer had zelf niet lang meer te leven en woorden aan een graf worden daarbij zoo ras vergeten...

En ik heb de roeping, lachte nu Neptunus als besluit, maar in zijn stem was iets alsof hij ook zich verslikte in een kastanje.

- Gij hebt nare herinneringen, Neptunus, zei Kroezelkopje.

- Ik begrijp, knikte Madonna diepzinnig en hield even op met schommelen.

- Neen, neen, ontkende de Dichter.

Hij wou iets zeggen maar zweeg, keek weer naar de ijle rook die boven de kastanje dreef die hij tusschen duim en wijsvinger hield, en zat stil en onbeweeglijk als een gekleed Boeddhabeeld.

- Ik geloof, sprak toen Maria, dat roeping weer een van die groote woorden is... wij moeten maar doen wat wij kunnen en wel zoo goed mogelijk.

Neptunus zoende zijn liefje, zag naar den droomenden Dichter die zijn kastanje vergeten had, naar de schommelende Madonna, naar het snoepend Kroezelkopje en naar het blozend vuur. - Hij hoorde zijn uurwerk tikken...

Toen begonnen buiten de avondklokken te luiden...

Neptunus dacht er aan dat hij morgen vroeg weer frisch voor zijn jongens zou staan, en zonder zwakheid of tegenzin zijn plicht vervullen.

Weeldegenot.

Gheen beeter aes, dan brocxkens
die ghestoolen syn.
Tspel van Sinte Trudo.

DE Witte en Max zaten voor de ledige glaasjes in het ijsroomhuisje ‘De Boterbol’.

Zij hielden zich als verzadigd want hun zondagsche cens waren opgesnoept. Daarom keken zij maar naar den geelkoperen band van het wit marmeren tafeltje en naar de voorbijgangers buiten in het Klapdorp. Wanneer zij opstonden moesten zij door den stuifregen gaan loopen of naar huis. En 't was nog zoo vroeg.

Max lei zijn hoed op een tabouretje, streek door zijn sluik bruin haar, geeuwde eens en stak dan zijn laatste cigaret op. Zijn linkerduim in de armopening van zijn grijs ondervest, blies hij behaaglijk rookwolken op, en zijn glanslooze oogen keken treiterend naar zijn vriendje. De Witte had maar een pet op den kop, op zijn stekelige, witte haren, zijn pak was maar door een naaister gemaakt, dat kon men zien aan den kraag en aan de revers, hij was niks chic.

De Witte speurde met zijn bruine oogjes rond en trok, om houding te hebben, aan het haartje dat eenzaam op zijn kin geplant stond. Hij vreesde slechts het oogenblik wanneer Max zou voorstellen om op te stappen, want hij kon toch niet bekennen dat zijn rechterschoen water trok. De rookwolkjes der cigaret oogde hij maar na.

Zoo zaten de bleeke vriendjes in langwijligheid, hoorden het gaslicht pruttelen en de bazin snurken achter den toog.

Toen De Witte zag dat Max een laatste teug aan de cigaret deed alvorens het vuurstompje weg te smijten, waarschuwde hij zoo achteloos mogelijk:

- Ik geloof dat ik vandaag vroeg ga slapen...

- Ja, zei Max naargeestig, er is ook niks te doen in de stad... ik verveel mij...

- In de week gaat het nog, meende De Witte, in onze apotheek is altijd werk.

- Dan heb ik te veel werk, Witte, bij ons zijn ze nog allemaal op de vlucht, behalve ik en de baas... Maar niemand wil betalen en niemand koopt nu fijne specerijen...

- Er zijn ook weinig zieken, troostte De Witte, de stad is nog leeg, alleman komt niet zoo rap terug als gij...

Max voelde den steek onder water.

- Ik heb spijt dat ik ook niet in Holland gebleven ben of niet naar Engeland ging, daar zal geld te verdienen zijn.

- Och!...

- Niet waar, Witte?

- Wel mogelijk, maar ik ben een van ‘Antwerpen getrouw’... en als ze nog bombardeeren blijf ik weer...

- Stoeffen kost niks...

- Ik heb het bewezen dat ik niet bang ben... ik ben gebleven en heb de apotheek opengehouden... maar ik geriefde niks dan specialiteiten.

- En Engelsch zout, lachte Max schamper.

- En Engelsch zout ook, gaf de Witte kalmpjes toe, bewust van zijn superioriteit in dit geval.

- Mijn familie wou gaan loopen, verontschuldigde Max zich.

- Ik begrijp het... mijn familie heeft mij ook gesmeekt... maar ik hoorde het bijkans gaarne dat gesis van die bommen in de lucht... en er was van alles in den kelder, een provisie van eten en drinken... En hij had mij nog geld beloofd.

- En ik heb Rotterdam gezien...

- De dokken beteekenen daar toch niet veel, hè Max?

- Neen, aan Antwerpen kunnen zij niet aan...

Zij waren weer verzoend en inschikkelijker.

- Maar de menschen die nu nog wegblijven hebben geen excuus!

- Neen, Witte, maar wat hebben wij nog te verwachten?... Met Nieuwjaar word ik misschien afgedankt...

- Misschien... misschien...

- Ik zoek naar iets anders, iets om meer te verdienen!...

- Ik ook, Max, ik wil cens verdienen... Ik zou gaarne rijk worden, altijd eten gelijk in den kelder in de dagen van het bombardement... het was plezant met Hortense...

- Dat geloof ik, zei Max pinkoogend.

- Ik deed alsof ik bang was als er zoo'n geweldige slag viel en kroop op heuren schoot en dan kuste zij mij en zei ‘Arm baasken’.

- En verder?

- Daar spreek ik niet over, weerde de Witte af.

- Ik zou geerne chic gekleed gaan, vertrouwde Max heel chic gelijk op de modebladen afgebeeld staat, fijn bottinnekens en zijden kouskens, handschoenen en duur sigaren... Ik ben voor de weelde geboren!...

- Ik ook, knikte de Witte met overtuiging.

- Toen ik pas van school was liep ik heeren na die fijne sigaren rookten... en dan de meiskens!...

Hun jongensoogen glommen van verholen wenschen, hun wangen kleurden even van onrijpe opwinding.

- Ik wou vier jaar ouder zijn, dan was ik mijn eigen meester, zei Max.

- Ik ben het nu ook, verzekerde de Witte, zeventien of een-en-twintig, het komt op hetzelfde neer...

- Zeg, Witte, weet ge het nog, hoe blij wij waren toen wij in de vacantie naar de schoolkolonie mochten gaan...

- En ons goesting eten...

- Het was er beter dan thuis!

- Awel, van dan af heb ik dikwijls gedroomd van rijkdom...

- Ja, ik zou ook wel eens den Jan willen uithangen...

- We moeten aan cens geraken, Witte!

- Ja, Max... maar hoe?

- Schacheren!...

- We zullen er eens op slapen, zei de Witte voorzichtig.

Zij treuzelden nog wat en gingen dan naar huis in de buurt. Max woonde op het Houten Brugsken, maar de Witte moest met zijn kapotte schoenen tot op den Goddaert.

Heel den avond lag hij met wijdopen oogen te peinzen en te zinnen op zijn zolderkamer. Moeder zoo arm als een kerkrat, kon niks geven, en zoo kon het niet blijven duren.

Den volgenden Zondag droeg de Witte nieuwe schoenen, een bolhoedje, een hooge boord en een groen dasje. Overmoedig speelde hij met zijn badinetje.

- Wat is er gebeurd, vroeg Max verbluft, ge ziet er zoo chic uit?

- Ik doe affaire, antwoordde de Witte achteloos, en 't gaat nog al... ik trakteer met een crême-glace...

- Affaire?...

- Ja, fluisterde de Witte geheimzinnig, - ik verkoop sacharine, ge kunt ook wat verdienen... Ik koop dat van een joodje uit Borgerhout die er veel gesmokkeld heeft... Ik heb al vaste klanten... toekomende week is mijn costuum klaar en mijn winterfrak... de Witte weet nu hoe men geld moet winnen...

- Ik heb ook wat gewonnen, bekende Max, ik heb decoraties verkocht van ‘Antwerpen getrouw’, maar dat brengt zooveel niet op...

- Ik laat mijn vrienden niet in den steek... ge zult ook geld winnen... wij zullen nu de weelde kennen...

Tot laat in den avond aten ze crême-glace en trakteerden zelfs hun kennissen. Na nieuwjaar was hun toilet tot in de puntjes verzorgd en week in, week uit, wonnen de jonge zakenmannen makelaarsloon op sacharine, specerijen, eetwaren, zeep en olie en al wat maar verhandeld werd... Alles steeg in prijs en risicos liepen zij niet.

Wanneer het zomer werd vonden zij ‘De Boterbol’ geen geschikt lokaal meer, zij begonnen koffiehuizen te

bezoeken, dronken bier en proefden fijne likeuren. Max liet dagelijks door een barbier zijn haar glimmend pommadeeren en in streep leggen en de Witte, die hem tot voorbeeld nam van smaak, liet weldra eveneens zijn witte stekelborstel plat strijken. Wanneer er menschen in hun nabijheid waren plaatsten de jonge heeren een klad Fransch in hun gesprek.

Zij hadden nu de gewoonte alle avonden in kinema of café door te brengen, bezochten de hondenkoersen waar zij meestal geld verloren, hadden nieuwe kennissen, lazen een sportgazet en hielden veel van boksavonden.

- Ik heb mijn apotheker naar den duivel gezonden, meldde een jaar later de Witte, hij kan nu zelf zijn fleschkens spoelen!

- Mijn baas kan mij niet missen, zei Max, en mijn familie... mijn vader wil niet...

- Mijn familie?... Ik verdien den kost en ben dus baas, besloot de Witte, terwijl hij zijn portefeuille vol bankbiljetten opende om het gelag te betalen.

Een paar dagen later verscheen Max met pelsen muts, in pelsmantel en met monocle.

De Witte was jaloersch, vond het aanstellerij, maar kocht toch ook een monocle.

Samen oefenden zij zich om het oogglas op te houden en liepen dan, in strakke houding, over de Meir.

De menschen keken lachend naar de bleeke knapen en zij voelden zich gevleid door de belangstelling der wandelaars.

Dan vond de Witte iets om zijn vriend den loef af te steken. Zij zaten in den Wintergarten en loerden naar de geschilderde en gepoederde snoetjes van de avondmeisjes.

- 'k Ga vroeg weg, zei de Witte.

- Moet ge thuis zijn?

- Neen, maar ik moet naar mijn maîtresse.

- Uw maîtresse, spotte Max.

- Ja, Max, vertrouwde de Witte terwijl hij op zijn sigaar zoog en aan het bandje peuterde, ik heb Hortense

op een kamer gezet... zij was te goed om bij een apotheker te dienen.

- Zoo, en dat zegt ge nu pas...

- Och, men zegt niet alles...

- Zoo!...

Max was ontstemd en vroeg niets meer.

Maar 's anderdaags was de koelheid over en polste hij om meer te weten, want zijn verbeelding was geplaagd en hij had een nieuwe zaak in het vooruitzicht.

- Peper en saffraan, Witte, daar moeten wij ons mede bezig houden...

De nieuwe zaak bleek een goudader. Op een koopje wonnen zij negentienhonderd frank... Het was een heldere winterdag met zonlicht in de blauwe lucht.

- Dat moeten wij feesten, oordeelde de Witte.

- Laat ons per voituur gaan rijden, stelde nu Max voor

Zij doorkruisten de stad in een open rijtuig, bezochten de cafés en kroegjes waar zij gewoonlijk kwamen, lieten den koetsier zooveel drinken dat hij er zijn zinnen van kwijt raakte en met zijn hoed in den nek er maar op los reed.

In de Gaîté hadden zij last om hun monocle op te houden. Het draaide de Witte voor de oogen, Max viel een danseresje lastig, tot de uitsmijter tusschen kwam. Zij kregen hooge ruzie, lieten een halve flesch champagne in den steek en werden onvriendelijk buiten gevoerd.

Weer reden zij verder, verzeilden in een bar met damesbediening. Er was weinig volk.

Twee meiskens kwamen hun gezelschap houden, dronken mee champagne. Een bleeke blonde leunde tegen Max aan, deed verliefd.

- Dat is nu het rijke leven, Witte, lalde Max met een tong die dubbel sloeg...

- Ik vaag mijn botten aan heel de wereld, antwoordde de Witte, die weer last met zijn monocle had, ik doe wat ik wil...

Hij herhaalde nog eens zijn hortende woorden, werd

woester, sloeg zijn glas stuk en keerde een flesch op den vloer.

- Ik kan het betalen, grinnikte hij.

Max had hem wezenloos aangekeken, maar in zijn begrip dat nog waakte, voelde hij zich weer overvleugeld door zijn makker. Hij wou hem overtroeven, zocht iets, iets bijzonders, iets om te verbazen. Dan sloeg hij het blonde dienstertje, dat tegen zijn schouder leunde, vlak in het gelaat.

Zij gilde, week achteruit, begon dan droef te weenen.

- Sale gamin, verweet het andere meisken.

- Pas maar op, dreigde Max boosaardig, zoo tem ik de wijven... maar ik betaal...

- Wij betalen, bevestigde de Witte met overtuiging, en wij doen wat wij willen.

Een verward dispuut volgde met de waardin en de diensterkens. De Witte voerde het woord, Max speelde maar met zijn portefeuille, keek dan naar het weenende vrouwtje. - Er kwam iets wrangs in hem, hij schoof naast het diensterke, voelde wat berouw. Hij zoende haar in den hals en lei een bankbiljet van vijftig mark voor haar neer.

- Wij betalen, sprak hij grootsch.

Op dat oogenblik werden zij het eens. De electrische piano speelde een apachenwals en de heerkens bestelden twee nieuwe flesschen om de verzoening te bezegelen.

- Goede zaken gemaakt, polste de waardin.

- Wij maken altijd goei zaken, blufte de Witte...

- Alors, on fait la noce!...

- Oui, madame... geef de koetsier ook maar een glas...

De getrooste blonde, die de sporen van haar tranen had weggepoederd, zat weer tegen Max aangeleund, en de Witte speelde de geblaseerde jongeling tegenover het bruin Walinnetje dat naast hem zat.

- Wij zijn toch mannen, hè Max, lachte zelfgenoegzaam de Witte, en aan Hortense vaag ik mijn botten...

- Wij waren in de wieg gelegd om rijk te worden,

bedacht Max, ik geloof dat ‘mijn vader mijn vader niet is’... ik ben zeker van beter afkomst...

Het Walinnetje zong het airken der piano.

- Wij zijn toch mannen, knikte nogmaals de Witte.

- Dat zijn wij!...

Verteederd zagen zij elkander in de oogen, en de Witte dacht meteens aan den avond in ‘De Boterbol’ toen hij vreesde met kapotte schoenen door den regen te moeten loopen. Om die herinnering kwijt te geraken, goot hij twee glazen champagne door de keel, stak een nieuwe sigaar op en plots zag hij zijn vriend zitten als een schaduw in een nevel. De muziek kwam van heel verre...

Max had zijn pelsen muts op het hoofd der blonde gedrukt, zag nog de sigarenasch op zijn vest, was plots te moe om ze te verwijderen of nog iets te zeggen. De blonde schonk in...

Dan zakten de twee jolige pierewaaiers tegen de leuning van hun stoel, de monocles vielen uit hun oogen, en zij sluimerden in, zeer bleek. Over hun gezicht lag een vroege moeheid, blauw lagen de aderen onder hun doorzichtig vel.

- Pauvres gosses, zei de blonde meewarig terwijl zij de apensnoetjes bekeek, de open kindermondjes...

- Laat ze maar wat slapen, gebood de waardin.

Buiten zat de koetsier in zijn mantel gedoken te dutten op den bok. Het paard stond doorgezakt tusschen de dissels.

In den hemel hingen de sterren te lichten en in de verte bonkte het kanon.

Eenzamen.

> Aber ich habe auch ein Verlangen gehabt und darüber alles versäumt und verloren.
> H. Hesse.

DE oude heer Konstantijn zat voor zijn lessenaar in zijn bibliotheekkamer. Hij was zeer spichtig en had scherpe jukbeenderen onder de lichte oogen in het gladgeschoren gelaat. Zijn huisjasje was ros verkleurd en de kwispel van zijn kalotje rafelde uit.

Konstantijn was triestig. Ik ben een oud man en zit alleen tusschen mijn boeken, dacht hij... Overal zag hij boeken in rekken langs de muren, op de stoelen en op den vloer. Boeken verzamelen was zijn eenige hartstocht geweest en in zijn eenzaam leven waren zij een troost. Maar de leeslust nam af met zijn ouderdom, de boeken verloren de verrassing en de aantrekkingskracht en hij kocht nog maar uit louter gewoonte. De meid mocht geen stof afnemen, hij zelf blies het weg wanneer hij een boek te voorschijn haalde... En nu hij weinig boeken opnam, kreeg alles het uitzicht van verwaarloosd te zijn, de groen trijpen venstergordijnen, de stores, het behangselpapier door de zon ontkleurd.

De droomer Konstantijn, prevelde hij. Ik heb heel mijn leven gedroomd, mijn tijd verdroomd en nu zit ik hier eenzaam te wachten op het einde...

Hij stak een sigaar op en dacht aan een vers van Anna Bijns: Nae een eerlyc leven volcht een salige doot...

Even stond hij op om het vers op te zoeken, las een paar bladzijden, lei het boekje neer en ging weer zitten suffen tot hij naar een kast trok waarin stapels paperassen, oude dossiers, bundels brieven en oude herinneringen geborgen lagen. Telkens had hij nieuwe banen bewandeld en andere betrachtingen gevonden. Al zijn probeerselen lagen daar bijeen. Niemand wist

wat hij gedroomd had, men kende hem maar als boekenliefhebber die op veilingen zat, aan boekenstalletjes snuffelde en een zeldzame verzameling bijeen gebracht had van boeken met opdrachten.

Wanneer ik dood ben gaan die papieren naar het voddenhuis, besefte Konstantijn bitter, en al mijn boeken komen onder den hamer, worden aan de vier hoeken van het land verspreid.

Dat is nu mijn leven geweest. Ik heb materiaal voor studies en boeken bijeengebracht en niemand zal het gebruiken. Niemand stelt belang in wat ik gedaan heb, ik ben maar een oud zonderling die tusschen oude boeken leeft... Vrienden heb ik niet, amper een paar kennissen... Ik ben maar een oude dwaze droomer... en de boeken vervelen mij! Als jongen heb ik eens een albumversje gelezen in het dichtboek van een meisken dat ik toen boven boeken verkoos, het was onnoozel en nu peins ik er aan:

> La vie est brève...
> Un peu de rêve,
> Un peu d'amour,
> Et puis bonjour!

Van droomerijen had hij ruim zijn deel gehad maar liefde, een beetje liefde had hem ontbroken.

Vandaag plaagde hem de ontgoocheling in de stille kamer tusschen de stofferige boeken.

Voor hem hing de kopie van een oud landschap, waarop een herder op zijn staf geleund en in rooden mantel gehuld te staren stond.

Deze herder was hem zoo dikwijls een vertrouwd vriend geweest, die had hem verstaan wanneer hij hem aankeek, die droomde zoo ook maar in zijn berglandschap. Het scheen alsof zij samen met de menschen uit de boeken hadden rondgezworven tot hun voeten gekneusd waren en nog wat anders ook. Dat hart, dat jammerlijk menschenhart!

Herder, wij hebben steeds een glimlach om den mond! Herder, ik haat geen menschen, maar ik kan er ook

geen liefhebben! Ik ben maar een oud man, en zit eenzaam tusschen mijn boeken!

Konstantijn sloot even de oogen. Zoo deed hij wel spoedig voor altijd... Het was zoo simpel... Maar het leven was toch te vluchtig geweest, hij had te weinig geproefd, te weinig zijn herinnering kunnen stoffeeren, hij had te veel gedroomd en zijn verbeelding had het weefsel der dagen gesponnen tot ijdele uren. Konstantijn oordeelde zich te kort gedaan.

Van ergernis lachte hij en terwijl hij lachte volgden zijn overwegingen een ander spoor, hij dacht aan wat Schopenhauer over den mensch als eenig lachend wezen schrijft. Hij stak zijn lamp op, haalde een bankje te voorschijn en zocht naar het boek.

Ingenomen begon hij te lezen, knikte goedkeurend, afgeleid uit zijn bitterheid:

‘Zooals alleen de mensch een redelijk wezen is, zóo kan ook hij alleen lachen. En de aanleiding is steeds dat een begrip niet past bij de dingen der werkelijkheid, welke er in zeker opzicht door gedacht worden’...

Toen werd er gebeld.

Het was Rubens, een oude liefhebber-kunstschilder. Zijn gelaat was rood en zijn oogen waren levendig bruin, zijn haar was grijs en kortgeknipt. Luidruchtig groette hij, streek zijn witte snor omhoog, nam plaats tegenover Konstantijn, ging op zijn ellebogen leunen op den lessenaar en misprees:

- Ongelukkige boekenwurm!

Konstantijn zei niks maar keek naar den lavallière van Rubens. Die soort dasstrikken had hij heel zijn leven gedragen, blauw met witte bollekens.

- Ik heb hoofdpijn, Rubens...

- Och kom, gij peinst te veel, gij zit daar alleen te tobben in plaats van te genieten van Gods wondere wereld...

- Wat zal ik mij inspannen om lange wandelingen te doen door regen en wind?...

- En de zon, Konstantijn, ge vergeet de zon en den hemel!

- Ach ja, de zon... ik heb de zon reeds zoo dikwijls gezien en aan de menschen heb ik ook niets... de menschen zijn wat ze waren... Met jonge menschen kan ik toch niet spreken... wij verstaan elkaar niet... ik kan zelfs hun boeken niet lezen... En toch zijn de menschen dezelfde menschen op wat uiterlijkheid en wat mode na... Ik ben een oud man en amuseer mij maar alleen tusschen mijn boeken!

- Tusschen verstorven dingen droogt men uit, Konstantijn, spiegel u aan mij... ik kweek mijn eigen levenslust... ik heb het nooit breed gehad, ik heb nooit geld noch talent gehad en toch geniet ik van het leven...

- Gij zijt een gelukkig mensch!

- Och de kunst stemt mij geestdriftig... ik bewonder alles en ken geen kritiek... Ik schilder zoo maar wat, knoei zoo maar wat met verf, ik weet zelf wel dat het niks beteekent, maar het amuseert mij... Verder smoor ik zoo maar wat, declameer uit mijn oude poëten, uit Hugo, uit Béranger, uit Lamartine, uit Van Beers... Ik pink nog tegen de meiskens, vooral als ik een schilderijtje verkocht heb... Weet ge wat ge doen moet?

- Wat?

- Uitgaan, naar de herberg, onder de menschen komen...

- De menschen! De boeken zijn gezelliger dan de menschen.

- Mogelijk, maar ge verveelt u nu eenmaal in hun gezelschap!...

- Niet waar, Rubens.

- Wel waar, Konstantijn... Wij hebben maar te denken om best te profiteeren van wat het leven ons nog geven kan...

- Mijn leven is gevuld, Rubens, ik kan gerust het einde op mijn kamer afwachten...

- Ik wacht het liever af in een kinema tusschen jolige vrouwkens... Ik drink liever wijn dan water...

- Het geeft maar ontgoocheling, alles is in de wereld misschien nog slechter geworden!...

- Overdrijf niet, Konstantijn, wij doen als allen, vinden ons eigen persoonlijkheid zoo goddelijk veel beter... Laat ons genieten, ouwe jongen, tot het laatste toe...

Konstantijn voelde zijn wrange ontstemming wijken onder het dispuut. Hij kreeg plots lust een partijtje dam te spelen en met een glas wijn te tracteeren. Rubens was toch een gezellige kameraad in zijn levensavond, een onverstoorbaar humeur had hij. Hij verdiepte zich niet in levensvragen maar kon iemand opmonteren met zijn luchthartigheid of zijn kwinkslagen.

Voorzichtig schoof hij boeken en papieren weg, haalde het dambord, belde de meid om een flesch wijn te brengen. Rubens loerde naar zijn bewegingen, dacht aan den wijn, stak een sigaar op en zei achteloos:

- Als het mijn boeken waren...

- Wat dan?

- Dan verkocht ik heel den rommel!... Het zou een net stuivertje opbrengen... Maar elk zijn goesting...

- Ja, zei Konstantijn toonloos, mij zijn ze mijn vrienden.

- Vrienden? Tusschen uw vrienden staan er veel die elkander niet kunnen luchten!...

- Daarom vormen zij een wereld, Rubens!... Elk boek heeft een geschiedenis en ik herinner mij hoe het in mijn bezit kwam... En mijn boeken met opdrachten die ik bijeen gebracht heb... Elke opdracht is iets, is een moment uit het leven van een schrijver en hoe het boek op een boekenkraam terecht kwam snuffelde ik steeds na...

- Ik houd niet van verzamelen, Konstantijn, ik blijf bij 't leven en bij de kunst!... Prosit!... Dat zit mij zoo in het bloed... Mijn vader was ook zoo'n levenslustige... Verbeeld u dat die man 's middags gewoon was zijn middagdutje te doen... Hij wou echter nooit op zijn bed of op zetel gaan liggen... hij hield zoo zeer van het leven dat hij zijn dutje rechtstaande tusschen de schouw en de keukenkast deed... Veertig jaar lang heeft hij dat volgehouden... Als men neerligt is men

zoo goed als dood... maar ik ben nu zoo streng niet in de leer... ik doe mijn slaapje in mijn zetel.

Rubens bemerkte dat hij uit verstrooidheid zijn zwarte damschijf verkeerd had opgeschoven, zag Konstantijn profiteeren van zijn verzuim, en hij zweeg nu om geen vergissing meer te begaan.

De droomer en de genieter zaten te dammen tot negen uur. Dan was de flesch leeg, dan had Rubens veertig centiemen gewonnen en ging de meid slapen.

- Ik kom u morgen halen om te wandelen...

- Ja, antwoordde Konstantijn zonder overtuiging.

Hij was weer in zijn droomen verward, deed vreemde terugtochten in zijn geheugen om den ontsnapten draad van den gedachtengang te zoeken door een verloren woord bij hem opgeroepen.

- Slaap wel, Konstantijn, en denk er aan: liefde, wijn en gezang!... Ik ga naar mijn zwartje!

Terug op zijn kamer scheen het hem dat de vroolijke snaak al de gezelligheid had meegenomen. Hij was weer de oude snuffelaar midden van zijn stofferigen rommel. Het dambord en de glazen schoof hij terzijde, nam weer zijn Schopenhauer op. Maar het lezen wou niet vlotten.

Konstantijn ging aan het raam kijken, in de verlaten straat waar, op den hoek, een lantaarn brandde. Onder de lantaarn stond een eenzaam politieagent. Aan wat mocht zoo'n agent wel denken? Bah! Die had het ook al niet erg prettig!

Een doos met portretten gevuld haalde hij daarna te voorschijn, portretten van ouders en vrienden, en verder van half onbekenden... De kleur was vervaagd en de gezichten als weggetrokken... Zij waren allen dood en begraven, hadden hem alleen gelaten met zijn boeken. Nu vroeg hij zich haast af of zij wel ooit geleefd hadden, hij moest woorden, die zij gesproken hadden, te voorschijn roepen, zich hun lach en hun wrevel herinneren!

Weer schoof hij door zijn kamer om een boekje te zoeken, een Werther-uitgave in een verbleekt blauwen

band. Daarin lagen drie gedroogde viooltjes, zij lagen er haast een halve eeuw als herinnering aan iets wat had kunnen zijn... Een kaartje lag er bij waarop een onhandige meisjeshand geschreven had:

> Bloemen verwelken,
> jaren vergaan...
> maar trouwe vriendschap
> blijft eeuwig bestaan...

Oude dwaze droomer, verweet zich Konstantijn, ga liever slapen. Ik lig toch maar te woelen, troostte hij zich, en 'k heb hier zooveel nachten vreugde gevonden wanneer ik wakker gehouden werd door een prachtig boek.

Zou Rubens zich nooit eenzaam voelen?... Hij heeft voorzeker geen tijd om zich daarom te bekreunen! Wij moeten het einde op onze kamer niet afwachten, zei hij... Hij zou mijn boeken verkoopen!... Ik gun mijn boeken aan niemand! Maar...

Met een beetje minachting en wat heimelijke bewondering dacht Konstantijn aan hem, nam pen en papier en begon te schrijven.

Het was zijn testament.

's Anderendaags ging hij niet met Rubens wandelen.

Een week later was Konstantijn dood.

- 'k Heb het voorspeld, zei Rubens ontstemd, zijn hart moest verlammen vermits hij nooit wou wandelen! Hij heeft nimmer van het leven weten te profiteeren... Konstantijn was geleerd... dat zal ik niet ontkennen, maar 't was een boekenwurm en zijn kop zat vol muizenissen... Voor hem is de dood niks... hij hield toch niet aan het leven... Hij heeft nu rust...

Na de begrafenis vernam pas Rubens dat hij algemeen erfgenaam was.

- Notaris, zei Rubens, Konstantijn was een vriend uit de duizend, een man van ongemeene waarde, maar wiens aangeboren nederigheid hem belet heeft op het voorplan te treden... Ik wil niet eens tegen zijn verlangen iets van hem uitgeven... Zijn wil is mij heilig...

Notaris, hij heeft u steeds met zijn vertrouwen vereerd... ik doe als hij... zorg voor de rente voor de meid... Ik zal wat herinneringen uit het huis halen en de rest laten verkoopen, de meubels en de boeken... ik kan den rommel niet bergen... Maar zijn wijn, Notaris, zijn wijn laat ik morgen reeds voorzichtig Overbrengen...

De zeldzame uitgaven werden de prooi van hunkerende liefhebbers die jaren lang den ouden man uit louter afgunst zijn bezit hadden misgund.

Rubens liet de boeken in veiling brengen. Ook dronk Rubens de wijnkelder van den ouden kameraad leeg in de twee laatste jaren die het milde leven hem nog gunde. Hij dronk in gezelschap van toevallige kennissen die hij meetroonde naar zijn woning om Konstantijns wijn te proeven.

- Het is wijn van mijn vriend Konstantijn, verklaarde hij telkens, dat was een zwaarmoedig man die weinig te genieten wist... Hij kloeg altijd over eenzaamheid en verdorde tusschen de boeken... Ik heb ze direct laten verkoopen... ik had het hem in zijn leven reeds voorspeld... Ik zei dikwijls wanneer het mijn boeken waren, dan verkocht ik ze... Eenzaam... eenzaam zij wij immers allemaal... maar dat is nog geen reden om den wijn niet te proeven en niet tegen de meiskens te pinken!...

Na dezen uitleg dronk hij altijd zijn glas leeg en streek zijn witte knevels recht.

De huivering.

Wir sitzen so fröhlich beisammen. Und haben ein ander so lieb.
Kotzebue.

DE maan zat in een krans diep in de nevelige mistwolken gedoken.

De grijze Historicus liep met opgeslagen kraag langs de huizen. Hij was een gepensioeneerd leeraar in de geschiedenis, een klein, dik manneken met zilveren bakkebaardjes. Eens was hij een verstandig en levendig student, later een ijverig leeraar die stilaan zijn vluggen geest voelde verflauwen, jaar in jaar uit dezelfde lessen herhaalde zooals zij in de handboekjes voorkwamen, zijn persoonlijke gezichtspunten verloor voor 't pasmunt der aangenomen en gangbare opvattingen. Aan de ronde tafel waar hij dagelijks kaart speelde was hij nu een gezaghebbend strategist. De landkaart, de afstanden en de voorgeschiedenis van den oorlog waren hem bekend en gaven aanleiding tot langdurige bespiegelingen.

De Historicus zag in de verte een man onder den lantaarn die een groote sigaar opstak. De man had een bril met donkere glazen die zijn oogen verborgen. De Criticus droeg een grijzen vilten bolhoed, was een beetje pokdalig en zijn grijzend snorretje was kort geknipt om een jeugdig uitzicht te bewaren.

De Historicus herkende de Criticus die zeer befaamd was voor zijn hekelend woord.

Op dat oogenblik dreunde een geweldige ontploffing. Het dof gekraak van een instorting, het gerinkel van gebroken ruiten, een opstijgende vlammentong en één ijselijke kreet van ontzetting.

De twee heeren waren door de luchtdrukking tegen een deurpost geslagen en keken nu verwezen naar de huizenhooge gasvlammen. Boven hun hoofd, hoorden zij het gesnor der vliegers, verborgen in den hemel.

De Criticus nam zijn blauwen bril en stopte hem in

zijn jaszak, zoog op zijn sigaar terwijl zijn gezel, klappertandend, de ooren stopte om niet meer te hooren.

Een vreeselijke angst beklemde hen, bonsend klopte hun hart en zij leefden als in benauwende nachtmerrie.

Zij zagen een vijftienjarig meisken, het blonde haar los op den rug, vluchten langs de huizen. In de verte riep een krantenventer onverstoord. Een tram reed voorbij. Maar in de lucht klonk immer het geraas der motoren.

- 't Is afschuwelijk, kloeg de Historicus.
- Ik ben bang, fluisterde de Criticus.
- Waar vluchten?
- De dood loert op ons.
- De dood zit in de lucht... hier kan zij ons treffen en wanneer wij vluchten loopen wij haar misschien te gemoet!
- O die vlammen!
- Zie dat vuurwerk!
- 't Zijn lichtsignalen...

Boven de donkere daken stegen de drijvende lichtjes, rood, groen en blauw die plots uitdoofden. Alle begrip van tijd ging verloren.

- Wat is het leven broos, zei de Historicus.
- En wat maken wij menschen elkaar het leven lastig, bekende de Criticus.

Weer donderden de slagen keer op keer. Was het einde gekomen? Ruiten rinkelden, glasscherven vielen naast hen neer en zij hielden instinctmatig het voorlijf tegen de deur gedrukt. Toen zij het waagden het hoofd te wenden zagen zij een vrouw tusschen hen beiden staan.

- Wij zijn als vee dat samendromt voor het onweer, bedacht de Historicus.
- Ik voel mij zoo aardig, liet hij luidop volgen en zijn stem klonk jong en vreemd.

De woorden kwamen hem naar de lippen zonder dat hij ze meester was.

- En ik heb heel mijn leven geschiedenis onderwezen, menschen gekweekt, eerbied gewekt voor oorlog en heldenstrijd... Het was misdadig en ik wist het niet... Het is gemeen, het is laag.

- Ik heb mijn man geplaagd en zijn leven bedorven, kloeg de Vrouw, nu de dood voorbijgaat beken ik mijn schuld.

- De mensch is wreed steunde de Criticus, mij was het een genot gevreesd te zijn... Ik heb zooveel menschen getroffen die ook maar gedaan hadden wat zij konden doen...

- In mijn jeugd wist ik wel beter... maar ik werd een gezien man toen ik mij bij de handboekjes bepaalde en de geschiedenis der menschen leerde als een aaneenschakeling van gevechten en grootheid in het kwaad... Valsche begrippen heb ik gezaaid.

- Bij de echtscheiding werdt hij verongelijkt... Ik was een vrouw vol dwaze verlangens...

- Ik heb kunstenaars getroffen en benadeeld... ik heb menschen helpen doodzwijgen of kleineeren...

- Wat zijn wij arme menschen, jammerde de Vrouw.

- Nu de dood in de lucht ronkt... nu zie ik alles klaar...

- Het leven was zoo schoon en de menschen zagen het niet...

Zij keken weer versuft naar den vuurpoel, de Historicus met zijn koortsige oogen, de schuwe Vrouw en de Criticus met de sigaar in den mond.

Hulpeloos zagen zij de lichtjes, blauw, groen en rood tegen de mistlucht, doorwaasd met manneschijn.

- 't Is afschuwelijk, prevelde de Historicus.

- Wees gegroet, Maria vol van gratie, steunde de Vrouw.

- 't Is te laat, 't is te laat, herhaalde de Criticus.

- En ginder liggen onschuldige menschen, slachtoffers van de geschiedenis die men uit de handboekjes leert...

- Ja, gijlieden hebt de volkeren tegen elkaar opgejaagd...

- Wij waren slecht... ons hart was slecht en kende geen erbarmen...

- Maar de dood in de lucht dat is afschuwelijk, sidderde de Historicus.

- Wij dachten er nooit aan wanneer zij boven andere steden vloog... Dat was zoo ver en 't was oorlog...

- Maar nu bedreigt zij ons en zien wij plots klaar...

- Wees gegroet, Maria vol van gratie!

Weer bonkten moordbommen neer en zij zwegen van verbijstering. Hun hart klopte ontstuimig. Doch ditmaal hoorden zij geen glasgerinkel.

't Gaf een opluchting. De vrouw lachte schel.

- Zij zijn verder weg, aarzelde de Historicus.

- Laat ons nu gaan schuilen, want ik hoor nog hun geronk, stelde de Criticus voor.

- Mag ik de Heeren uitnoodigen een glas wijn te drinken in mijn woning, vroeg de Vrouw vormelijk.

- Mevrouw, wou de Historicus in beleefdheidsvormen verdwalen.

- Ja gaarne, aanvaardde de Criticus, terwijl hij naar zijn blauwen bril begon te zoeken, ik geloof dat ik mijn bril verloren heb...

- Heeren, wat was ik bang!

- Ja Mevrouw, een mensch weet niet eens meer wat hij vertelt wanneer hij in levensgevaar verkeert...

- Zou dat oprechtheid zijn?

- Zonder zelfbeheersching flapt men er alles uit... men is als dronken...

- Ik ben mijn bril kwijt en kan mij nog niets op mijn gemak voelen...

Zij liepen enkele stappen tot aan de woning der Vrouw.

Stilaan kreeg alles weer zijn gewoon uitzicht. De Vrouw liet het gaslicht ploffen dat over de tafel schemerde onder de bloedroode kap... De Historicus zag een Beethovenmasker op het rood behangsel uitsteken, nam plaats aan de tafel voor de zwarthouten piano.

- Rook gerust, Mijnheer, zei de Vrouw tot den Criticus en hield een vlammetje voor zijn uitgedoofde sigaar.

- Mevrouw houdt van muziek, informeerde de Historicus.

- Ik dweep met klassieke muziek, Mijnheer...

- O, nu zie ik weer de wereld zooals altijd, jubelde de Criticus die zijn bril terug vond en direct begon rond te loeren.

Tegen de lampkap en uitgesponnen tot tegen de gaskraan zag hij een spinneweb en daarin een spin, een groote, vette spin.

De Vrouw volgde zijn blik.

- Ja, Mijnheer, zei zij met een pruilmondje, het moge u verwonderen... ik ben geen alledaagsche vrouw... ik heb minachting voor huiselijke orde en zoogezegde reinheid... Kent u iets fijner, iets brozer dan het spinneweefsel... Uren kan ik het bewonderen... ik zou het een misdaad vinden dat heerlijk werk te verstoren... en dan de spin, de spin in haar hol... zij kent mij... zij weet wanneer ik haar vliegjes of muggen vang...

- Ja, knikte de Historicus verbluft, als u het zoo beschouwt...

- Ik ben een vrije vrouw, Mijnheer...

- Zoo...

Het klonk naargeestig.

- Maar nu ga ik eerst een glas wijn schenken, de heeren zullen mij eventjes moeten verontschuldigen.

Zij sloot de deur en de mannen zaten sprakeloos elkaar aan te kijken, totdat zij opschrikten door dreunende slagen.

- 't Is ver af, suste de Historicus.

- Hoe vindt ge haar, grinnikte de Criticus weer in zijn element en door geen bommen meer af te leiden, wat denkt ge van zoo'n wijfken?... Het verwondert mij niks dat zij van haar vent gescheiden leeft, de man die daarmede ingescheept is...

- Zij is origineel, meende de Historicus hoffelijk.

- Origineel, origineel, hoonde de Criticus, als de spinnewebben maar niet in de wijnglazen hangen...

Maar als de vrouw weer in de kamer kwam zat hij rustig te rooken.

- Mooi dat Beethovenmasker, zei de Historicus.

- Ik ben verzot op sigarenrook... sigaren rooken

benijd ik den man... Hebben de Heeren niets meer gehoord... ik meende in den kelder nog wat te hooren...

- Bepaald niets, Mevrouw.

- Ik bewonder uw spinneweb, wierp de Criticus met kwalijk verholen spot op.

- Ja, u is de eerste niet, antwoordde loos de Vrouw en haar bruine oogen keken donker in haar tanig gelaat... Laat ons drinken heeren... Prosit!

Het licht schemerde even op den rooden wijn. Zij namen hun glas en stonden aarzelend in de roode schaduw.

- Op onze vreemde kennismaking, toastte de Historicus.

- Op onze gelukkige ontsnapping, sprak de Vrouw.

- Op de gezondheid, zei de Criticus en dacht aan zijn eigen welzijn.

Dan woog de stilte.

Zij hadden een oogenblik samen in doodsangst gestaan als hulpelooze wezens, en thans hadden zij plots een hekel aan elkaar.

- Ja, die spin, zei de Vrouw peinzend, zij heeft mij eerst tot het vegetarisme bekeerd...

- Ik moet weg, onderbrak de Historicus gejaagd.

- Ik ook... het gevaar is voorbij, oordeelde de Criticus.

- Ik dank de heeren mij thuis te hebben gebracht.

De Vrouw keek hen na in de straat, maar zonder een groet ging de Historicus rechts en de Criticus links.

Onverstoord zat diep in haar lichtkrans de maan achter het mistgordijn.

Toch dacht elk van deze menschen, die het toeval had samengevoerd, dat zij een ellendige inbeelding hadden. Hadden zij aan vreemden gebiecht wat de onsteltenis in hen wakker riep?

- Wat vreemde dingen een mensch door het hoofd gaan, misprees de Criticus. Hij rilde onder de avondlucht, sloot zijn jas en wierp zijn sigarenstompeltje weg.

Apostels.

Vegetariërs zijn menschen,
Die de menschen anders wenschen.
J.H. Speenhoff.

DE Vrouw ontving in de roode kamer.

Gezellig zaten de vegetarische vrienden rond de tafel en dronken uit kleine, porceleinen kopjes anijsmelk en kriekensteeltjesthee.

Ze waren met hun zessen. Een bleeke, blonde jongen met een neusnijper; een stadhuisklerk die verpoozing zocht in wetenschappelijke boeken; een magere, langharige kunstenaar, schilder van zeer symbolistische doeken; een student in de medicijnen, met zwarten baard; een stevige man met goudrossen baard, een nieuweling in het gezelschap; het blonde kroezelkopje, het onderwijzeresje en de Vrouw met de bruine oogen.

De Vrouw keek meestal met verholen lust naar den goudrossen Baard, het Kroezelkopje met onderdrukten tegenzin naar de spinneweb die onder den gasluchter gesponnen hing.

- Kameraden, zei de Vrouw, onze nieuwe vriend was vegetariër uit natuur...

- Vegetus beteekent krachtig, opgewekt, gezond, verklaarde de Stadhuisklerk, en dat is hij!

- Mijn vriend, betoogde de Vrouw, mag ik u herinneren dat de vegetarische voeding is: de zedelijkste, want zij brengt niet mede het slachten van dieren; de natuurlijkste, want ons gebit, darmkanaal en handen wijzen er op dat wij vruchteneters en geen vleeschetende roofdieren zijn; de gezondste, want zuivere vruchten zijn te verkiezen boven dierenlijken, die het bloed verhitten en de zenuwen prikkelen; de goedkoopste, want de voedingswaarde is grooter en de prijzen goedkooper.

- En er zijn zeer lekkere recepten in het ‘Groot Vegetarisch Keukenboek’, smakte argeloos het Kroezelkopje, meer dan duizend.

- Het vegetarische werkt veredelend op ons gemoed, beweerde de zwijgzame Schilder, ik werd vernuftiger en diepzinniger, ik verloor de zucht naar alcohol en andere verkeerde neigingen...

- Dronk mijnheer? informeerde de Baard met akelige belangstelling.

- Neen, 't is zoo maar bij manier van spreken...

- In de toekomst zullen wij nog slechts dieren dooden uit zelfverdediging, sprak de Student, leeuwen, wolven en giftige slangen of wat schadelijk is voor de gezondheid, zooals vliegen, muggen en ongedierte... Gij zult niet dooden, is onze leus!... Vooral: Dood geen dier zonder noodzaak!

- Wij mogen toch niet overdrijven, meende Kroezelkopje, en dierlijke producten hebben wij noodig, leder voor de schoenen, pels tegen de koude... pluimen draag ik niet...

- De ware vegetariër, betoogde de Student, is tegen het dragen van lederen schoenen en tegen het dragen van pelsen...

- Maar! zei de Baard.

- Wij zijn liberale vegetariërs, onderbrak hem de Vrouw, wij zijn ovo-lacto-vegetariërs, wij gebruiken eieren en melk, maar de strengen willen geen kruiden en zelfs geen zout!

- Het eten met smaak is nochtans een noodzakelijkheid, Mijnheer, meende weer de Student, dan alleen worden de spijsverteringssappen afgescheiden en de vertering van het voedsel bevorderd.

- Met lang mijn voedsel, mijn rijstbrij te bestaren prikkel ik mijn eetlust en verwek het proces der afscheiding, zei de Schilder.

- Eet gij nog rijst, vorschte de Baard uit.

- Dat is te zeggen, aarzelde de Schilder gegeneerd, ik gebruik maïsgries en vlokken... er is zoo weinig keus... en het plantaardig vet dat niet te vinden is...

- Ik eet maar veel vruchten en hazelnootjes, bekende Kroezelkopje.

- Dat is uitmuntend voedsel, keurde de Student

goed, de nootjes bevatten veel vetstoffen, en een probaat bewijs dat het goed is: al de apen eten nootjes!

- Dank u, zei Kroezelkopje onthutst.

- Wij moeten niet beschaamd zijn met plantenetende dieren vergeleken te worden, betoogde de Stadhuisklerk, daar vinden wij bewijzen voor onze bewering dat de mensch geen vleeschetend roofdier is... De vleescheters slabberen bij het drinken, en de mensch, evenals alle vruchteneters, zuigen...

- Meer dan ooit moeten wij propaganda voeren tegen het slachten, oordeelde de Vrouw, nu dezen tijd...

- Ja, de menschen houden van bloed, zei de Baard toonloos.

- De menschen voeren oorlog omdat zij geen vegetariërs zijn, beweerde de Student.

- Tolstoï heeft geschreven dat dooden in strijd is met ons gevoel van zedelijkheid, vulde de Schilder aan.

- Daarbij heeft van Eeden ons voorgehouden dat wij ons instinct moeten onderwerpen en dat ‘onze lichamen zich zullen en moeten schikken’ naar wat wij als deugd erkennen, besloot de Stadhuisklerk.

- De beweging heeft nu toch veel veld gewonnen, zei de Baard, de oorlog heeft het Vegetarisme gediend.

- Hoe kunt ge dat meenen, gruwde het Kroezelkopje, men slacht nu menschen en dieren!...

- De menschen eten althans veel minder vleesch, zei onverstoorbaar de Baard, en dat zal nawerken!... Het vleesch werd mij ook te duur en ik leerde mij met groenten behelpen!

- De uitspraak van Dr. Allinson zal u overtuigen dat vleesch en bouillon geen voedende eigenschappen bezitten, betoogde de Student. Vleesch is niets dan gras of een andere plantaardige stof uit de tweede hand... Tarwebrood is viermaal voedzamer... De voortreffelijkheid van bouillon is een dwaalbegrip... bouillon is een armzalig voedsel en staat beneden gerstewater... De domme dokters schrijven het nog voor...

- Te Parijs werden voor vijftig jaar proefnemingen gedaan, zei de Stadhuisklerk, twee honden werden met

bouillon gevoed, twee anderen met afval. De met bouillon gevoede honden stierven een hongerdood...

- De mensch is wat hij eet, knikte de Schilder, het varken is het meest onzindelijke beest en de mensch eet het varkensvleesch... Gebakken spek is zeer ongezond maar het smaakt de menschen omdat zij hun natuurlijken smaak bedorven hebben door tabak, alcoholische dranken, specerijen en mosterd...

- Zeer juist, beaamde de Student, hesp, spek of worst bezwaart de spijsvertering zes of zeven uur.

- Wat geluk dat wij nu maar altijd confituur bij ons brood moeten eten, juichte het Kroezelkopje.

- Confituur en siroop!... Hierdoor wordt het menschdom gered, dweepte de Vrouw.

- Werd het zout nu nog maar tienmaal zwaarder belast... de alcohol is reeds buiten bereik, - wenschte de Stadhuisklerk.

- Waarom het zout, vroeg de Baard.

- Zout gebruiken noch dieren noch wilden... het is een mineraal en de mensch is niet geschikt om delfstoffen op te nemen... Zout prikkelt maar den eetlust, verwekt dorst en dan moeten wij drinken... Bier, thee of koffie zijn schadelijke dranken, helderde de Student op.

- Peter de Groote probeerde zijn zeelieden te gewennen aan zeewater te drinken omdat zij nooit dorst zouden lijden, maar velen stierven, - bewees de Stadhuisklerk.

- Ik ben blij dat ik door u tot het Vegetarisme bekeerd werd, verzekerde de Baard aan de Vrouw.

- Wij Vegetariërs aanvaarden geen complimenten!...

- Uit nood werd ik het, maar u leerde mij de nieuwe voeding waardeeren...

- Nieuw, nieuw, misprees de Student.

- Reeds de Egyptenaren waren vegetariërs, leerde de Schilder.

- De Spartanen in hun bloeitijd werden gevoed met vijgen, maïsbrood, kaas en noten, zei de Stadhuisklerk.

- Dat is nu niet te krijgen, bedacht de Baard.

- De Romeinsche zwaardvechters werden gevoed met gerstekoeken en olie... Socrates, Aristoteles en Plutarchus, de Boeddhisten... De boeren in Europa eten ongeveer geen vleesch, ijverde de Student.

- De sterkste menschen zijn vegetariërs, - blufte de bleeke Stadhuisklerk, zij worden oud, zijn zelden ziek...

- Zij zijn taai en sterk, bevestigde de Vrouw.

- Rousseau was vegetariër, Lord Byron en Shelley, prevelde het dweepend Kroezelkopje.

- In 1892 werd de prijs van een paardenrit van Berlijn naar Weenen door een vegetariër gewonnen, verzekerde de Student, in 1914 won de vegetariër Kurt Nippe het kampioenschap te Chicago in het hardloopen... Welsch, de Engelsche bokser, is een vegetariër... de Schotsche athleet Bankier, bijgenaamd Apollo, heft een olifant met vier menschen tegelijk op met zijn schouders...

- En dan klagen de menschen omdat het vleesch, omdat de dierenlijken zoo duur zijn, - verfoeide de Schilder.

- Max Unger is een der sterkste mannen van de wereld, hij laat een auto met zes personen er in over een plank rijden, terwijl hij er onder ligt... hij leeft van ooft en noten... De Indiër Rama Murie Naïda laat een olifant op een plank op zijn borst schommelen en zich overrijden door een kar met steenen geladen...

- En Miss Kellerman, een der schoonste vrouwen van Amerika en beroemde zwemster, - prevelde weer Kroezelkopje.

- De mensch heeft geen behoefte aan vleesch, zei de Vrouw.

- 't Is alles een kwestie van eiwit en stikstof, besloot de Student, en alles wat wij noodig hebben levert ons het plantenrijk. Boeddha kende maar drie ziekten: begeerte, honger en ouderdom, maar verklaarde dat sedert de dieren gedood en opgegeten werden er achten-negentig nieuwe ziekten ontstonden.

- Dat zal wel zoo zijn, meende de Baard in gedachten verzonken.

- Cléo de Mérode en Isadora Duncan zijn vegetariërs, herinnerde Kroezelkopje.

Het gezelschap zat uitgepraat en stil. - De Vrouw schonk opnieuw anijsmelk en kriekensteeltjesthee. Kroezelkopje loerde weer geërgerd naar het spinneweb. De Vrouw keek met diepe oogen naar den man met den Baard.

- Ik ben vegetariër uit gevoel, verklaarde de Schilder, ik gruw van bloed... Eens zag ik een hond door een tram overrijden... Afschuwelijk...

- Zoo ben ik ook, viel Kroezelkopje in.

- Ik ben vegetariër op wetenschappelijke gronden, besefte de Student, ik ben niet zoo gevoelig, maar mijn verstand leidt mij... de menschheid zal er baat bij vinden, plantenvoedsel zal het ras veredelen en een nieuwe maatschappij mogelijk maken...

- Gevoel is goed, stemde de Stadhuisklerk in, maar wetenschap is beter... wij moeten bewuste vegetariërs kweeken...

- Ik vind het eerlijk zoo'n nieuwe beweging, juichte de Vrouw.

- Ik geloof ook dat het Vegetarisme toekomst heeft, bekende de Baard, maar de propaganda moet krachtiger worden aangevat.

- Juist, zei de Student.

- In alle steden moeten brochuren worden verspreid, voordrachten gehouden en aanhangers gegroepeerd. Het is geen kleinigheid... Maar ik wil er mij voorspannen... Ik ben een nuchter man.

- Het verstand moet ons leiden!

- De beste propaganda voor onze gedachten zouden vegetarische keukens zijn.,. Wij moeten keukens hebben voor onze aanhangers en voor de nieuwsgierige leeken... Een naamlooze vennootschap moeten wij stichten, een groote zaak met kapitaal... Daar is geld te verdienen... Zoo zal het Vegetarisme gediend worden...

- Ik houd het bij persoonlijke propaganda, bedacht de Stadhuisklerk.

- Ik verlang geen hotel, ik kook zelf, naar het

boekje van Dr. Nijssens of naar het Groot Keukenboek, weerde Kroezelkopje af.

- De keukens, dat is de toekomst, vertrouwde de Schilder, ik zal de eetzalen decoreeren met symbolistische, neen, met cubistische onderwerpen.

- Eindelijk zullen wij de propaganda dan op groote schaal kunnen aanvatten, meende de Student.

- Een hotelzaak kan gemakkelijk vijftien percent afwerpen... morgen houd ik mij met de statuten bezig,

Het sloeg tien uur en het gezelschap dronk de kommetjes leeg.

- Uitmuntende thee, prees de Schilder en hij stak zijn surrogaat sigaartje in den mond, een stokje gevuld met teer.

- Tot de volgende week, nam Kroezelkopje afscheid en rilde in haar koude kleeren.

- Gaat u mee, vroeg de Stadhuisklerk aan den Baard.

- Julius blijft nog even, want wij hebben nog iets te bespreken, zei de Vrouw.

- Morgen kom ik u spreken over de Maatschappij, ik ga ernstig over de inrichting nadenken, want mijn steun is u toegezegd, zei de Student.

Zoohaast zij alleen waren liep de Vrouw op den Baard toe, die bevreemd het Beethovenmasker stond te bekijken. Zij sloeg haar armen om zijn hals, haalde zich op en zoende hem op den mond.

- Ge zijt mijn lieve vent, fluisterde zij, en spiegelde haar bruine oogen in zijn kalme, grijze kijkers.

- Het kan een schoon affaire worden na den oorlog, verbeeldde zich de Baard luidop.

Nazomer.

Ik raak van mijn pad af en ik ga
dwalen, ik zoek wat ik niet krijgen
kan, ik krijg wat ik niet zoek.
De Hovenier. Rab. Tagore.

DE dag begon met ergernis.

Adolf had een verlangen naar zon en de hemel was mistig grijs.

Op de waschtafel slingerden haarspelden en een kam vol haarklissen.

De spiegel weerkaatste zijn beeld, zijn kortgeknipte haren, zijn gladgeschoren gelaat, zijn bruine oogen... Zoo kende hij zichzelf jaren lang, maar nu zag hij ook de rimpels in zijn voorhoofd, de zakjes onder de oogen, de tanden die hun glans verloren hadden. Het verval was langzaam gekomen, de jeugd was stilaan geweken en hij wou het niet gelooven. Gisteren had de coiffeur hem vertrouwelijk gewezen op zijn grijze haren, hij wist wel dat hij een buikje had gekregen, dat hij soms erg moe zijn kon, maar oud was hij niet!...

Een veertiger is in den bloei des levens, peinsde Adolf, terwijl hij zijn gelaat rozig droog wreef. Mijn hart is daarbij zoo jong gebleven, ik pas zoo weinig bij bedaagde heeren, ik hunker en verlang nog als een twintiger, dacht hij, en vooral nu weet ik beter hoe men genieten kan...

Hij lei het poederkwastje in het doosje, zag zijn witgepoederd gelaat waarin zijn oogen glinsterden, nam opnieuw den handdoek.

Met zorg koos hij een boord en manchetten, trok zijn blauw colbertje aan, goot wat reukwater op zijn zakdoek.

Kwiek liep hij naar beneden.

In de eetkamer zaten zijn vrouw en de kinderen aan het ontbijt. De vrouw, teruggetrokken en mager, keek met licht-blauwe oogen naar de kinderen, naar de jongens. De oudste was achttien, de jongste zeventien.

Beiden waren blond als de moeder, maar in hun oogen zat een vlam van levenslust.

- Ik kom niet eten, zei Adolf achteloos terwijl hij het ochtendblad inzag.
- Ik ga naar een voetbalwedstrijd, waarschuwde de oudste zoon.
- Dan ga ik met Moeke wandelen, schikte de jongste.
- Een plezierige Zondag, zeurde de Vrouw.
- Ja, ik kan het niet verhelpen... ik moet die boekhouding gaan nazien te Duffel... erg genoeg voor mij... nooit vrij... altijd werken...
- Ja, onderwierp zich de vrouw, de jongens kosten geld...
- Vake heeft zich bij de coiffeur laten verjongen, lachte de jongste, nu ziet men zijn grijze haren niet meer!...

Het trof Adolf onaangenaam, een bitsig woord lag hem op de tong, maar de moeder, die haar man kende, zei afkeurend:

- Foei, jongen!

In de kamer woog de stilte. De oudste deed moeder teeken om de zondagsche centen te krijgen. De moedelooze vrouw knikte, schoof de centen naar hem toe, gaf ook de jongste zijn deel en staarde naar haar man. Terwijl zij lusteloos werd onder de beslommeringen, opging in huishoudelijke zorgen, deed hij zijn best om den kost te verdienen, maar ging daarbij zijn eigen weg, vond zijn uitspanning buitenshuis. werd eenzelvig en was slechts zelden opgeruimd. Zij leefden naast elkaar maar zonder innigheid of vertrouwen zooals het eenmaal vroeger geweest was.

De oudste ging nu reeds den weg van zijn vader op, viel haar af, werd als een vreemde in het gezin. Van zijn werk, hij schreef op een kantoor, van zijn vrienden en zijn gedachten wist de moeder niets af.

- Bonjour, zei hij nu terloops en ging.
- Tot straks, volgde de man.

De moeder hoorde de deur achter hen dichtvallen en de jongste vragen:

- Hoe oud is vader nu, Moeke.
- Vier-en-veertig...
- En...
- Ik ben twee jaar jonger...

Adolf zag zijn zoon de straat overstappen, - volgde hem in de dwarsstraat en verloor hem dan uit het oog.

Hij sprong op een voorbijsnorrende tram, - stak een sigaar op en keek naar de herfstlucht. De hemel brak open, het grijs scheurde en liet het blauw schijnen en het zonnegoud lichten... Het werd ook zonniger in zijn gemoed en onwillekeurig kwam een glimlach zijn gelaat verhelderen. Wat was zoo'n herfstdag prachtig!...

Toen hij aan de Borsbeeksche poort afstapte, was hij een half uur te vroeg op het rendez-vous. Hij liep maar over en weer in ongeduldige afwachting. Zoo had hij voor twintig jaar ook gewacht aan een stadspoort of op den hoek eener straat... Zijn vrouw was toen heel anders of hij had haar heel anders gezien. De aardigheid was uitgebloed in het huwelijk, in de zorgen en de kinderlast. Het scheen hem nu alsof hij te kort was gedaan in zijn jeugd, alsof zijn vrouw hem levensgenot had onthouden... zoo weinig herinnering restte hem van die jaren! De aardigheid zoo dikwijls alleen gevoeld naast zijn vrouw... In zelfverteedering meende hij recht te hebben op vergoeding, te mogen genieten van zijn jeugddrang. Wanneer hij zijn vrouw maar spaarde dan ging het niemand aan... Zij mocht het niet weten... Hij kende zijn plichten tegenover zijn gezin... Vooral wou hij niet doordenken over zijn geval... enkel genieten, genieten van wat het toeval op zijn weg had gevoerd.

Zij heeft eenige diep-donkere oogen en bruin kroezelhaar... Frisch is haar gelaat en haar borsten...

In zijn hunkeren schatte Adolf haar bekoorlijkheden naar waarde. Waar bleef zij toch?... Over enkele dagen was het haar verjaardag, dan werd zij drie-en-twintig... Hij moest nog een geschenkje koopen...

Plots zag hij haar van den tram stappen, herkende haar wiegelenden gang, haar bordeauxkleurigen mantel,

haar klein vilten hoedje en haar zwarte voile met witte bollekens bezaaid. - In haar gehandschoende linkerhand droeg zij het lederen taschje dat hij haar, na de kennismaking, cadeaux gedaan had.

Samen wandelden zij de poort uit. Zij begon direct vlug te praten over onbenulligheden en hij luisterde zonder te weten wat zij zei, voelde zijn hart sneller kloppen, genoot van haar frischheid, van haar jeugd. In een plotse opwelling zoende hij haar in den hals, half op den mantelkraag.

- Wat moeten de menschen denken, weerde zij af, wij zijn toch geen kinderen...
- Och wat geef ik om de menschen!
- Maar gij moet ook aan mij denken, pruilde zij.
- Ik denk aan niets anders, vleide hij.

Zij liepen vrijend langs de eenzame wegen, bedekt met rose en roode bladeren. Een gouden najaarsschijn hing over de parken en hoven, de velden opengereten en donker tusschen het grijsgroen der weiden.

- Denkt ge dan niet meer aan uw vrouw?
- Hoe zou ik kunnen?
- 't Is toch uw vrouw!
- En denkt gij aan uw man?
- Hij is zoo ver weg... en 'k heb hem nooit gaarne gezien...
- Dat begrijp ik, meende Adolf zelfgenoegzaam.
- Maar gij?
- Och mijn vrouw heeft mij nooit begrepen... ik was zoo ongelukkig...
- En nu ge mij hebt, ventje?

Zij vleide zich tegen hem aan en 't was alsof er meer zon uit den hemel straalde.

- Nu ben ik gelukkig!...
- Ge moet een anderen plastron koopen... niet eeuwig dat grijs dragen...
- Morgen, als het u plezier doet!
- Ik wil mijn ventje chic... als gij het goed vindt ga ik mee naar den winkel.
- Ja, want ik houd niet van zoo'n boodschap.

- 't Is maar om de winkeljuffer!... ik ben jaloersch want ik ken de mannen...
- Jaloersch?
- Zeg. Adolf, vertel nu eens... hebt ge vroeger nog avontuurtjes beleefd...
- Neen, dat weet ge toch wel!
- Eerlijk?
- Eerlijk!
- Ik geloof er toch niks van, oordeelde zij teleurgesteld, dat zeggen de mannen altijd...
- Maar meisken toch!
- Ik geloof u, ventje, ik geloof u... ik zei het maar om te plagen.
- Ik heb mijn tijd verbeuzeld, biechtte hij, ik was een getrouw echtgenoot, en ik werkte maar...
- Maar nu haalt gij uw schade in.....

Tot zijn verrassing kuste zij hem dwaas op den mond. Hij proefde haar natte lippen en voelde de bollekens van het voiletje op zijn wangen.

Het gaf een heerlijke gewaarwording. Dat genot had hij lang geleden nog gekend. Het flitste hem door het hoofd terwijl hij in haar oogen keek. Met zijn vrouw had hij zoo gewandeld, verlangend geblikt in haar blauwe kijkers en haar gekust. Toen was zij opgewekt en jong. - Wat had het leven toch tusschen hen beiden geschoven?

- Gij riekt als bloemen, fluisterde hij.
- Ik zie u gaarne, prikkelde zij loos.
- Bij u vergeet ik de wereld... Wat heerlijkheid!.. Ik proef de liefde!...

Zij dwaalden, arm aan arm en lijf tegen lijf, langs de wegen onder ritselende boomen. Reuzelend dwarrelden de bladeren neer. Zij genoten de pracht van de zonnige natuur en van hun verlangen. Adolf zei weinig, verlangde maar en zij, zij babbelde over menschen en dingen, ijdele woordjes die verwaasden zonder meer herinnering na te laten dan van wat aardigen klank.

's Middags aten zij in een dorp, zaten daarna in het hoekje der verlaten dorpsherberg te vrijen. Onverpoosd

tiktakte de oude hangklok en in de keuken hoorden zij het gerinkel van borden.

- Laat ons maar vroeg naar huis gaan!
- Gaan wij naar geen kinema?
- Laat ons liever gezellig op uw kamer blijven...
- Och, Adolf!

Zij gingen weer opnieuw langs de baan naar de stad. Reeds spoedig stak de grijze mist op en trok de zon weg. Over de velden slierde de mist tot schemerige witheid. De vroege avond druilde. Zij kruisten geen menschen en zij liep nu zwijgend naast hem, een beetje ontstemd.

- Laat ons naar een kinema gaan, hield zij halsstarrig vol.
- Maar...
- Gij denkt enkel aan uw plezier... Ik wil licht en menschen zien...

Hij antwoordde niet meer, zoo driest in haar gril had hij haar nog niet gekend. Maar laten voorbijdrijven, dacht hij wijs. Haar arm rustte losjes als met tegenzin op zijn arm. Wat was dat koppel aan den overkant gelukkig! Met speelsche blijheid, met jongen overmoed stapte het naar de stad. Die kibbelden niet, die kenden geen buien. Hij kon de gezichten niet zien in de schemering maar hij hoorde hen gichelen.

Plots begonnen zij beiden te zingen uit weelde en jeugdroes.

Adolf schrok en bleef staan luisteren.

- Wat nu?
- Het is mijn oudste, prevelde hij, ik erken zijn stem.
- Awel, en dan?
- Och niets, zuchtte hij, kom wij gaan verder.
- Gaan we naar den kinema, ventje?
- Neen, ik voel geen lust...
- Dan ga ik alleen, zei ze en speelde haar laatsten troef uit.
- Mij goed, berustte Adolf.

Hij dacht maar aan zijn jongen die zijn jeugd leefde zooals hij zelf eenmaal gedaan had. Wat hij nu nog

gezocht had was een herinnering aan de vervlogen dagen. Wat geweest is keert niet terug. Dat was wreed om to erkennen. Hij kwam in opstand. Was hij niet gezond en levenlustig? Zijn jongste had hem aan zijn grijze haren doen denken met de booze bitterheid van een onwetend kind.

Aan den tram nam hij afscheid.

- Amuseer u, wenschte hij.
- Gaat ge niet mee, noodigde zij nogmaals.
- Neen!
- Tot morgen?
- Ja!...
- Flauwe jongen!

Zij wuifde toen de tram afreed, dan ging zij in het rijtuig zitten.

Even sloot hij de oogen, zag in zijn verbeelding haar rijzig figuurken in den bordeauxkleurigen mantel.

Waarom hield zij van hem? Hield zij werkelijk van hem? Of...

Wat beteekende haar gril? Wou zij haar macht over hem probeeren? Een vrouw is een vreemd ding. Hij dacht zoo dicht bij haar te staan, zij was als een licht in zijn leven geworden. Nu voelde hij zich weer alleen...

Thuis zat ook zijn lustelooze vrouw met zijn jongste zoon en zij speelden domino.

De oudste jongen genoot met zijn meisje van jeugd en liefde. Morgen zou ook de jongste volgen.

Moest hij afstand doen?

Weldra zou zijn vrouw eenzaam zitten treuren. Waarom zei ze niks, waarom berustte zij zoo maar!...

Wat was het leven moeielijk.

Hij stak een sigaar op, kreeg een krop in de keel, en kon de tranen niet weerhouden.

Adolf weende terwijl hij, zonder zich rekenschap te geven, huiswaarts trok.

Lenteleven.

Als gij geen smachtende liefde voelt voor den Geliefde dan baat het niet
of ge uw lijf versiert en reukzalf op uw oogen smeert.
Kabir.

DE storm jaagt en snokt...

De wind huilt en fluit... Geweldig woedt het raasbollend weer met vlagende rauwheid.

De Dichter zit bij zijn ronkende, roode kachel, en luistert naar den wolligen zang.

Hij rookt zijn sigaar en staart onachtzaam de ijle, blauwe rookwolkjes na.

Hoe geweldiger de wind rukt, hoe meer hij geniet van de gezellige warmte en van zijn sigaar. Even wazig en grillig als de rook krinkelen zijn opduikende gepeinzen en herinneringen.

En omdat het zoover af ligt, omdat het zoo aan een idyllische tijd doet denken, gaat zijn verbeelding naar de dagen zijner jeugd.

Want ook de Dichter is jong geweest! Nu verteedert hij zich over zijn eigen jeugd... In dien speelschen tijd schreef hij achteloos minnebrieven op de keerzijde van brieven waarin hij zijn verzen aan tijdschriftredacties aanbood. Zijn verzen werden geweigerd maar zijn liefde vond genade, en zoo bleef zijn zelfvertrouwen onwankelbaar... Hij droomt nog verder terug van zijn Atheneumjaren, van het meizonneken dat zijn kalverliefde bescheen.

Toen hij het meisken voor de eerste maal zag droeg zij een gelen stroohoed met een donker blauw lint... Zij had diepbruine oogen, lange wimpers, koraalroode lippen...

Hij bleef stilstaan in de zonnige straat om haar na te kijken... Hoe rijzig en zwierig ging zij!... Twee bruine vlechten bengelden haar op den rug.

De boomen op de leien stonden roerloos met hun

teerheid van groen. Zachtjes zegen de zwachtelblaadjes neer en de pluisjes lagen als een vaalgroen tapijt.

Helder was de lucht en gouddoorweven scheen het licht.

De jongen had wel kunnen zingen van opgewektheid. In zijn frissche lenteroes dacht hij niet aan zijn les van wiskunde die hem anders zoo afschrikte.

Die oogen, die bruine oogen!

Boven den hofmuur der Paterkens schemerden witte en roode kruinen, en in de geuzenhofkens bloeiden reeds voorjaarsbloemen.

In de schooluren droomde hij van de wereld die zoo mooi was onder den lentebloesem, 's avonds liep hij geheimzinnig ingetogen naast zijn vriend Leo.

De volgende dagen zag hij het meisken weer. Zij kruiste nu zijn weg, 's morgens, 's middags en 's avonds. Wanneer zij met maatjes liep keek hij haar strak aan, maar wanneer zij alleen voorbij kwam waagde hij het niet. De vriendinnekens, met vrouwelijke sluwheid, hadden spoedig zijn stille bewondering opgemerkt. Zij gichelden als zij den blooden jongen in de verte zagen aankomen. Dan kleurde het meisken met de bruine vlechten...

Ook Leo wist waaraan hij de verandering in zijn vriend moest toeschrijven. Hij las trouw de gedichten in handschrift.

In die lentedagen groeide heerlijk de ziel van den jongen dichter. Alles werd ruimer en schooner, de hemel was een openbaring, de avond had een innigheid wanneer het maanlicht spoot over zijn verrukkelijke wandelingen, zijn fantasie vond buitensporige buitelingen.

Met vervoering sprak hij over Vlaanderen en over de Kunst, zooals de jonge Vlaamsche dichters doen, doch Leo, die een nuchtere jongen was die later naar Amerika trok, haalde hem telkens in de werkelijkheid.

- Ge moet haar aanspreken, zei hij en schoof zijn pet achteruit.

- Och!

- Als ge wilt vrijen moet ge haar aanspreken... ik vind er niks aan van met een meisken te loopen... het geeft maar last als zij het thuis weten... maar gij...

- Ik ken haar naam niet...

- Ik zal eens op inlichtingen uitgaan.

Op een zomermorgen zei Leo gewichtig:

- Zij heet Augusta!

- Dank u, Leo, antwoordde de Idealist.

In de klas schreef hij haar naam op zijn lessenaar, en 's middags, terwijl hij haar voorbijging, prevelde hij binnensmonds: Augusta! Tot zijn verbazing nam Leo zijn pet voor haar af en zij groette, neeg even het blozende kopje met hemelsche minzaamheid.

- Zoo moet ge dat lappen, leerde Leo, de meiskens kunnen toch niet eerst groeten.

's Anderdaags waagde de Dichter het zijn voorbeeld te volgen. Haar oogen waren half geloken tegen de zon; zij gingen achter haar wimpers schuil, en schenen oneindig aantrekkelijker nog. Zijn hart klopte toen hij haar glimlach ontwaarde en haar witte, regelmatige tanden zag blinken tusschen haar roode lippen. Haar groet was als een tegemoetkoming. Een kerkklokje, het klokje van Sint Antonius, klepte, de koster sloot de poort... De jonge dichter voelde zich als een veroveraar.

Hij kon zijn geluk niet alleen torschen en nam Leo in zijn vertrouwen.

- Nu moet gij ze aanspreken.

- Natuurlijk!

- Zoo rap mogelijk!

- Ja, aarzelde de Dichter, wiens durf niet zoo groot was.

Een paar dagen later, hij werkte aan een gedicht dat hij haar wou overhandigen en dat wou niet vlotten. kwam Leo op hem toegeschoten.

- Zij heet niet Augusta!

- Niet, fluisterde de Dichter wanhopig.

- Neen, zei Leo onthutst.

- Weet ge het zeker?

- Ja!

- Hoe heet zij dan?...

- Ik weet het niet, bekende Leo met een zondaarsgezicht.

De vertwijfeling duurde niet lang want zijn vriend, die hem zeer verknocht was, bracht spoedig ander nieuws,

- Zij heet Bertha, fluisterde hij zegevierend, ik weet het van haar vriendin.

- Bertha, herhaalde peinzend.

- Ik weet ook waar zij woont!

- Leo, ge zijt mijn vriend, ik zal het nooit vergeten...

Menigmaal dwaalde hij voortaan in haar buurt, hield zich verscholen wanneer zij op boodschap ging, volgde haar van verre, maar durfde zich niet te vertoonen en nog minder haar aan te spreken. Hij vergenoegde zich met haar hoofdknikje als antwoord op zijn schuchter groeten.

- Ge moet durven, praamde Leo.

Eindelijk, op een zomeravond, ontmoette hij haar in een verlaten zijstraat. Hij stond voor haar stil, wist geen blijf met zijn handen.

- Wanneer kan ik u eens spreken, vroeg hij met plompe schroomvalligheid.

- Mijnheer, glimlachte zij kinderlijk.

Men had hem nog nooit mijnheer genoemd... Wat hij zeggen wou was hij kwijt, verward keek hij haar aan, weifelend tusschen zijn bedeesdheid en zijn zelfbewustzijn door het woordje Mijnheer opgewekt.

- Zondag om elf uur aan de Ellermanstraat...

Hij voelde haar meisjeshand, zag haar dan wegdrentelen.

Van zijn rendez-vous sprak hij aan niemand behalve aan Leo.

Met de Antwerpsche kermis, de fanfares zongen feestelijk in de stad, stond hij haar af te wachten. Samen wandelden zij langs den blinden muur, waarachter de treinen floten, kuierden dan over de spoorbrug, naast houtstapels over den eenzamen weg aan den binnenkant der vesting... Zij babbelde over de school, de vriendinnen, vertelde het leugentje dat haar in staat had gesteld hem te vervoegen.

Haar woorden klonken vreemd en gewoon. Telkens probeerde hij haar weer in te denken als het zonnig meisken uit zijn verbeelding dat hij maanden lang had aangegluurd. Zij was heel anders.

Woorden vond hij niet. Hij loerde maar tersluiks naar de bruine vlechten, maar dorst haar niet in de oogen kijken. Voor de eerste maal liep hij zoo naast een meisje dat hem onbekend was. Eindelijk waagde hij het haar uit te noodigen om op het gras te gaan neerzitten.

Voorzichtig sloeg zij haar beige rok op, zette zich buiten zijn bereik.

In de verte, op de stadsgracht, waren de regatten aan gang. Menschen stonden er te kijken naar roeiers in kleurig-gestreepte badcostumen.

- Kent ge Heinrich Heine, vroeg de Dichter.
- Neen, zei Bertha bevreemd,
- Ge leert toch Duitsch in de school, Bertha?
- Ja, knikte het melsje.
- Wel, dan zal ik u eens wat voorlezen uit zijn ‘Buch der Lieder’... Ik dweep met Heine.

De dichter las met roerende ernst, Bertha zat muisstil te luisteren met een madeliefje dat zij naast zich gevonden had, in de hand. Soms loerde zij naar het spel op het water, schonk dan weer haar aandacht aan den lezenden jongen.

- Schoon, niet waar?
- Ja, zei ze in goed vertrouwen... ik heb gehoord dat gij ook een Dichter zijt...
- Och!
- Ge moet voor mij eens een gedichtje maken om in mijn ‘poesie’ te zetten... maar onder een meisjesnaam, anders zouden mijn zusters het verraden...
- Ja, zei de Dichter gedwee.
- Het moet moeilijk zijn?
- Heine...
- Ja, ging zij argeloos voort, het moet heel schoon zijn, maar dichters worden nooit rijk, - zegt men...
- Heine...

- Ik heb het wel niet verstaan, maar ik wil wel gelooven dat het schoon is... willen wij ook eens naar de regatten gaan zien?

De Dichter stak zijn boekje weg, hielp haar recht en liep weer hulpeloos naast haar voort... Zijn vervoering had een stortbad gekregen.

Hij hoorde vroolijke stemmen, voelde de gloeiende zon branden, zag zweetdruppels parelen onder het kroezelhaar op het voorhoofd van zijn vriendinnetje.

Toen groette knipoogend een jong heerken dat hen passeerde. Bruin was zijn gelaat, en het scheen de Dichter alsof zijn oogen kwalijk den spot verborgen.

- Wie is dat? vroeg hij boos.
- Och dat is Max, zei het schuldelooze meisken.
- Max?...
- Ja, Max... een speelkameraad...
- Zoo!
- Och ge moet niet jaloersch zijn, troostte Bertha, het waren maar kinderstreken, het was niet serieus!

De Dichter was ontgoocheld, de regatten gaven hem geen afleiding. De zon stak geweldig op den terugweg.

- Is het nu plezant, dat vrijen, informeerde later Leo.
- Ja, loog de Dichter.

De herfstdagen brachten nieuwe beslommeringen en andere uitzichten.

De Dichter joeg fantasias na zooals hij heel zijn leven doen zou.

- 'k Heb Bertha gezien, meldde hem zekeren dag Leo, zij draagt lange rokken en het haar in een dot...
- Ik werk aan een roman, antwoordde de zestienjarige Dichter, ik heb een prachtig onderwerp.
- Zoo, aarzelde Leo beteuterd, dan is het af!

En nu de vliegende storm buiten zong, dacht de Dichter aan Bertha, aan den nooit geschreven roman, en aan Leo die verloren was in Amerika.

- Het leven heeft grillige wegen, peinsde hij en hij stak een versche sigaar op.

Het rad van avontuur.

> Ons leven is niet altijd dezelfde oude last, onze weg is niet altijd dezelfde lange reis.
> Rab. Tagore.

Als leerjongen reeds had Suske Janssens aardig kunnen fluiten!... De liefde tot de muziek zat hem in het bloed.

Een jaar na zijn huwelijk met Mieke Dingemans, zij woonden in de Diepestraat, werd hen een zoon geboren die Jan gedoopt werd.

De kleermakersgezel, die heelder dagen op zijn tafel zat, enkel 's Zondags een pintje ging drinken en 's Maandags naar den winkel ging met werk, leerde toevallig de voorzitter kennen der ‘Socialistische Trompetters’.

Zijn onmiskenbare aanleg en zijn lust om 's avonds eens een luchtje te kunnen scheppen noopten hem zich als hoornblazer te bekwamen en zich als lid te laten voordragen.

- Ik ben daarom nog geen socialist, verontschuldigde hij zich toen hij naar de eerste repetitie ging, neen, Mieke, een socialist ben ik niet al ga ik nu bij de trompetters.
- God beware ons, zei zijn vrouw, die het trompetten met geen goed oog aanzag.

Wanneer hij tamelijk laat thuis kwam meende hij, terwijl hij onder de dekens kroop:

- Die socialisten zijn eigenlijk goeie jongens, Mieke!
- Maar plakkers, gromde zijn vrouw en keerde hem den rug toe.

Suske zweeg maar, liet de bui overdrijven en oefende zich in al zijn verloren oogenblikken in het hoornblazen. Hij ging dan naar de slaapkamer, sloot de deur en blies!... Zoohaast het wat vlot ging trompette hij in het open raam tot vreugd der kinderen uit de buurt. Zijn schoonste oogenblik beleefde hij als hij voor de eerste maal in een stoet mocht meegaan achter het

roode vaandel. De wind sloeg in de vlag en de muziek schetterde en jubelde. Mieke, die den stoet had zien voorbijtrekken, was er door aangedaan.

's Anderdaags kocht hij voor de eerste maal een socialistisch dagblad en, na zijn katholiek krantje te hebben opgezegd, abonneerde hij zich op het orgaan van de partij.

Een week later liet hij zich als lid inschrijven, en veertien dagen nadien werd hij ingelijfd bij de vrijdenkersclub en de vakvereeniging.

- Nu zijn we socialist, verklaarde hij met voldoening.
- Gij, maar ik nog niet, zei Mieke snibbig.
- Dat zal wel komen, vergoelijkte Suske.

Aan het feest waar men de Commune herdenken zou, verleenden de trompetters hun welwillende medewerking. Mieke zat in de zaal en vond het er erg gezellig. Op den zijmuur las zij: Werklieden, aller landen, vereenigt u!...

Tegen den achtergrond was de geblinddoekte gerechtigheid geschilderd en een smid. - Een dikke, blonde Mijnheer kwam op de tribune, brabbelde een paar woorden in koeterwaalsch, sprak daarna een fransche redevoering uit met geweldige bewegingen van zijn armen vergezeld. Het publiek juichte hem toe en weer speelde de muziek. Maar van heel het feest trof haar maar een lied: ‘De Wees van de Communard’.

's Anderdaags moest Suske haar de woorden bezorgen, en spoedig zongen man en vrouw terwijl hij naaide en zij haar huiswerk deed:

't Was in December, 't sneeuwde hevig,
Toen gansch Parijs was strijdgezind;
Een Communard die drukte stevig,
Aan zijne borst zijn eenig kind.
De moeder weenend zonk ter neder,
Maar 't uur was daar, fel sloeg de trom;
De man ging heen en 't kind vroeg teeder;
Zeg, vader, komt ge wederom?

Mieke weende wanneer zij het refrein herhaalde, waarin de moeder aan haar kind bekent:

> Uw vader, arme kleine,
> Getrouw aan zijne vaan,
> Die viel voor 't eedle, reine,
> Voor 't vrije volksbestaan.

- Suske, snikte Mieke, ik ben nu ook socialist.

- Dat doet mij veel pleizier, zei Suske blijgezind.

Samen kochten zij een beeldje van Marianne met de phrygische muts en de roode vlag. Sint Jozef, die zoolang op den schoorsteenmantel had getroond, moest de plaats ruimen, zij gaven hem cadeau aan de dochter van den timmerman uit het achterhuis, die op trouwen stond. Het wijwatervat met het Christusbeeld uit de slaapkamer werd eveneens aan kant gezet en vervangen door een portret van den dikken Mijnheer.

Mieke werd bij de Socialistische Vrouwenclub ingelijfd.

Rond dat tijdstip verkeerde zij opnieuw in gezegenden toestand. Eens zongen zij: ‘Is er een God?’ en zij waren begeesterd door de woorden:

Als God er is waarom laat hij de menschen
Den eenen goed, den anderen boos en slecht?
Waarom laat hij zich dagelijks verwenschen
Waarom doet hij op aarde dan geen recht?

- Mieke, ons kind wordt niet gedoopt, besliste Suske.

- Waarom niet!

- Allemaal onzin... en wat zouden de gezellen wel zeggen!

- De meesten doen het toch!

- Men heeft principen of men heeft er geen!

- Dat is waar, bekende zij peinzend.

- En wij zullen zoo eens een anderen naam geven aan het kind... geen naam van den almanak!

- Hoe zullen wij het dan heeten?

- Dat weet ik niet, dat zullen wij eens den secretaris van den Vrijdenkersbond vragen, dat is 'n schoolmeester en die kent zoo'n schoon namen.

- Maar ik zou toch doopsuiker willen, al was het maar voor de baker...

De secretaris Peters werd aangesproken.

- Wij zullen een burgerlijk doopfeest houden, verklaarde Peeters gewichtig, dat hebben wij bij de geboorte van mijn zoon, Praxiteles, ook gedaan.

Het was een meisje. Peeters kwam den Zondagnamiddag met een paar vrienden, trompetters en hun vrouwen, leden der Vrouwenclub... De baker schonk de chocolade in de bebloemde kopjes en sneed het krentenbrood. De boorling lag in de wieg naast het bed der moeder die, met vroolijke oogen, de doening volgde. Zij droeg een kanten muts met een hemelsblauw lint doorstoken en speelde achteloos met den zilveren klater, een geschenk der genoodigden. - Op het nachttafeltje stond een schotel met suikerboonen en kapittelstokjes. Na de chocolade werden er borreltjes geschonken, Elixir d'Anvers voor de vrouwen en Franschen voor de mannen.

Maar voor er geklonken werd hield Peeters de dooprede, en zei ongeveer:

- Burgers! Vergaderd zijn wij, om een feit van groote beteekenis te herdenken. Stilaan toch maakt de mensch zich vrij van de kluisters der kerk, van den invloed der domperij en van het roomsch bedrog! Een koppel moedige vrijdenkers luisteren slechts naar de stem der Rede en onttrekken een kind aan de dienaars der duisternis! Burger en burgeres Janssens, in naam van de vrijdenkers wensch ik u geluk! De toekomst is aan ons...

- En gij, pasgeboren burgeresje, door uw ouders voorbestemd om slechts de wetten der Natuur te erkennen en het menschdom te helpen ontslaven, vergeet nooit dezen gedenkwaardigen dag waarop ik, in naam van de strijders voor het licht, u doop Ubertas, Marianne!

- Ubertas was bij de Romeinen het zinnebeeld der aardsche vruchtbaarheid, de schoone vrouw, die den hoorn des overvloeds uitstortte.

- Marianne is de verpersoonlijking der sociale republiek in de toekomst.

- Burgers, ik hef het glas omhoog en drink op den vooruitgang onzer gedachten,

Ubertas-Marianne begon in haar wieg te krijten, kreeg van de baker een droge bussel en van de moeder een borst.

Dan zongen zij in koor:

> Wat zijt gij wreed, gij rijken in uw weelde,
> Die met uw goud uw arme broers verdrukt,
> In de overvloed, vergeet gij den misdeelde,
> Die als een slaaf zich aan uw voeten bukt.

Na deze gebeurtenis werd Mieke door de Vrouwenclub tot vaandrig gekozen.

Suske blies bij de trompetters, Mieke droeg het roode vaandel in de stoeten, Jan en Ubertas-Marianne groeiden als bloemen op een veld.

Het gelukkig huishouden, waar men van 's morgens tot 's avonds laat zong, zoodat de distelvink er stil door geworden was, ging vooruit in welvaren.

Zij leefden zuinig en spaarden wat te sparen viel. Toen Mieke de eerste honderd frank bijeen had, liet zij de vijffrankstukken rinkelen en vroeg bedachtzaam:

- Wat gaan wij er mee doen, Suske?

- Van geldzaken heb ik geen verstand, weerde hij af en krabde zich achter zijn linkeroor.

- Ja maar, zullen we het op een spaarboekje zetten of een lot van Antwerpen koopen?

- Ik weet het positief niet...

Mieke speelde met het zilvergeld, staarde droomend naar het Marianne-beeldje, streek de krulhaarkens achter de ooren.

- Wij koopen een lot, beslistte zij, dan hebben wij nog eens kans in de trekkingen...

- Zooals gij wilt, gaf Suske toe, zeer tevreden dat de moeilijkheid was opgelost.

In den loop der jaren hadden zij zoo zeven stadsloten gekocht... Mieke knipte regelmatig de coupons, maar keek nooit naar de nummers die in de trekkingen uitkwamen.

En het leven was er niks minder aardig om... De interest diende om kleinigheden voor de kinderen te koopen.

Maar de goede geest, in dit geval een wisselagent, waakte voor hen. Zij waren vijftien jaar getrouwd. Jan zou weldra zijn vader gaan helpen op de kleermakerstafel, toen zij vernamen dat een hunner loten de hoofdpremie gewonnen had. Verbouwereerd kwam Mieke thuis.

- Suske, gilde zij, weenend bij het binnentreden.
- Wat is er gebeurd, vroeg Suske bleek van angst.
- Wij, wij hebben het groot lot uit, honderdduizend frank!
- Honderdduizend frank?... En moet ge daar nu voor schreeuwen?
- 'k Heb zoo verschoten toen de wisselagent het zegde... het zakte puur tot in mijn beenen... Wat gaan wij nu aanvangen?
- Maar, dan zijn wij rijk, besefte Suske.
- Ja, erkende Mieke en begon opnieuw te huilen.
- Dan doe ik geen steek meer, verklaarde Suske, dan gaan wij rentenieren.

Jan en Ubertas-Marianne kwamen uit de school.

- Jan, zei Suske, ga eens voor een frank sigaren koopen, zeg dat het voor mij is... van die goei... en daar, breng een flesch Franschen mee... we moeten toch een borrel drinken op ons geluk...
- Wat geluk, vroeg Jan.
- We hebben het groot lot uit, snikte Mieke droef.
- Is dat om te weenen, misprees de jonge Ubertas-Marianne.
- Neen, kind, maar 't heeft me zoo gepakt... Ubertas, ga eens pateekens halen... dat kan er op af...
- Maar zwijgen, kinderen, vermaande Suske, de geburen moeten het nog niet weten...

De kinderen beloofden het, maar eer het avond was wist heel de wijk het groot nieuws. Zij kregen ruikers van de winkeliers en de beenhouwers, gelukwenschen van bekenden en onbekenden. Het was een zeer bewogen dag.

Te bed lagen zij wakker onder de spanning hunner zenuwen. In de kamer viel een vage schijn van het lantaarnlicht van den overkant.

- Ik vind, opperde Suske, dat de Trompetters wel eens hadden kunnen komen... En Peeters hebben wij ook niet gezien? De vreemden waren nog hartelijker dan de vrienden... Ik zal dat in mijn mouw steken!...

- Och, Suske, zoo zijn de menschen, troostte Mieke; van de Vrouwenclub heb ik ook niemand gezien... de vrienden gunnen den dag van vandaag elkaar nog het licht van hun oogen niet... De socialisten zijn al niet beter dan de rest!

- En die willen de maatschappij verbeteren!'

- Suske, ik geloof dat wij nu naar een huis moeten uitzien... wij kunnen hier toch niet blijven wonen, nu we cens hebben... de kinderen worden groot en moeten opvoeding krijgen...

- Ja, en wij mogen er ook het onze van nemen, wij hebben lang genoeg gewerkt... Een huis met een hofken, zoo ieverans in Berchem...

- Ja, daar is het rustig om leven en 't is daar zoo deftig...

- Morgen gaan wij er op uit!

Zij zochten een huis, liepen overal rond om hun geld te plaatsen en de woning te stoffeeren. 's Avonds was Suske zoo moe dat hij er niet aan dacht naar de repetitie der blazers te gaan.

- Ze zullen het zonder mij wel stellen, zei Suske.

- En als zij niet komen hooren waarom gij afwezig waart, dan is het een teeken dat ze met u niks inzitten, en dan geeft ge simpel uw ontslag!...

- Maar!...

- Het past toch niet voor een rentenier van met de trompetters in een stoet te loopen!...

- Ge kunt gelijk hebben, bekende Suske deemoedig.

De trompetters lieten van zich niet hooren en Suske diende zijn ontslag in; Mieke volgde zijn voorbeeld in de Vrouwenclub.

De verhuiswagen kwam om de oude meubelen op te laden die naar het nieuwe huis moesten overgebracht worden.

Suske stond aan de deur te zien, en rookte uit zijn nieuwe, meerschuimen pijp. De gazetleurder kwam met het socialistisch orgaan.

- Ge moet de gazet niet meer brengen, baas, wij verhuizen, verwittigde Suske.

Het was nu uit met blazen. Ubertas-Marianne zou pianoles krijgen en Jan moest viool leeren... Hij zou dan luisteren, enkel luisteren naar de muziek. Hij voelde een vleugje triestigheid over hem komen en wandelde weg.

Boven hield Mieke het broze, roode Mariannebeeldje in de handen. Zij stond in tweestrijd. - Plots ontglipte het haar en het plaasteren ding viel aan stukken. Zij keek nog eens door de leege kamers, zag het portret van den dikken leider aan den muur... Dat neem ik niet mee, peinsde zij, nu beginnen wij een nieuw leven.

Het laatste afscheid gold de kruidenierster.

- En trekt ge nu zoo ver uit de buurt, Madame?...

- Ja, we gaan in onze eigen steen wonen!

- En is het waar, Madame, dat ge niet meer bij de socialisten zijt? fluisterde de vrouw.

- Ja, Madame, er is zooveel gemeen volk bij... en dat is onze aard niet... wij gaan nu stillekens rentenieren!... Dat is veel beter!...

- Van eigens, Madame!...

De groote gebeurtenis.

Spel jümmer leber Herr as Knecht:
de Boos is, de Lett jümmer Recht.
Gorch Fock.

Een Fin vertelt:

De revolutie golfde haar felle, vreemde begeestering over het land.

De maatschappij, doorschokt, had gewaggeld en lag nu schijnbaar omgetuimeld.

Onbekende namen wekten geestdrift en nieuwe bevelen werden gehoorzaamd. In een roes van versche leuzen zongen de menschen hun verwarde gevoelens uit.

Stille, rustige en vredelievende burgers gilden in wondere begoocheling opgezweept. Zij eischten en riepen, stonden zonderlinge overdrijvingen voor, bedreven geweldige daden en hadden hun ziel ontstoken door de vrees.

Het roerige element, de schreeuwleelijken en beroepspolitici der uiterste opinies, was wantrouwend in zijn schelp gekropen nu de bombast van hun vocabularium geen weerklank meer vond... Woorden kregen een andere waarde en een nieuw belang. Verbaasd waren deze menschen nu de gebeurtenissen zoo'n vaart namen.

De weifelaars weifelden als altijd.

De meesters van gisteren zaten in 't gevang of waren verspreid in de vlucht. Anderen hadden zonder blikken of blozen hun huik naar den wind gehangen.

Maar de ziel der menschen was gebleven wat ze was. Inwendig was niemand anders geworden, al zweeg hij of riep hij hoera met of zonder overtuiging.

In naam der nieuwe beginselen werden de oude dagbladen geschorst, en speelden de fanfares onophoudelijk het voorheen verboden revolutielied in de straten.

Het was zooals het zijn kon.

De aanstekelijke opwinding werd na een week zoo

sterk, dat zij het personeel van het Museum van Schoone Kunsten in de Hoofdstad aantastte,

Zekeren morgen staken de zaalkeerders, de stoker en de portier de koppen samen.

- Nu is er gelijkheid onder de menschen, zei een kleine, magere Keerder en keek met blije oogen op naar den langen stoker.

- Ja, bedacht de Stoker, nu gaat alles anders worden, niet waar, Burger Portier?

De Portier was ontstemd door die familiariteit. Hij schoof zijn solideeken achteruit, nam zijn verroesten ijzeren bril van den neus en begon aandachtig de glazen te poetsen.

- Er is nog veel te doen, verklaarde hij plechtig.

- Elk moet zijn plicht doen, meende de dikke, aamborstige Keerder.

Zij stonden in de beeldengalerij voor een plaasteren afgietsel van de ‘Gevangene’ van Michel Angelo. De Portier loerde achter zijn brilglazen naar het witte beeld. Een band omsnoerde de borst, een hand hield de gevangene aan het smartelijk achterover gebogen hoofd, de andere boven de navel.

- Het oorspronkelijk beeld staat in het Louvremuseum, prevelde de Portier plichtmatig want hij ging ook wel eens in de tijden van druk bezoek met vreemdelingen rond.

De twee Keerders en de Stoker keken nu ook zwijgend naar het beeld op. De magere joeg zijn stoffer over de voeten, de dikke hing het blikken vijgenblad recht.

Op dat oogenblik kwam iemand in de gang aansloffen.

- 't 'm, zei de Stoker en verdween achter het beeld.

De magere zocht met gespannen aandacht in zijn emmer zaagmeel, de dikke dreef zijn keerborstel voor zich uit en de Portier wandelde bedachtzaam naar de deur.

Een zaalwachter met grijze snor kwam behoedzaam binnen. Zijn pet was met zilverlint afgezet en op zijn

borst bengelde aan een ketting een verzilverde plaat met het museumwapen versierd.

- Ha, zijt gij het, zei de Portier uit de hoogte.

- Goedenmorgen, Heeren!

- Heeren, Heeren, schoot de Stoker te voorschijn, er zijn geen heeren meer, geen heeren en geen knechten... wij zijn allen vrije burgers...

- Ik weet het wel, gaf de Zaalwachter toe, het was maar uit gewoonte.

- De gewoonten zijn ook afgeschaft, oordeelde de Portier.

- En dan, zei de magere bitsig, waarom komt gij zoo geniepig aansloffen, alsof gij de Conservator waart...

- Die komt toch nooit zoo vroeg, verweerde zich de Zaalwachter.

- Vroeger niet, maar nu zijn de tijden veranderd...

- Ten minste, betoogde de Portier, er is nu geen reden meer om later te komen, alleman is nu gelijk voor de wet.

- Het Bestuur zou hem dat mogen laten weten...

- Ik vind het niet, keurde de Stoker af.

- Waarom niet?

- Dan komt hij hier maar vroeg rondsnuffelen, hij zal zich met alles bemoeien, in den weg loopen...

- En wij zullen geen woordje meer kunnen wisselen, steunde de Zaalwachter.

- Wat doet hij hier eigenlijk, vroeg de Portier, waarvoor trekt hij die schoon eens?... Om het museum te bewaren! Ben ik er dan niet?...

- En wij dan, vulde de Stoker aan.

Weer was er rumoer in de gang en de vier andere zaalwachters kwamen zich bij het groepje voegen.

- De Conservator komt heden niet, verwittigde een der bewakers, hij liet mij door de meid zeggen dat ik de brieven moest brengen... Hij is verkouden...

- Dat blijft maar thuis als het goesting heeft, dat kan niet blijven duren, herbegon de Stoker.

- Als hij er niet is hebben wij er geen last van,

meende de Oude, nu kunnen wij gerust een pijp stoppen.

Alleman pafte dat het een aard had. De magere stak een gevonden sigarenstompel op en hij streek zijn lucifer aan onder de waarschuwing: Streng verboden te rooken.

- Hebt gij den bak al uitgezocht, snauwde de dikke, gij zijt weer met de beste weg.

- Och er komen te weinig vreemde bezoekers... het zijn geen stompels maar stompeltjes...

- Burgers, herbegon de Portier en trok eens aan zijn kalotje, wij zouden de aandacht der Regeering op ons moeten vestigen.

- Waarom? vroeg de Oude, wij zitten hier gerust, laat iedereen maar betijen...

- Wij moeten opslag vragen, dat komt ons toe, zei de Stoker.

- Als er maar geld in kas is, opperde de Zaalwachter.

- Wij kunnen besparingen voorstellen, Burgers, ik vroeg u reeds waarom hier een Conservator noodig is...

- Ja waarom, droomde de Dikke, nu ge het zegt, dat vraag ik mij ook af...

- Wij kunnen het museum ook bewaren en de Regearing kan ons, trouwe dienaars, een opslag toekennen met de wedde van den Conservator.

- Dan zou de revolutie tenminste een goed werk gedaan hebben, meende de Stoker.

- Maar dat is een goed gedacht, lachte een zaalwachter,

Zijn vroolijkheid verstierf in den ernst der anderen.

- Wij moeten een vertoog tot de Regeering richten... De Conservator dient tot niets, hij is een parasiet... Bewaart hij de sleutels?... Bewaakt hij de zalen?... Zorgt hij voor de vuren? Keert hij de vloeren?

- De Portier heeft gelijk, steunde de Magere, wij moeten een brief schrijven of zelf naar den Minìster gaan...

- Ik zal het stuk opstellen, wij zullen het samen teekenen en ik zal het zelf dragen, want ik weet mijn weg in het Ministerie, besloot de Portier,

's Namiddags ging hij met de petitie naar het Ministerie.

Hij zon reeds op het praatje dat hij met zijn hooggeplaatste collega ging voeren.

Maar de oude portier was vervangen door een vreemde Deze zag hem achteloos aan, gaf haast geen bescheid, zoodat hij verlegen werd.

In de gangen ontmoette hij nieuwe gezichten, want al de beambten waren uit hun ambt ontzet en vervangen.

Verbluft doolde hij rond met zijn vertoog op zak. De onbekenden schrikten hem af. Trappen op en trappen af ging hij, van kantoor tot kantoor, op zoek naar een bekend gelaat.

Eindelijk klopte hij aan bij een ouden klerk met een horrelvoet die in een klein vertrek zat naast de groote zaal van het secretariaat Deze onaanzienlijke functionaris was gebleven na de opruiming. Zooals voorheen, met gelijken ijver, sloeg hij de dagstempels op de ingekomen stukken, classeerde ze en stuurde alles verder naar de verschillende afdeelingen. Hij was iets in het raderwerk, een stuk vastgegroeide traditie.

- Gij zijt nog een van de ouden, fluisterde de Portier met warmte.

- Het werk moet gedaan worden nu en altijd, zei de Klerk die een oogenblik opkeek van zijn werk en aan zijn uitgerafelde rechtermouw begon te pluizen.

- Vaart het niet, informeerde de Portier.

- Och ik ben een oud man... ik heb zooveel verandering bijgewoond... ik heb meer dan veertig jaar dienst... ik doe mijn werk en bekommer mij nooit om de rest...

- En de nieuwe bazen?

- Ik zie ze evenmin als vroeger... Zij ontvangen de stukken en denken niet aan mij... Ik lees alles wat binnenkomt... en dat is mijn liefhebberij... soms

neem ik een pak mee naar huis om het achter de stoof te lezen...

- Maar nu is alles zeker veranderd?

- Er verandert niets in de wereld, zei de Klerk en keek, met onschuldige, blauwe wateroogen naar den Portier,

- 't Zijn toch allemaal andere mannen!...

- Ja dat wel... In het museum ook?

- Neen, schrok de Portier.

- Dat kan nog wel komen.

- Zoudt ge dat denken?

- Stellig... Als de Minister aan u begint te denken.

- Maar gij dan...

- Och ik zat hier nog gezellig stukken te lezen toen de Minister voor de eerste maal kwam... Hier heb ik vuur en licht... De lijsten moesten overgeschreven worden, een lijst van afgestelden en een lijst van benoemden... Ik werd aan het werk gesteld en mocht blijven... Het geluk heeft mij gediend...

- Dan zal ik ons vertoog maar niet afgeven, aarzelde de Portier.

- Een vertoog?...

- Ja, de Conservator is er niet noodig... en wij kunnen het Museum ook bewaren...

- Dat is mogelijk maar wij moeten toch bazen hebben!...

- Maar Burger!

- Gij een Conservator en ik een Minister...

- Gij hebt misschien gelijk...

De Portier scheurde het vertoog aan stukken en wierp de snippers in de scheurmand van den klerk.

- 't Is maar, twijfelde hij.

- In het gunstigste geval, troostte de Klerk, ging het stuk in het dossier van het Museum, en wat in een dossier komt ziet nooit meer het daglicht, tenzij het gestolen wordt en dat komt zelden voor, zei hij naargeestig Er is gelukkig zooveel te doen dat men geen tijd heeft om aan u te denken, want dan liep het verkeerd.

- Dank u voor den raad, zei de Portier nederig.

De oude ambtenaar begon weer stukken te schikken.

Toen de portier buiten kwam ging er een feestelijke optocht voorbij.

De nieuwe beambten lagen door de ramen te kijken naar de parade en juichten het revolutielied toe dat helder klonk over het plein.

Kerstnacht.

Maene, sterre, nachtplaneten, Noyt en was u glans so claer...

TOEN het drie uur sloeg zong juffrouw Amelia een afscheidsliedje mee:

Adieu, adieu kind friends adieu, adieu, adieu,
I can no longer stay with you, stay with you...

Zij had reeds haar mantille aan, versierd met gitten en parels en droeg een witten sjaal op het hoofd. Twee lichtbruine krullen hingen weerszijden uit haar kapsel, haar blauwe wateroogen stonden troebel, rozig blonk haar gelaat door het blanketsel heen.

Het was een jolig kerstfeest geweest in de taveerne 'Norske Mama'. Juffrouw Amelia had opgewekt piano gespeeld, en was warm van vervoering en heete punch.

Mama pakte een stuk kerstkoek in, en zag met verteedering de meisjes met hun vrijers heengaan. Juffrouw Amelia treuzelde, loerde naar de Christmascake en plukte onderwijl een paar hardgroene hulsttakjes met roode bessen.

- Daar, Amelia, dat is voor u, zei Mama.

- O! la jeunesse, zuchte Amelia, dank Mama voor de Christmascake, a nice Christmasnight!...

- Slaap wel, Amelia.

- Bonsoir, Mama.

De waardin sloot de deur achter haar dicht, schoof de grendels voor.

De dooi was ingetreden en luw was plots het weer als in het voorjaar. De oude pianiste zag eens naar den dooden hemel, ging dan met voorzichtige pasjes naar huis.

Glibberige, gebarsten ijskorsten zaten op de voetpaden. Soms gleed zij uit, maar 't hinderde niet. In de verte zongen lustige matrozen:

All the nice girls love a sailor,
All the nice girls love a tar;
For there's something about a sailor
Well, you know what sailors are!

Juffrouw Amelia sloot haar stuk koek dichter tegen de borst en neuriede mee:

Bright and breezy, free and easy,
He's the ladies' pride and joy;
Falls in love with Kate en Jane,
Then he's off to sea again,
Ship ahoy! ship ahoy!

Op den hoek der Schippersstraat stonden twee policieagenten, dan werd de weg eenzaam langs de gesloten herbergen en magazijnen der Oude Leeuwenrui. De kale boompjes rezen uit den wakken grond en het lantaarnlicht glinsterde op het smeltend ijs.

Boven de ‘Sailor's Rest’ bengelde de groene lantaarn aan den vlaggenstok. Aarzelend zongen de beiaardklanken in de weeke lucht.

Zij zocht haar huissleutel. Boven de vitrien der beenhouwerij stak een vergulden ossenkop uit... Voor zij binnen ging keek zij nog eens naar de verlaten Ankerrui en naar den ossenkop. - Het goud schilfert af, peinsde zij.

Stillekens sloop zij naar boven. Op de tweede verdieping streek zij een lucifer af. Het vlammetje blauwde, lichtte even en terwijl zij den sleutel onder de voetmat nam brandde het stekje op.

Het was killig in de kamer. Het gaslicht danste op en neer én schemerde over de meubels en het bed. Een paar versleten lauwerkransen hingen er boven den ouden, zwarten kanapee waaruit het paardenhaar piepte. Op de schouw tiktakte een wekker en stond een koperen bordje, herinnering aan vroeger dagen:

Mlle AM. PIERARD
Prof. de danse et de maintien.

Op de kast stonden verbleekte portretten in een pelemêle waarvan het glas gescheurd was.

Juffrouw Amelia hing haar sjaal en haar mantille aan den kapstok achter het voeteneinde van het bed, dan nam zij het pakje weer op, opende het papier, en proefde nog eens van den Christmascake.

Haar schoentjes schoof zij profijtelijk nabij de stoof, voorzichtig nam zij haar pruik af en plaatste ze op een krukje dat op de ronde tafel stond.

Nu leek zij een ongeverfd besje met korte, verwarde, grijze haren. - Het spiegeltje boven den schoorsteen toonde haar verschrompeld en schraal. De heete punch werkte na, en terwijl zij zich ontkleedde, murmelde zij opnieuw:

> All the nice girls love a sailor,
> All the nice girls love a tar...

Zij snoepte nog een stukje koek, trok het licht uit en kroop in haar bed. Oververmoeid kon zij niet inslapen, kuchte en kreunde, probeerde het liedje, dat tergend in haar nazong, te vergeten.

Juffrouw Amelia bedacht toen dat zij oud werd en niet meer bestand was tegen nachtfeestjes. Gewoonlijk was zij rond middernacht thuis, maar nu... Het was maar eens ‘Nuit de Noël’ in 't jaar. En zij kon immers morgen uitslapen...

Een nieuw jaar was in aantocht. Hoe lang woonde zij nu hier aan de haven? Zeventien jaar! Nadat de zaak in Duinkerken zoo deerlijk was uitgebrand en zij slechts het koperen bordje en wat kleinigheden had kunnen redden! Die valsche ‘protecteur’ had haar ook gemeen in den steek gelaten. Een man is een man, en de ‘girls’ moeten ze maar pluimen wanneer ze de kans klaar hebben.

Vroeger, als zangeres te Bordeaux en te Parijs, had zij succes gehad. Zij was een vrouw die de mannen aantrok. Zij speelde met hen, en vond plezier in hun dwaze grimassen. Maar de mannen kwamen eens tot bezinning als hun geld op was of een andere vrouw

hen lokte... Dan bleef eens het engagement uit en er waren onbetaalde rekeningen... On vend tout... Toen was zij jong en vond ‘protecteurs’. Maar na Duinkerken was het uit.

Hier in 't Schipperskwartier was het haar hard gevallen. Zij had noch kind noch kraai in de wereld en wie zij gekend had was haar vreemder dan de onbekenden in de vreemde stad.

Drie dagen at zij in een Gaarkeuken en ontbeet in een kelderken waar men koffie schonk en boterhammen sneed. Haar koffer stond in het depot in het Station, en 's nachts doolde zij, het was in het najaar, langs de leien en aan de dokken, sliep op een bank of tusschen houtstapels... Na den derden dag bezat ze geen rooden duit meer. Heel den dag dwaalde zij voorbij de kelderkens waaruit een walm van gebakken visch steeg.

's Avonds ontmoette zij den stuurman... Hij was een fleurige vent met rood, frisch geschoren gelaat. Hij rook naar Floridawater, scheen er van doordrenkt. Amelia fluisterde iets wat hij niet verstond, want hij was een Duitscher. Maar hij nam haar mee aan boord van zijn zeilschip dat in het dok lag, en zij deed teeken dat zij honger had. De stuurman lachte toen vriendelijk en geruststellend, haalde brood en kaas, schonk thee in en zat haar te begluren met fonkelende oogen terwijl hij zijn lange porceleinen pijp rookte en onverstaanbare dingen zei tegen een grasgroene papegaai, die in een kooi hokte. Ten laatste speelde hij een wijsje op zijn harmonica.

Verzadigd zei ze lieve woordjes, vleide zich op zijn knieën, en zij hadden maar gebabbeld elk in eigen taal.

's Anderdaags zocht de stuurman een gemeubileerde kamer voor haar, haalde haar koffer in een open rijtuig van het station en samen hadden zij zijn ponden, zijn gouden ponden, opgemaakt. Bij zijn vertrek kreeg zij nog een voorschot dat hij van den kapitein verzocht had en zijn grasgroene papegaai,

Van hem had zij een mondvol Duitsch geleerd. Zij zei ‘Lieber Schatz’ tegen de heeren en zong:

Das Schiff streicht durch die Wellen,
Fidolin!
Vom Ost die Segel schwellen,
Fidolin!
Verschwunden ist der Strand in der Ferne,
O wie geme war' ich noch im Heimatland!
Rosabella, Fidolin!

Waarom dacht zij nu terug aan wat voorbij was? Het was immers zoolang geleden. Was het het liedje dát haar herdenken deed?

With his pockets full of money
And a parrot in a cage...

Zij had zooveel mannen gekend, van kroeg tot kroeg gezworven om den kost te verdienen. In den loop der jaren had zij alle talen leeren radbraken, en 't was maar wanneer zij een toevallige gelegenheid trof dat de Française praten kon, al doorspekte zij dan nog haar zinnen met vreemde woorden.

De oude behaagzucht had haar nooit verlaten; de jaren verfomfaaiden haar en zij nam haar toevlucht tot meer blanketsel en een pruik... Haar Fransche hoffelijkheid en haar manierkens gaven aan Juffrouw Amelia het ontzag. Zij kende de wellevendheid der hooge wereld en werd geraadpleegd wanneer het pas gaf!... Op de 14 Juillet droeg zij een Fransch lintje op de borst en liet zij nooit na de ‘Marseillaise’ te spelen.

Doch nu lag de oude vrouw slapeloos in den Kerstnacht. Het was toch een ijdel spel tegenover de menschen: buigen en knikken, lief doen en niet zeggen wat men dacht. Belangstelling veinzen voor wat iemand niet aangaat, geduldig aanhooren en inschikkelijk toegeven, ziedaar wat het leven leert. C'est la vie, prevelde zij... Zoo raakt het hart dood en de ziel leeg... Het lichaam verslijt onder menschelijke kwalen.

Bij ‘Norske Mama’ was het goed, maar ook daar

moest men niet weten dat zij oud was, ook daar moest zij maar trachten te schipperen tusschen Mama en de diensterkens, die eeuwige conflicten hadden. Die punch was lekker... en de Christmascake... en het leven was nog zoo slecht niet!...

Nu eens rechts liggen, de slaap kwam zoetjes... Hoe laat mocht het nu zijn?

Ja, de jeugd... Dan is men overmoedig, dan is men eerlijk... Men stort zijn hart uit voor den eersten den besten, de woorden weerspiegelen de meening... Doch later leert men omwegen maken, men wordt sluw en loos, en met doortrapte listigheid dient men eigenbaat... Men vergeet wat eens ons hart stal...

Juffrouw Amelia zuchtte. Wat vervolgde haar toch?... Na zoo'n gezelligen Kerstavond lag zij te dubben en naargeestige herinnering op te roepen. Waarom heeft een mensch herinnering? Vernedering en leugen!

De oogen dichtknijpen en slapen! Rusten is zoo noodzakelijk om morgen weer lief te kunnen zijn voor de menschen die men noodig heeft...

En nochtans! De jeugd was iets heerlijks! Onvergetelijk was de eenige Kerstnacht harer jeugd. Zij was toen 18 jaar en leerde zingen bij een oude dame uit het provinciestadje in het Noorden. Arme, goede vrouw, hoe hadden zij haar geplaagd, precies alsof het niet voldoende was dat het haar in het leven niet voor den wind ging... Amelia was haar trots, haar troost voor de nufjeshooghartigheid der bleeke, ongeschikte burgeresjes.

Amelia was bevallig en onschuldig en haar oogen waren toen helder als den hemel. Zij droeg toen echte krullen...

Met haar moederlijke vriendin ging zij de Kerstmisvacantie doorbrengen bij een nicht der oude dame op een buitengoedje in den omtrek van Arras. Haar ouders waren dood en een aangetrouwde tante betaalde haar opvoeding.

Daar ontmoette zij een jongen, den zoon des huizes. De onbeholpen achttienjarige volgde haar bewegingen

met schitterende oogen werd als bedwelmd door haar stem en haar sierlijk figuurtje.

Amelia die nog niet geleerd had iets te verbergen liet welgevallig haar oogen weerspiegelen in zijn bruine kijkers.

Zij stoeiden als twee kinderen en de familie was verteederd over het keurig koppeltje lieve kinderen...

Met Kerstnacht gingen de huisgenooten naar het kerkje om de nachtmis bij te wonen.

De sneeuw dekte eindeloos wit de wegen en de velden. In de wondere glinstering stonden de boomen met kanten schitteringen gepareerd. Fonkelend in den open hemel hingen de sterren.

Voorop liep de familie en achteraan kwamen zij, hand aan hand. Zij spraken niet maar vonden het heerlijk zoo als verdoold te loopen door den sneeuw in den klaren, stillen nacht.

God wat was het heerlijk! Hij fluisterde haar naam met aanbidding en zij, in verwarring, knikte hem toe als om hem aan te moedigen.

Plots stonden zij stil. Zijn arm omsloot haar leest onder den mantel, zijn gelaat boog voorover, hij rook haar meisjesgeur... Voor de eerste maal zei iemand dat hij haar lief had, en zij murmelde een mannennaam.

Terwijl hij haar in zijn armen nam zag zij een ster rijzen aan den hemel... De vereering zijner oogen en de warmte van zijn kus benevelden haar en zij zoende hem op den mond.

In een droom wandelden zij voort naar het dorp. In de verte lag het kerkje met zijn verlichte ramen. Aan het portaal wachtte de familie. Het orgel ronkte. Zij peinsde dat het een wondere bruiloft was... Zij zag geen menschen, voelde zich opgeheven uit dit leven.

De kaarsen flikkerden, muziek en wierook dreef onder de beuken. - Voor haar hing een schilderij die zij nooit vergeten zou: Sint Franciscus in bruine pij met oogen vol extaze die de stigmata aan zijn broeders toont...

Kort scheen de terugweg... Ook dien nacht had

zij slapeloos liggen woelen... Maar toen was zij jong en rein...

Twee dagen later zaten zij opnieuw in de stad. De jongen had zij nooit weergezien. Het leven gaat onverstoorbaar zijn gang, is vol toevalligheden... maar sneeuw op Kerstavond stemt juffrouw Amelia nog steeds weemoedig.

Thans zelfs, nu er geen sneeuw viel en het dooiweer intrad, moest zij aan haar jeugd terugdenken. Elk mensch heeft zoo iets schoons te bewaren...

Juffrouw Amelia verwenschte haar geheugen... Het morgenlicht klaarde door de rolgordijnen en buiten snorden de trams.

Zij stond op, deed het vuur branden en zette de koffieketel op. Dan waschte zij zich, schonk koffie op, en trok andere kleederen aan.

Het overschot van den Christmascake liet zij zich smaken en slurpte behagelijk een paar kopjes koffie.

Voor den spiegel poederde en kleurde zij haar vervallen gezicht, plaatste voorzichtig haar pruik op de grijze haren.

Juffrouw Amelia stak het hulsttakje tegen den spiegel, nam haar korfje en trippelde met kleine pasjes weg om inkoopen te doen voor haar middagmaal.

Zij was weer de jeugdige, beleefde pianojuffer, de aardige Française die achter een glimlach en wat blanketsel haar echte ziel en haar leven verborgen hield, met buiginkjes en lieve woordjes zich verweerde om aan den kost te komen.

Beneden in het portaal ontmoette zij den vleeschhouwer en zij groette hem met een kinderlijk stemmeken:

- Happy Christmas, Monsieur le boucher!...

Van 't een jaar in 't ander...

De klok gaat slaan
Met droef misbaar.
Het jaar is vergaan,
Vaarwel, droef jaar.
W. KLOOS.

De dichter mijmert:

DE daken liggen als met fijne suiker bestoven, de ruiten der huizen zijn bebloemd en bewaaierd, de telefoondraden hangen als zware linten vol ijzel...

De boomen staan bepoederd, besponnen en wit beschimmeld. Takken en twijgen hangen te glinsteren en te schitteren in den lichten mist als pluimen en pluisjes ijl en zilverig.

Een waas van kristallen rijm werd door de vorst geweven broos en glimmerend.

Hier en daar gloeit een brasero...

Het jaar loopt ten einde, het zware jaar!

Heden liep ik langs de dokken. Voor de oude Gaarkeuken, naast den hangar, ligt een hoop grint. Ik keek naar het lage gebouw waarin nu een smederij gevestigd is. De vensters zijn toegemetseld, maar op de rozige kallei merkt men nog waar zij eens waren. Hier en daar kwam nog een letter der oude opschriften bloot.

Daar woonde ik een kwart eeuw geleden... En ik denk aan het jaareinde uit mijn jeugd...

't Was een heerlijke tijd!

In dees seizoen smookten 's morgens de ouderwetsche petroleumlampen in den damp die uit de ketels opsloeg. Na het ontbijt ging ik in de ochtendschemering naar school. Buiten lag alles strak van koude en 't was een aardigheid de harde paardenvijgen voort te stampen... Onder de hangars werkte volk en onze kippen met koekeloerenhaan voorop liepen dik in hun pluimen.

's Middags roezemoesden de stemmen in de eetzalen. Tusschen beide zalen, afgesloten met glazen beschotten, lag de keuken waar het rook naar soep en stoverij. Ik liep verloren in de drukte, een klein eenzelvig jongsken.

Maar 's avonds, na schooltijd, lokte het lustig vuur van het groot fornuis, waarachter de rood koperen ketels glommen. Er brandde maar weinig licht en de katten zaten te spinnen in den vuurglans. Lekker smaakte het wittebrood met toespijs en de versche koffie waarop de melkroom dreef.

In vliegende vaart werd het schoolwerk gemaakt om Conscience te lezen. Het was zoo knus en heerlijk voor den reuzenoven op te gaan in het boek, en soms te blikken naar het geweldig vuur. Uit het ‘schellenkot’, waar de meiden aardappelen jasten, klonk het gezang.

Met Onnoozelkinderendag begon de stemming.

Kinderploegen liepen door de buurt. Jongentjes met een snor van blink, in vaders wijde vest en jas met opgeslagen mouwen, droegen verbalemonde hooge hoeden of slaapmutsen. Meiskens waren gemaskerd met moeders jak en muts en op de opgebonden schorten bengelde de sleutelbos. Vader, die in zijn kantoor te rekenen zat, werd keer op keer gestoord door het gezang van: Drij Keuninge, drij Keuninge, geef mij 'n nieven hoed!... of Nievejaorke zoete, het varken heeft vier voeten!... Het gebeurde dan wel dat zij niets kregen en in koor verwenschten:

> Hier hangt een zaksken met zemelen uit,
> En hier hangt nen gierigen duvel uit!
> Elke zemel kost 'n duit!...

Na ‘Vaderkensdag’ wist ik geen blijf meer met mijn Nieuwjaarsbrief! Ik haalde hem te voorschijn, beduimelde het omslag, voelde hem branden in mijn handen en borg hem weer op een ander verdoken plaatsken.

Het geheim woog mij zwaar. Het drukte op mijn

zusje, en Moeder en Vader lachten terughoudend.

De laatste dag van het jaar vertelde vader van den man met 365 neuzen die op de Groote Markt te zien was.

De meiden gilden en schetterden aan het werk, plasten en schrobten de steenen vloeren, en de withouten tafels klaarden hagelblank op bij het drogen.

Jannet, de meid die inwoonde, kwam met boodschappen beladen terug.

Ik zat stil te kijken en te hunkeren. Zusje werd vroeg naar bed gezonden.

Rond negen uur werd het stil in huis. In de huiskamer, aan de ronde tafel, las ik verstrooid. Buiten rumoerde gezang en harmonicagejoel... - Traag kroop de groote wijzer der hangklok.

Vader was onverdroten bezig in het belendend kantoortje of kwam soms in de brandkast tellen. De ijle rook van zijn pijp verwaasde Moeder scharrelde rond, opende pakjes, vulde koekjesdoozen met ‘niknak’ waarvan de gruizels mijn proefbeetje werden. Op een schotel prijkte de peperkoek met donkere korst en kleurig suikeren versiersel, aan elken hoek zat een groen blaadje. Op een tweede teljoor lag een biscuiten hart met rozige en groene fondantjes afgezet.

Jannet zag even ongedurig rond en koterde keer op keer in de roodgestookte, ronkende kachel.

Rond half twaalf werd zusje uit haar bed gehaald en begon Vader de uurwerken gelijk te zetten,

Ieder ging op zijn beurt, schijnbaar ongemerkt, zijn ‘geheim’ halen.

Dan telden wij de minuten af.

Van 't een jaar in 't ander!...

Vijf minuten voor twaalven achtte iemand dat de uurwerken kaduk waren, en begon men alvast nieuwjaar te wenschen.

Moeder stak ons een pakje toe voor Vader, en Vader een voor Moeder. Gretig snokten wij aan onze pakjes, en Jannet bewonderde de stof voor haar nieuw kleed.

Dan brak het los daar buiten! Al de schepen floten in de haven en de schippers in het dok maakten ketelmuziek met deksels en potten. De nieuwjaarszangers werden overstemd.

- Nu is het Nieuwjaar, zei Vader dan ernstig nadat wij allen stil hadden toegeluisterd.

Terwijl de haven zong haalde ik mijn nieuwjaarsbrief voor de pinnen en zei de woorden met vreemde bewogenheid tot den datum inbegrepen.

Wij werden opnieuw gezoend, de wang van vader was zachtgeschoren en die van moeder en Jannet was nat van tranen.

Een sneedje beschuit en een glas Spaansche wijn kregen wij en werden dan naar bed gedaan.

Met open oogen lag ik te peinzen aan de opwindende uren die 's anderendaags voortgezet werden, hoorde het fluisterend napraten der ouders in de huiskamer.

't Was maar voorpret, morgen nog, morgen was het pas Nieuwjaar. En terwijl de slaap zoetjesaan alles vervaagde hoorde ik de honden grommen, de witte doghond en de zwarte Baron met zijn troebel oog. Baron was oud en gemakzuchtig, ging voor geen paard uit den weg wanneer hij midden op den straatweg lag neergevleid.

Reeds vroeg begonnen 's anderendaags de meiden een ‘zalige’ te wenschen. Tusschenin werd ontbeten, over het chenille tafelkleed werd een wit ammelaken gespreid. Middenin stond het likeurkastje met cognac en schiedam, een flesch advokaat, een flesch kummel en een ingedeukte, bruine met Danziger goudwater. Een kist sigaren en het gebak tooiden verder de tafel.

Voortdurend speelde de muziekdoos en krijschte de grijze papegaai.

De nieuwjaarsbezoekers kwamen en gingen, familie, buren en kennissen. Zij rookten een sigaar, proefden een glaasje, spraken over weer en wind, over de kinderen en de kleine levensrampen. Ik luisterde, snoepte koekjes of mocht mee tikken met een glaasje advokaat die Moeder zelf gemaakt had.

't Waren uitmiddelpuntige menschen!... Mijn oompjes: een neerslachtige, een lacher, een grappige, een opgewekte en een ernstige... Verder de herbergier uit ‘Het Roosken’, de stoker van den rijstmolen, de boekhouder der smederij die ook volksvoordrachten hield, een kunstschilder van goede familie en zooveel anderen nog...

Hoe later het werd, hoe drukker de gezichten glommen, de stemmen klonken op in den damp der sigaren en de glaasjes werden sneller geledigd.

Rond twaalven viel de muziekdoos stil en kraamden de bezoekers op. Dan kwamen de klanten der Gaarkeuken, en aan de winketten, terwijl zij hun noenmaal opnamen, wenschten zij nieuwjaar. En weer waren het vreemde menschen: buildragers en voerlieden, arme sloebers en doolaars, mannen uit Hoogstraeten, gewezen soldaten, douanen, brugdraaiers en agenten!

Vroeg mochten de meiden vertrekken... Jannet sloot de blaffeturen, ruimde de tafel af en trok naar haar familie.

Dan gingen wij Grootmoeder nieuwjaar wenschen.

In de schemering zwierden dronken matrozen rond de dokken, en dieper in de stad liepen velen die den reus gezien hadden.

Grootmoeder woonde in een oud huis met trapgevel in de Kaasstraat. Boven en onder waren het magazijnen waarin tabak gestapeld lag. In haar kamer rook het naar geurige koffie.

Zij zat in een leunstoel voor het venster dat uitzicht gaf op de afbraak voor het Steen, en zag de booten op de Schelde varen. - Zij was zwaarlijvig, onder haar kanten muts keken haar strenge, bruine oogen in het kwabbig, scherp doorgroefd gelaat. Zij sprak keurig Hollandsch en was zeer vroom. Haar zakdoek geurde naar eau-de-cologne.

Wanneer ik mijn briefje gelezen had zoende zij mij, stak haar bril op den neus om mijn hanepooten te onderzoeken. Een beetje angstig keek ik onderwijl naar de zware balken der zoldering, naar het groene, pokkige

flacon en naar de twee gekleurde, Engelsche postuurkens in de glazen kast. Een vreemde aantrekkingskracht hadden de postuurkens! Het waren paardjes met ruiterkens.

Dan knikte Grootmoeder goedkeurend en schonk tante Dien borreltjes advokaat.

Later kwam de familie en vulde de groote kamer met rumoer. Grootmoeder zat kalmpjes toe te zien... Ik kreeg een album op de knieën en zag verbleekte portretten van Grootvader en Hollandsche neven uit Zierikzee en Over-Flakkee.

Hier ook speelde een muziekdoos.

Later werden er liedjes gezongen: De lieflijke meid van hierover!... Het leugenlied! De Vischmarkt van Leuven en de historie van den heerenknecht, Jacotje, de meid en de haverkist!...

Alleen de Vischmarkt van Leuven amuseerde mij, want de oolijkheid der andere zangen ontging het jongentje en Grootmoeder, om mijn aandacht af te leiden, bewonderde het reukfleschje dat ik haar had mogen schenken.

Dan gingen wij naar huis door de opgewekte stad, en vermoeid door den pleizierdag vielen de oogen toe voor wij, kinderen, te bed waren.

De tweede nieuwsjaarsdag kregen wij nog bezoek en gingen wij zelf in de buurt op visiet... De ongewoonheid en het bewogene bleven een heele week nawerken.

Op Driekoningendag zongen de kinderen weer als op Onnoozelkinderendag.

Met Verloren-Maandag kregen de meiden worstenbrood en dronken 's namiddags chocolade. Ik ging op de Paardenmarkt pennen koopen en een schrijfboek en kreeg van de juffrouw een houten tonnetje met vijf onbruikbare pennen als nieuwjaarsgift.

In de stad dreven wallebakkende zatlappen rond. Zij waren van 's morgens op marode, estaminet in, estaminet uit, en sjouwden volle lading. 's Middags hadden de klanten geen gewone appetijt en velen kwamen niet

naar de Gaarkeuken. Harmonicaventen trokken rond met ploegen zingende wijven en venten.

's Avonds hoorde ik het ver rumoer en las weer in Conscience.

Dan was het nieuwe jaar bepaald in gezet!

Van 't een jaar in 't ander!...

Nu staan de sterren in harde schittering aan de vrieslucht. Er klept ergens een kerkklokje. - Laag blokt het gebouw aan de doode haven.

Ik keer terug in de donkere stad en zie de blauwe lantaarns schemeren.

Thuis bewaar ik de geschonden postuurkens uit de glazenkast van Grootmoeder...

De wegbereiders.

On s'explique toujours, on ne
se comprend jamais.
G. Flaubert.

'S **Z**ONDAGS kwamen de kameraden geregeld een praatje voeren in het winkeltje.

Jef die met boeken en brochures de diamantslijperijen bezocht, 's namiddags het socialistisch blad ronddroeg, profiteerde van zijn vrije uurkens om wat te lezen en 's avonds met de bezoekers te debateeren. Vrijmoedig keken zijn bruine oogen de menschen aan, en zijn hand streek dikwijls door zijn donkeren profetenbaard.

Over zijn wrakkig toogje gebogen schreef hij de namen op van hen die op crediet gekocht hadden. In de achterkamer speelden de kinderen en bakte zijn vrouw koeken.

Telkens moest hij zijn werk onderbreken om een dagblad te verkoopen, een velletje briefpapier, een boek speelkaarten te gerieven.

Buiten in de drukke buurt speelden de draaiorgels.

Eerst kwam de bootjesroeier, een stevige man met neerhangende knevels.

- Goeden avond, zei hij kort.

Jef knikte, gaf geen handdruk daar hij een hekel had aan vormen en fatsoen.

De Bootjesroeier nam ‘De Vrije Socialist’ en begon te lezen. De twee kameraden hielden niet van nuttelooze woorden.

Een verneuteld ventje met afgebeten snor en een kwastje aan de kin was de tweede bezoeker. Zijn tanig gerimpeld gelaat, zijn donkere rattenoogen, zijn bitsen mond gaven hem een norsch uitzicht. Zijn grove schoenmakershanden vol eelten en pikvlekken steunden op zijn knieën, terwijl hij op een laag stoeltje neerzat. Hij snoof den koekenbakwalm op.

Ten slotte kwam nog Albertken, een handelaarken in steenkolen met rood-omrande, weeke oogjes.

Jef lei achteloos wat pas verschenen brochures op den toog,

- Ik moet nog eten, zei hij, maar dat is niks...

- Eet gij koekenbakken, vroeg bits de Schoenmaker?

- Neen, ik gebruik geen dierlijke vetstoffen!

- Mijn vrouw is evenmin te bekeeren, vergoelijkte de Bootjesroeier, en ieder doet zijn goesting... ik ben nu vegetariër, maar of ik het zal volhouden weet ik nog niet...

- Ik vind het flauwe kul, misprees de Schoenmaker, wij moeten revolutie krijgen... de rijken afschaffen...

- De menschen zijn nog niet rijp voor de revolutie, kloeg Albertken zachtzinnig.

- Om de maatschappij te veranderen, moeten wij ons zelf veranderen, bedacht de Bootjesroeier, ik ken de mannen van 't water, en... dat gaat niet... revolutie...

- Ja, zei Jef nadenkend terwijl hij zijn brood in een kopje cacao doopte en een dadelsteen neerlei, ik heb gevaren en onder de zeelieden veel geleerd... een matroos zag met verachting neer op de mannen van beneden, de machinisten jakkerden ons, stokers, af en wij negerden de kooltrimmers...

- Zij zullen wel samen handelen tegen de rijken, tegen de bazen van het leven, - hield de Schoenmaker koppig vol.

- De menschen moeten menschen worden, betoogde Jef; ik was de eenige stoker die geen jenever dronk en boeken kocht... Wat kunt ge beginnen met menschen die drinken.

- Als gij er zoo over denkt, kunt ge bij de socialen gaan, zei de Bootjesroeier.

- Dat is niet waar, weerde zich de Schoenmaker, de socialen hebben de revolutie verloochend... ik ben voor de revolutie... In 1893 dacht ik dat het aan gang was... ik was ook te Borgerhout toen er geschoten werd...

- En dan, vroeg Jef?

- Dan hadden wij misschien stemrecht gehad, zei de Bootjesroeier, maar dat verandert niks...

- Gij luistert allemaal te veel naar die mannen met witte pollekens en manchetten, gromde de Schoenmaker.

- Ik leer gaarne iets van mannen die letters geknauwd hebben, erkende de Bootjesroeier, - maar ik denk na...

- Het doet er niks aan, mompelde Albertken, Kropotkine is wel een Prins.

- Ik houd het met een Jean Grave, dat is ook een schoenmaker!... De burgers meenen het misschien wel goed, maar zij zijn bang op een zeker oogenblik...

- Een dìng is waar, meende Albertken, terwijl hij een nummer van ‘Les Temps nouveaux’ open plooide, de burgerelementen komen om de plaatskens... zoolang de socialen een paar stemmen kregen en een rammeling, dan zag men ze niet...

- Vraag het maar aan René, grinnikte Jef, die heeft te Boon zijn kandidatuur met zijn vuisten moeten verdedigen; toen waren de steenbakkers nog niet gewonnen... Nu is een Waal volksvertegenwoordiger...

- Nieuwenhuis was wel predikant, zei de Bootjesroeier; het is het hart van den mensch dat spreekt...

- Neen, neen, het hart trekt naar de eigen soort, hield de Schoenmaker vol, wij voelen anders...

- Ik heb in de week weer een reizende ‘passant’ gekregen, vertrouwde Jef, en ik dacht dat het een tienstuiversgast was... Hij vroeg naar adressen van kameraden om hem te helpen. Ik kreeg wantrouwen en zond hem naar Sus...

- Sus zat gisteren Kropotkine te lezen in zijn voddenhuis, zei Albertken, hij las ‘La conquête du Pain’ en droeg een bril...

- Sus betrouwde hem ook niet... Ik heb de klant laten mee eten, zooals ik gewoonlijk doe, erwtensoep met brood... Het scheen hem niets te smaken... Hij had geen honger en dat is een slecht teeken...

- Sprak hij Vlaamsch?

- Neen, hij sprak Fransch, maar ik zag hem luisteren naar wat mijn vrouw zei en denk dat hij het verstond... Hij moest 's avonds terugkomen en 'k heb hem niet meer gezien...

- Ge moest zoo'n mannen 'n goei ranseling geven, raadde de Schoenmaker.

Jef zag naar het nietig gemelijk ventje, haalde de schouders op.

- Men kan nooit weten, zei de Bootjesroeier, ik houd wel niet van die mannen die op de klap van de kameraden komen leven, maar het kan iemand zijn... een echte kameraad...

- Een mensch is nooit heelemaal te veroordeelen, leerde Jef... wat waren wij zelf voor wij begonnen te denken?...

- Natuurlijk, steunde de bootjesroeier...

- Sus bijvoorbeeld, was een zatlap... van 's Zaterdagavond tot Maandagavond ging hij op zwier... hij kon lezen nog schrijven... was bruut als een dier... vocht als het pas gaf en met zijn vrouw ging het niet. Toen leerde hij de kameraden kennen en begon stilaan te overwegen dat de maatschappij niet deugt en veranderen moet!... Ik heb hem zijn letters geleerd en dan is hij gaan lezen... Hij had een koppigen wil. Geen borrel kwam nog over zijn lippen en hij ging niet meer op de lappen maar zat thuis met een boek... Het ging zijn vrouw niet, zij herkende haar vent niet meer... Dan is hij naar de avondschool gegaan en de Fransche les gaan volgen...

- Kent hij Fransch? vroeg de Schoenmaker.

- Een beetje... hij verstaat niet alles... maar in zijn jonge jaren was hij soldaat te Luik... In de school heeft hij dikwijls den schoolmeester bot gezet over de sociale kwesties...

- Het zijn de menschen die wij moeten veranderen, bevestigde nogmaals de Bootjesroeier.

- En ons vrij maken van het kapitalisme, - knikte Albertken, daarom ben ik in kolen begonnen.

- Dat helpt ons persoonlijk, maar lost de kwestie niet op... De grond moeten wij hebben, zelf bebouwen en zelf de opbrengst verbruiken, leerde Jef. Ik heb het boek van Luitjes over ‘Binnenlandsche Kolonisatie’ nog eens doorknauwd en dat is het...

- Maar elkeen kan geen boerenwerk doen, - kloeg Albertken.

- 't Is een stiel, en men moet zijn stiel leeren... Denk eens aan de kolonie van Eeckeren... Zij waren met vieren en elk deed zijn goesting...

- Onder kameraden zal men toch wel vrij mogen zijn, protesteerde de Schoenmaker.

- Ja, natuurlijk, maar er is toch overleg noodig... Wanneer de eene werkt en de andere in zijn bed ligt dan gaat het toch niet... Te Blaricum hebben zij eens allemaal goesting gehad om te zaaien en elk deed het op zijn beurt op hetzelfde land, zoodat alles door elkaar groeide gelijk in een wildernis...

- Seffens zegt ge nog dat er een baas noodig is, zei de balsturige Schoenmaker.

- Och daarom niet, suste de Bootjesroeier, - maar er is stielkennis noodig... Kunt gij in mijn plaats gaan zeilen en een schip aanklampen, zoo rakelings er naast af en dan op het goed oogenblik aanpikken?

- Dat is wat anders... Maar ik kan het leeren, oordeelde de Schoenmaker.

- Misschien, zei Jef zuinig...

- Ge weet hoe ze met hun schapen gevaren zijn? Welnu, zei Albertken, zij hadden geen schapenstal en dreven de beesten 's avonds in den kelder... Zij hadden er zeven... Janneken Pekelharing was schaapherder en trok 's morgens vroeg met de beesten de baan op. Dan ging hij ergens brochures zitten lezen of ‘De Vrije’ en zag naar de schapen niet meer om. Dikwijls joegen de boeren ze met steenen van hun veld of kwamen bij Janneken klagen. Janneken Pekelharing probeerde van de gelegenheid te profiteeren om onder de boeren propaganda te maken. Domela heeft gezegd, begon hij dan op zijn Amsterdamsch, maar de boeren beloofden

hem ransel en scholden hem uit voor zot!... Dan hebben de schapen de ziekte gekregen in hun pooten...

- Rheumatiek, informeerde de Schoenmaker, en blies een rookwolk uit zijn afgebrokkeld, houten pijpken.

- Ik weet niet wat, maar de veearts van den Staat is komen zien, want de schapen in de buurt kregen ook de ziekte, en hij heeft de beesten direct onder den grond doen stoppen...

- Dat is tegenslag, zei Jef.

- En Janneken Pekelharing is naar zee, vulde de Bootjesroeier aan, hij is gemonsterd met geleende papieren als lichtmatroos, maar ik vrees dat hij veel priegel zal krijgen als zij gewaar worden dat zijn handen op zijn rug staan.

- De wereld zit slecht ineen, schuddebolde de Schoenmaker, en keek naar zijn handen.

- Ik geloof dat er te veel menschen geboren worden, bedacht Albertken, ik heb een boeksken gelezen over Neo-Malthusianisme...

- De wereld is groot genoeg voor nog millioenen menschen te laten leven, troostte gul de Bootjesroeier, de wereld is zoo groot...

- Kropotkine verzekert ons dat het Land van Waas alleen voldoende is om, met intensieve cultuur, heel Europa van groenten te voorzien, zei Jef.

- Maar daarvoor moet het eerst revolutie worden en moeten de proletaren baas zijn, bromde de Schoenmaker.

- Neen, de menschen moeten maar willen en zelf beter worden, bestreed Jef.

- Wij zullen er Zondag nog eens over spreken, zei de Schoenmaker, ik ga er eens een week over nadenken... maar nu is het tijd om te gaan slapen, want morgen is het vroeg dag...

- Saluut, Jef, zei de Bootjesroeier.

- Goeden avond, wenschte Albertken.

- Tot Zondag, mannen, antwoordde Jef.

De drie kameraden gingen zwijgend door de drukte. Gillende meisjes in kleurige, zijden bloesjes liepen ge-

armd voor de jongens uit. Hun witte rokken zwaaiden telkens omhoog. Boven de danspaleizen, waaruit de danswijsjes opklonken, hingen schelle lichtbollen. Het melkwit licht gaf een valen schijn over de gezichten. Kinderen klisten nieuwsgierig voor de ingangen der zalen en probeerden te dansen op het voetpad. Rumoerige zondagvierders trokken zingend rond. In al de kaberdoeskens en kroegen speelden electrische pianos of harmonicas. Een oud ventje sukkelde dronken een zijstraat in...

Aan den hoek der Offerandestraat namen zij afscheid met een kort: Tot Zondag. Elk ging met zijn eigen verlangen om de maatschappij te verbeteren.

De Bootjesroeier schreed met bedaarde stappen weg, Albertken ging naar het friturekraampje en kocht een hoorntje ‘patatfrites’, de Schoenmaker trok door de uitbundige, feestvierende wijk naar zijn ouwe straat en zijn vermolmd huis. Uit gewoonte keek hij naar de fijne meisjesschoentjes en naar het model der mansbottines.

Jef schikte nog wat in zijn winkel, lei de krantjes recht, de brochuren en de prentbriefkaarten... Dan ging hij de luiken voorhangen.

De killige buitenlucht deed hem huiveren. Over het pleintje schemerden de lantaarns. In de verte zongen en kreunden de orgels. Hij dacht aan de lichte zalen met gladde vloeren en spiegels aan de muren. Hij was nooit een danser geweest, maar duizenden was het een genot. Maar zouden die ooit iets voor de nieuwe maatschappij voelen? Lang zou het duren voor de menschen anders werden!

Hij was weer alleen met zijn eigen twijfel en onzekerheid om die groote vraagstukken te overknauwen tot er een lichtje opging in zijn geest. En dan nog zijn eigen zorgen en bekommernissen... Toch was het een aardige Zondagavond geweest, al waren er maar weinig kameraden gekomen.

De kelderkoe.

Uw geloof heeft u behouden...
Mattheus 9, vers 22.

DE ‘mannen’ lagen al bijeen in de weide achter den Donkeren Hoek, toen Lowieke, knabbelend aan een zeebeschuit, kwam aangeslenterd.

Lowieke loerde zuinig met zijn fletse oogjes om het effect te schatten. Zijn ooren die hem ver van het hoofd groeiden, trilden. Hij had de jongens veertien vacantiedagen gemist terwijl hij hij zijn oom in den Polder met boerenkinderen leefde.

Niemand keek hem aan... Zij zagen naar een bedriegput die zij wat verder gegraven hadden, naar de vrouwen en het goed dat te bleeken lag op de graszoden tusschen puin en steen.

In den blauwen Augustushemel hing een vlieger, een roode vlieger met langen staart van gazettenslierten. De zon broeide op de dokken, links op de lage magazijnen, verder op de houtstapels, op de houten loodsen der schippersschool en op het Kempische dok vol schuiten. Hoog lagen daar een paar zeilschepen met onttakelde masten.

Lowieke voelde zich ongemakkelijk. Het laatste stukje zeebeschuit herkauwde hij zabberend om zijn houding niet te verliezen. Boven, in het toppeken van een mast, zat een scheepstimmerman. De vlieger en de man in den mast boeiden zijn aandacht, maar het zwijgen der speelkameraden bleef hem benauwen.

- Awel, tarte Lowieke uitdagend.
- Wel wie dat we daar hebben, antwoordde een haveloos ros baasken, terwijl hij met de linkerhand langs zijn neus streek en geweldig snoof.
- Awel, herhaalde Lowieke onzeker.
- Wij dachten dat gij dood waart, niet waar, mannen.
- Ja, zei de Witte met een grafstem.

- Neen, ik leef nog, fluisterde Lowieke bedeesd.

- Gij zijt er op zijn diefkens uitgemuisd, verweet de Rosse.

- 't Is onverwachts gekomen, verweerde zich Lowieke kleintjes, mijn onkel kwam en ik moest mee...

- Wij hebben ons met Kermis goed geamuseerd, zei de Witte met zijn grafstem, wij hebben wierookpotten gekocht en vuurwerk afgestoken.

- En mijn cens, vroeg Lowieke flauwtjes.

- Uw cens?

De Rosse snoof weer rumoerig, staarde naar den bedriegput en bewaarde een diepzinnig zwijgen.

- Mijn cens..

- Uw cens, teemde de magere Voermanszoon, uw cens zijn ook verteerd...

- Ja maar, griende Lowieke, dat is valsch!.,.

- Valsch? Wat is valsch?... Kent gij het reglement van de maatschappij, sarde de Witte.

- Al wat in de kas was is opgesnoept, treiterde de Voermanszoon.

- Als schatbewaarder kende ik het reglement, zei de Rosse, gegeven blijft gegeven!... Eigenlijk zoudt ge nog boeten moeten betalen voor uw afwezigheid op de vergaderingen... maar daar zullen we maar niet over spreken!

- Wat!

- Ja zeker, bevestigde de Witte, maar dat zullen wij blauw blauw laten... de maatschappij is toch uiteen... we hebben ruzie gemaakt gelijk in de andere sociëteiten...

- Bestaat de maatschappij niet meer?...

- Bijlange niet... de kas was leeg...

- Maar mijn centen!... Gij afluizers!

- Het was toch zoo'n schoon vuurwerk, lachte de Rosse.

- We hebben nu een nief maatschappij gesticht, vertelde de Voermanszoon, 't is veel serieuzer... morgen is het weer vergadering...

- En wij nemen nog iedereen niet aan, we willen

geen kerstenkinderen als lid... men moet zijn eerste communie gedaan hebben, dan is men al droog achter de ooren, leerde de Witte.

Hij lurkte aan zijn gevonden sigarenstompeltje, blies wat rook naar boven, ging op zijn buik liggen en loenschte wanneer hij volgen liet:

- Met kerstenkinderen heeft men altijd last!...

- En ge hebt veel leden, informeerde Lowieke.

- Meer dan genoeg... we gaan comedie spelen, zei de Rosse en streek over zijn zwarte knie, die door zijn gescheurd broekje zat...

- We zijn met een tombola bezig, verklaarde de Voermanszoon al proevend aan een groenen appel, de loten kosten een halve sou en de leden geven prijzen!

- 't Zal wat zijn, poogde Lowieke te misprijzen.

- Met de cens gaan wij een feest inrichten en 't zal plezant zijn, voorspelde de Witte, vooral omdat er geen ruziemakers meer zijn, van die duitenklievers die hun cens terugvragen...

- Is dat tegen mij, vroeg Lowieke, ik meende juist te vragen om lid te mogen worden.

- Daar moeten wij eerst eens over nadenken, meende de Rosse.

- Ik heb nog 'n zuidwester en een pistool, dat zou kunnen dienen om comedie te spelen, - poogde Lowieke hen te vermurwen.

- We zullen er eens over spreken op de vergadering beloofde de Witte.

- Een echt pistool, Lowieke?

- Ja, Rosse, een pistool met een vuursteen uit den tijd van Napoleon... 't komt uit Rusland en 't zegt kets! en 't geeft een groote vlam...

- Maar waarom hebt ge niet gezegd dat ge naar den Polder trokt?...

- Ik had eerlijk geen tijd... 't is een aardig pistool, Rosse...

- En was het buiten zoo plezant, ondervroeg de Rosse toeschietelijker.

- Ja, draalde Lowieke iets meer op zijn gemak.

- Is 't ne rijke onkel.

- Houd hij peerden? vroeg de Voermanszoon.

- Rijk? Peerden? Of hij rijk is en peerden heeft!... Een hoeve, land en weiden, een schuur en een stal en wel zes peerden!...

- Toe maar, knorde de ongeloovige Witte.

- 'k Mag wat krijgen als het niet waar is, weerde zich Lowieke, 'k heb alle dagen vleesch gegeten en melk dronk ik als water... de kiekens legden hun eieren zoo maar op den mesthoop... Ik zoop er zooveel leeg als ik maar wou, maar 'k was het gauw beu...

- En wat heeft hij nog meer, Lowieke, hoorde de Rose uit.

- Zijn het schoon peerden, Lowieke, prevelde de Voermanszoon en wierp zijn klokhuis weg.

- Duiven en konijnen met de macht, twee honden en drie katten, wel twaalf varkens en een nest kleintjes...

- Die kunnen nog al knorren, hè Lowieke - meende de Rosse verteederd.

- En er zijn veel vliegen, zeker, van die groote peerdenvliegen, bedacht de verrukte Voermanszoon.

- En veel spinnekoppen en veldmuizen, en mollen!... Eerst zien en dan gelooven... Ver van huis is altijd rijk, schampte de Witte.

Lowieke zag een wagen met gezouten huiden over den straatweg rijden, hoorde een locomotief fluiten en puffen...

- 't Is toch echtig waar, hield hij vol.

- En hebt ge veel fruit gegeten, Lowieke, - vroeg weer de Rosse.

- 'k Heb niks anders gedaan, 'k heb zooveel peren en pruimen gegeten dat ik er pijn in mijn buik van kreeg...

- Ja, dat krijgt ge van heel veel fruit te eten, gaf de Rosse toe, 'k wou dat ik ook zoo'n onkel had!...

- En hebt ge met een peerd mogen rijden, vroeg de Voermanszoon.

- Van eigens, zei Lowieke in 't vuur van zijn betoog om de ‘mannen’ te overbluffen.

- Ge zijt er vet mee, zei de Witte met minachting en geeuwde.

Lowieke zag de vrouwen het linnen keeren, zon intusschen om ook de Witte te overduivelen.

- En hebt ge geen fruit meegebracht, polste de Rosse.
- Neen, weerde Lowieke af.
- Ziet ge wel, zegevierde de Witte, dat heeft rijke familie maar krijgt niks...
- Ik heb vorschenbillekens gegeten, probeerde Lowieke weer af te leiden.
- Maar ge hebt toch niks gekregen, plaagde ook de Rosse.
- Ja wel, loog Lowieke, die zijn prestige wou ophouden.
- Wat dan?

Lowieke tuurde in de lucht naar den vlieger en den man in den mast.

- Wat dan?
- Een koei, fluisterde hij.
- Wat, vroeg de verbaasde Rosse.
- Een koe!...
- Hij liegt, besliste de Witte en begon te fluiten.
- Ik lieg niet... 't is eerlijk waar... mijn onkel zei: daar Lowieke, daar is een koei voor uw verjaardag!...
- En waar staat de koei op stal, vroeg de Voermanszoon, bij den melkboer op de Ankerrui?
- Neen, zei Lowieke met de oogen in de lucht, zij staat bij ons thuis!...
- Toch niet in de slaapkamer, veronderstelde de Rosse.
- In de keuken, Lowieke?
- Neen, zei Lowieke geheimzinnig en keek de jongens vlak in de oogen, neen, zij staat in den kelder.
- Dat kunt ge pakken, ontkende de Witte.
- Mogen wij ze eens zien, Lowieke, bad de Rosse.
- Ik mag van moeder niemand in den kelder laten!...
- Is het een met bruine plekken?

- Neen, ze heeft zwarte plekken... en horens... 't is een kwade, zulle... maar ze geeft wel vijftig liters melk per dag... Wij doen niks meer als melk drinken... en verkoopen er nog van, want wij kunnen het niet uitkrijgen.

- Dat geloof ik, zuchtte de Rosse.

- Als ge ze laat zien zal ik u gelooven, stelde de Witte tegemoetkomend voor.

- Ik mag niet van moeder!

- Moeder, moeder, antwoordde de Witte kregelig, wij zullen er niks aan doen en niet aan de melk zitten...

- 'k Mag niet, Witte, anders met plezier en ze kan loeien... ze maakt een lawijd alsof wij 'nen stal vol beesten hadden.

- Maar Lowieke, hunkerde de Voermanszoon, als wij nu eens stillekens meegingen...

- Gij kent moeder, berustte Lowieke wijs.

- Ja maar, wij zullen niet mee binnengaan... Wij zullen aan het keldergat loeren... en gij kunt dan de koei laten zien...

- Dat is een gedacht, steunde de Witte.

- Dat zouden wij eens kunnen probeeren, - peinsde Lowieke... maar 'k moet eerst de zweep gaan halen... en als zij slaapt gaat het toch niet want ze is zoo koppig dat ze dan niet wil opstaan.

- Kom, mannen, repte zich de Rosse.

Zij lieten hun bedriegput in den steek, trokken langs het Stapelhuis naar de woning van Lowieke.

- Mannen, geen lawijd maken anders verschiet de koei, verzocht Lowieke, ik zal mijn zweep gaan halen en den sleutel van den kelder.

De drie jongens legden zich plat op den grond en drukten het gelaat tegen den ijzeren rooster... De vochtige kelderlucht streelde verkoelend.

- Het riekt precies naar een stal, fezelde de Voermanszoen.

- Ik hoor iets, zei de Witte.

Plots begon beneden een zweep te knallen en het stemmeken van Lowieke gilde;

- Hop!... Bles! Ju!

Beest!... Voort!... Laat u eens zien aan de mannen!...

- Slaapt ze, Lowieke, schreeuwde de Rosse, trapt ze tegen den buik... draai met haar steert...

- Leg er de zweep op, huilde de Voermanszoon.

- Ze komt, mannen, ze komt, raasde Lowieke en stak zijn kop onder het keldergat op.

- Ik heb ze gezien, juichte plots de Witte, 'k heb ze gezien... ze heeft zwarte plekken op den kop...

- Ja, ja, jubelde de Rosse, een schoon beest...

- Ik hoor haar, beweerde de Voermanszoon, die niet wou toegeven dat hij niks gezien had.

Zij loerden nog wanneer zij Lowieke niet meer hoorden die naar boven geslopen was om den sleutel terug te brengen.

Hij stond nu met zijn zweep naast hen en deed ze knallen om hun aandacht van het keldergat af te leiden. Zijn gelaat glom van inspanning en van triomf.

- 'k Wou dat ik ook zoo'n onkel had, sufte de Rosse.

- Mannen, zei de Witte gewichtig, ik vind dat we Lowieke maar in de maatschappij moeten opnemen en hem ondervoorzitter maken...

- Dank u, mannen, zei Lowieke, die nog meer begon te gloeien.

Zij gingen wat verder op een platten statiewagen eendrachtig zitten fluiten. Lowieke kletste met zijn zweep op de maat van de muziek... Het was een heerlijke zomermiddag...

Lowieke berekende loos dat de koei kon sterven of verkocht worden, zonder te vermoeden dat de menschen in het leven zoo dikwijls kelderkoeien zien.

- Beuh! Beuh! bulkte de Rosse.

Het heilig princiep

Wanneer rijst eens het daglicht...
J. DE GEYTER.

MIJNHEER Willems, - kandidaat der Liberale Kiesvereeniging, - zat gemoedelijk op zijn kantoor te rooken.

Het raam stond open... Slierten sigarenrook trokken naar buiten, waar de najaarslucht broeide op een vochtigen, verwilderden tuin. Een merel floot.

De fluitende vogel verteederde mijnheer Willems die godzalig genoot van een rustig oogenblik in vollen kiesstrijd. Hij was een natuurbewonderaar al ging hij zelden buiten de stadspoorten wandelen... Maar zijn bewondering ging naar zijn tuin en het stadspark.

Nu de politiek hem zoo in beslag nam was het gelukkig komkommertijd, en voor zijn princiepen moet men toch iets veil hebben.

Hij keek naar de groote cijfers van den scheurkalender die naast het telefoontoestel hing, zag de bekende omgeving, het bruin geboend linoleum, de dossierskast met haar groene doozen, de kachel en de bibliotheek, de kopieerpers, den mahoniehouten lessenaar met zijn koperen inktpot en den gebloemden, verkleurden zetel. Zijn draaistoel piepte telkens wanneer hij over de lederen zitting verschoof.

En de merel floot!... Het was hem voor den wind gegaan in het leven. De zaken van zijn vader had Mijnheer Willems voortgezet en tot nieuwen bloei gebracht, want hij was handig en zeer tuk op het lieve geld. Zijn koffiebranderij was vermaard, maar een man van aanzien en invloed werd hij door wat hij zelf bemeesterd had, door de postjes van beheerder en commissaris in tallooze maatschappijen en ondernemingen. Vijftig jaar oud was hij, gedecoreerd en rechter van de Handelsrechtbank. Een gezien man als hij had zich niet weten te onttrekken aan de dringende overreding

zijner politieke vrienden, wanneer het gold voor zijn overtuiging in het strijdperk te treden. Het streelde daarbij eenigszins zijn menschelijke ijdelheid, aan zijn zaken zou het geen nadeel berokkenen, en zijn naam zou drijven op de vleugels van de faam... Sinds veertien dagen was Mijnheer Willems eerelid van een dozijn bonden en sociëteiten, eerevoorzitter eener harmonie en kandidaat. De harmonie had hem een serenade gebracht om de propaganda in te luiden en gisteren avond had hij een Vlaamsche rede uitgesproken tot zijn kiezers. De serenade had laat in den avond met fakkellicht en rumoer zijn rustige straat in beroering gebracht, de meiden aan de deuren en de buren achter hun gordijnen geroepen door dit ongewoon vertoon. Het had hem wijn gekost en een gift voor de kas. Zijn redevoering had hij laten opstellen door een specialist, een secretaris van een tooneelmaatschappij, hij had het zoo wat vereenvoudigd door de stadhuiswoorden te schrappen en het zoo meer een sinjorendraai te geven, al verontschuldigde hij zich, in den aanvang, dat hij zoo gebrekkig Vlaamsch sprak, wat de schuld was van bijzondere omstandigheden. De kiezers, althans zij die de meeting bijwoonden, waren een zeer dankbaar publiek! Zij hadden hem een wilde ovatie gebracht!...

Zijn optreden was beslist een succes. De bijval die heel zijn leven geschraagd had faalde niet en gaf hem een kalme zekerheid in zijn optreden.

Daar, voor hem, lagen de tastbare bewijzen van zijn slagen. Al de dagbladen roemden eenparig zijn redevoering, hij stelde de andere sprekers in de schaduw door de zaakrijkheid waarmede hij de havenkwesties onder de oogen had gezien en de hooge vlucht, de haast wijsgeerige breedheid waarmede hij het liberalisme had gekenschetst.

Mijnheer Willems glimlachte en lei zijn hand op de gazetten. Met zijn linkerhand nam hij een zakspiegeltje uit een openstaande schuif en spiegelde zich. De zware zegelring aan zijn pink zat achter het spiegeltje, waarin zijn lachend wezen opdook. Het dun haar lag netjes

over zijn kaalheid gekamd en zijn snor en puntbaard waren nog pikzwart.

Buiten floot de merel!...

Met een zucht van voldoening lei hij het spiegeltje weer in de lade, sloot even de oogen en droomde weer van de smokige tooneelzaal, van het rumoer en de warreling van vreemde menschengezichten, en van dat onstuimig lawaai dat er opging.

Toen nam zijn rechterhand als onwillekeurig de gazetten op en, een voor een begon hij opnieuw de verslagen der meeting te lezen.

Pas aan gang werd hij gestoord door zijn loopjongen, die Mijnheer Peeters, voorzitter der propagandaclub der 11e wijk, aandiende. Hij sloot zijn gazetten in zijn lessenaar.

- Mijn waarde Raadslid, zei de kleine dikkerd met rochelende stem, laat mij toe u te feliciteeren met uw maidenspeech!...

- Raadslid, Raadslid, protesteerde Mijnheer Willems, laat ons geen mosselen roepen eer zij aan kant zijn...

- Toe, toe! Het lijdt geen twijfel... gij wordt gekozen aan den kop van de lijst.

- Denkt gij dat, peinsde Mijnheer Willems nu luidop.

- Ik ben een oude politieke rat... ik heb veel bijgewoond! Gij hebt dat zoo goed gezegd over de haven en de belangen van de stad...

- En 'k heb het onderwijs niet vergeten, bedacht de Kandidaat.

- Noch de wezen, want daar hooren de menschen gaarne over spreken!...

- En de legerkwestie, Mijnheer Peeters!

- En de Vlaamsche kwestie, Mijnheer Willems, en het stemrecht... 't Was effenaf puik... De klerikalen voelen duidelijk hun grove kieslisten blootgelegd en zij willen met kleinzielige middelen hun wankelend kraam recht houden... Lees hun gazetten van heden...

Mijnheer Peeters zwaaide woest een paar verkreukelde gazetten boven het hoofd en zijn oogen rolden boosaardig in hun kassen.

- Steek een sigaar op, kalmeerde de Kandidaat.

Ja, Mijnheer het Raadslid, dat zal ik doen, maar al mijn propaganda wil ik nu nog besteden niet alleen om de geestverstompers te bestrijden en onze haven, de bron van onze welvaart, te verdedigen, maar ook, Mijnheer Willems, ik zeg het u openhartig, om uw kandidatuur te doen lukken.

- Ik dank u, mijn vriend, op mij kunt gij ook in de toekomst rekenen, zei Mijnheer Willems bewogen.

- Wij hebben gisteren vergadering gehad van het bestuur...

- Zoo?...

- Ja, en wij hebben den ondervoorzitter uitgesloten!

- Uitgesloten?...

- Ja, natuurlijk, hij maakte propaganda om te panacheeren, hij bestreed heimelijk uw kandidatuur, uw kandidatuur... en dat konden wij niet dulden...

- Maar uitsluiten... men is toch vrij als liberaal, verweerde Mijnheer Willems zich flauwtjes.

- Ja, wij zijn liberaal, zei Peeters plechtig, stond uit zijn zetel op, probeerde zich recht te houden op de punten zijner laarzen, en ik zelf, Mijnheer de Gekozene, ik ben in den strijd vergrijsd, in den strijd voor vrijheid en vooruitgang... maar juist daarom moet de ondervoorzitter weg, want hij zondigde tegen de tucht in de partij.

- Ja, zei Willems kleurloos.

- De tucht, Mijnheer Willems, de tucht, zegevierde Peeters... Principepen boven personen! zei een onzer leiders... Geen gewetensdwang noch broodroof, zooals bij onze tegenstrevers, maar tucht... En nu moet ik weg, want ik heb nog veel te doen...

- Neem nog een sigaar!

- Om u pleizier te doen... Wij zijn de partij der ontslaving! Tot weerziens... Wanneer spreekt ge?... Morgen avond? Ik kom natuurlijk luisteren... Morgen zal de schatbewaarder u eens komen spreken, want koken moet kosten!

Mijnheer Willems knikte, zag de drukke man weggaan, luisterde dan weer naar het fluiten van den merel.

Weer kwam de loopjongen.

- Mijnheer!
- Wat is er?
- Sus, de magazijnier, moet u spreken!
- Ik heb geen tijd!
- Dat heb ik hem al gezegd, maar hij zegt dat het absoluut noodig is...
- Laat hem dan maar binnen, berustte Mijnheer Willems, terwijl hij met zijn kladpapier een blauwe bromvlieg in de vlucht trof.

Sus met zijn gladgeschoren blozende boerentronie beloerde met kleine, listige oogjes zijn patroon.

- Awel, Sus?
- 'k Heb gisteren avond naar de meeting geweest, Mijnheer, om u te hooren spreken...
- Dat doet mij plezier, Sus, zit neer en neem een sigaar... en wat hebt ge mij te vertellen... Ge weet dat ik nu weinig tijd heb met de politiek...
- Dat begrijp ik, Mijnheer, maar 't is juist over de politiek dat ik u wou spreken... ik heb er mij nooit mee bezig gehouden... maar gij weet dat Mijnheer altijd op mij kan rekenen!...
- Ja, Sus, dankte Mijnheer Willems gevleid, hoe lang zijt ge al in mijn dienst?
- Zestien jaar, Mijnheer, met Allerheiligen.
- Een heele tijd...
- Ik was dus gisteren avond naar de meeting gegaan en wat zag ik?... Gust!...
- Gust, wel dat is braaf!...
- Ja maar, wat hoorde ik?... Gust die de socialisten voorsprak...
- Toe, toe...
- Mijnheer was ook 'n kapitalist, zei hij... en de kapitalisten zijn dieven, zei 'n andere... 't Was allemaal achter in de zaal te doen en Mijnheer heeft het zeker niet kunnen hooren...

- Gust is anders 'n goede magazijnier, meende Mijnheer Willems.

- Daar wil ik niet van spreken, Mijnheer, - maar hij is tegen uw partij...

- Dat is zijn recht, zei zwakjes Willems.

- Het is onmogelijk, Mijnheer... Maar ik denk aan uw belangen... Gust kan het werkvolk opmaken om tegen u te stemmen en dat mag toch niet zijn!

Listig keek Sus zijn meester aan.

- Ik kan hem dat toch niet beletten, aarzelde Willems.

- Ik zou het beletten, zei vurig Sus, wiens brood men eet wiens woord men spreekt, zegt het spreekwoord...

- Ja...

- Ik zou hem afdanken, maar Mijnheer moet het weten, ik heb mijn plicht gedaan met hem te waarschuwen.

- Ik dank u, Sus...

- Mijnheer kan altijd op mij rekenen... en het werk van Gust kan ik wel overnemen... ik werk dan maar wat langer en met wat meer ijver...

- Ik zal hem vandaag nog afdanken, besloot Willems, zoo iemand is te gevaarlijk onder het werkvolk...

- Zoo is het, Mijnheer...

- En één magazijnier is eigenlijk voldoende...

Toen bracht de loopjongen de brieven om te teekenen en Sus vertrok.

IJverig las Mijnheer Willems de stukken, teekende en gaf het pakje terug aan den kantoorjongen.

Dan genoot hij weer van de rust en de zoete avondlucht. Hij stak een versche sigaar op en haalde de gazetten weer te voorschijn. Het begon te schemeren. Het rammelde op den toren, een meid zong in de buurt, maar de merel zweeg.

Het slot zijner rede was werkelijk treffend geweest: - Wij eischen recht voor iedereen en politieke gelijkheid... De vrijheid van geweten is het hoogste goed dat onze voorouders ons gelaten hebben... De liberale partij is de partij van den vooruitgang en van de

verdraagzaamheid!... Onze groote voorman Graux had gelijk de verdraagzaamheid te heeten ‘cette haute vertu libérale’, die geen zwakheid is of geen aarzeling, en die ook geen schipperen kent. Graux zei het zoo juist dat de verdraagzaamheid het eerbiedigen is van de menschen en hun vrijheid!... Wij bevestigen wat wij als waarheid aanzien, maar erkennen dat anderen het recht hebben voor hun verkeerde opvattingen uit te komen; waar wij ze bestrijden zullen wij nooit gebruik maken noch van beleedigingen, noch van geweld, noch van verbanning... Dat is liberalisme, Mijnheeren!

Mijnheer Willems sloot de gazetten weg, stond op en plots namen zijn gedachten een andere koers. - Wie had dat ooit van Gust gedacht, schuddebolde hij en ging zijn handen wasschen.

Het verlangen der loodgieters.

> ... Und dachte mir auf mancher nächtlichten Heimkehr von Trinkereien:
> Seht, wir Wilde sind doch bessere Menschen.
> H. Hesse.

WEKEN lang hadden de twee loodgieters gewerkt aan het nieuw zinken dak van het bankhuis. Boven hun hoofd hing de druilerig, grijze lucht waarin de smook der schouwen verbleekte; overal zakten en stegen daken, rood, schalieblauw en grijs. Keken zij even naar beneden dan zagen zij kaboutermannekens, keien als dobbelsteenen en trams. Zonder verpinken staarden zij naar het leven in de diepte terwijl zij hun bouten lieten gloeien in het komfoorken. In den hemel zagen zij soms een klad duiven na of een vlucht spreeuwen. De duiven toerden rond en streken neer op verborgen kijkers, de spreeuwen klisten bijeen in den dichten klimopgroei tegen een kloostermuur. Boven de daken rezen de kerktorens met luiende klokken en rammelende uren.

De twee loodgieters waren twee vrienden. Zij waren samen op stiel gekomen, woonden in hetzelfde straatje, deur naast deur. Wanneer een floot spitste de andere zijn lippen. Zij hadden samen uit dansen gegaan, waren samen verliefd geraakt op twee vriendinnekens en samen naar het stadhuis getrokken. Zij hadden elkaar niet veel te zeggen, waren karig met hun woorden op het werk en behielpen zich met gebaren. Hun tong kwam maar los wanneer zij een borrel te veel hadden gedronken. Zij vertelden dan wat zij dagen lang hadden bedacht. Even oud waren zij, drie - en - veertig.

Maes was een kleine dikke met uitpuilende, blauwe oogen en bruine, afhangende snor... Een witte snijtand piepte achter zijn zware negerlippen en een pruimpje bolde langs zijn rechterwang.

Meyvis was een schrale jongen met scherpe jukbeenderen. Zijn bruine oogjes zaten diep in hun kassen te gluren en onder zijn stompneus groeiden enkele verloren haarkens. Zijn vaal gelaat was steeds besmeurd met houtskoolroet. De ooren stonden, hem ver van het hoofd en trilden bij elke gemoedsbeweging.

Zoohaast het laatste plaatje vastgesoldeerd lag, verzamelden zij hun gerief en gingen in de goot naast elkaar zitten kijken, met opgetrokken knieën.

Meyvis stopte zijn pijpken en rookte, Maes pruimde en spuwde naar de wagens in de straat.

Uit de lucht stoof een dichte motregen, de wind sloeg de rookwolken neer over de daken en een grijze gordijnmist bedolf de stad.

- 't Is tijd dat het gedaan is, opperde Maes.
- Ja, knikte Meyvis.
- 'k Werd het beu, bekende Maes.
- Ik ook, zei Meyvis.
- Seffens gaan wij naar den winkel... 't Is Zaterdag...
- En krijgen wij ons cens, voltooide Meyvis de bedenking.

Opgewekt begon Maes te fluiten en Meyvis floot mee totdat zijn kameraad er genoeg van kreeg.

- 'k Ben het beu, zei Maes meewarig.
- Wat?
- Alles!
- O!

Maes spuwde de diepte in en Meyvis staarde bekommerd naar de wandelende regenschermen onder hen. Het komfoorken was uitgesist onder de druppels, een eenzame duif zat dik in de pluimen gedoken op een ijzeren telegraafpaal.

- 't Is tijd dat wij opkramen, besloot Meyvis.

Hij kroop op de platliggende ladder, opende het dakraam en Maes gaf hem het gerief over waarmede hij binnen trok. Dan klauterde Maes op zijn beurt naar binnen, sleurde het ladderken op door het raamken. Zij pakten hun boeltje bijeen, Maes droeg het

komfoorken en Meyvis de ladder, en trokken traagjes door den regen naar den winkel.

De kleverige stofregen droop hen van het lijf, glibberig waren de gereedschappen, zwaar de petten. Maar zij gingen er geen stap vlugger om, want zij mochten niet te vroeg komen.

Juist op tijd stonden zij voor hun patroon, kregen hun weekloon en het beloofde drinkgeld om tijdig met het dak te zijn klaar gekomen.

Met hun werkbakjê aan een riem over den linkerschouder, wandelden zij naar huis.

- Kom, ik trakteer, zei Meyvis, die zeer begaan was met zijn zwartgalligen vriend.

De kachel stond roodgestookt in ‘De donkere Wolk’. Er lag versch zand op den vloer gestrooid, op de witgeschuurde tafels stonden witsteenen stekskenspotten. Meyvis bestelde twee borrels aan de zwarte waardin die inschonk en weer voortging met den zaterdagschen kuisch in de keuken.

Zij stopten hun pijpen, lieten de lucifers solferblauw in de schemering opvlammen, begonnen te rooken. Hun vochtige kleederen dampten bij het vuur. Welbehagelijk slurpten zij den jenever.

- Hm, dat is goed, prevelde Meyvis.

- We zullen er nog een pakken, zei Maes.

- De baas was joviaal... maar we hebben het ook een week vroeger klaar gekregen dan hij verwacht had.

- Dat ze het ons maar eens nadoen!

Zij proefden vier borreltjes. Stil zaten zij gestopen over de tafel, leunend op de ellebogen... Toen de waardin voor de vijfde maal moest inschenken, stak zij eerst het licht aan.

Hun oogen knipperden voor den glans, hun handen bewogen een beetje onzekerder. Alles had nu een ander uitzicht, en door hun hoofd ging een aardige beneveling.

- Wat zijt ge nu beu, Maes?

- Alles!

- Maar wat is alles, fluisterde Meyvis bevreemd.

- 'k Ben alles beu, zoo beu als koude pap!
- Alles!
- Alles is alles!...
- Ja, peinsde Meyvis.
- Alles, Meyvis, dat is heel de wereld, de lucht en het water!...
- Ja...
- De menschen en de stad, het werk en mijn vrouw, de vrienden en mijzelf...
- Maar dat is heel erg, zuchtte Meyvis somber.
- Ja, knikte de dikke Maes vergenoegd, en weet ge hoe dat komt?
- Neen, arme Maes, ontkende zijn vriend.
- Omdat alles zoo steeds eender is in het leven!
- Eender?...
- Ja eender!... Wij staan 's morgens op en drinken koffie, kruipen op een dak en soldeeren zinken goten, eten op schofttijd, slapen 's nachts naast de vrouw, en dat zoolang tot wij naar 't kerkeputteken gaan! Afwisseling is er niet. Verstaat ge mij nu?...
- Ja, zei Meyvis getroffen, maar daar is niks aan te doen...
- Daar zit de knoop, vriend!,..
- Laat er ons nog eentje pakken, Maes.
- Daar staat ge nu ook stom van, niet waar?
- Ja, Maes.

Zoohaast Meyvis zijn zesde borreltje op had, glunderden zijn oogjes onder de blijde ingeving.

- Weet ge wat jij moest doen, Maes?
- Er nog eentje pakken?
- Dat ook, dat kan nooit kwaad... maar iets anders om het niet meer beu te zijn...
- Wat dan?
- Duiven houden... er is niks zoo verzettelijk als duiven houden.
- Maar dan blijf ik toch nog altijd dezelfde Maes.., Neen, Meyvis, 't is heel goed gemeend, maar duiven kunnen mij niet helpen.
- 't Is anders spijtig, oordeelde Meyvis, 'k had u

gaarne een koppel smierels gegeven om te beginnen.

- 'k Wou dat ik uw gelukkigen aard had, Meyvis, maar ik ben zoo'n diepzinnige, ge weet wel, zoo'n filozoof...

- 'k Heb het dikwijls gedacht... gij kunt een gloeiende bout zoo aardig bezien en uw ‘sjieksken’ van links naar rechts jagen...

- Ha, Meyvis, ge kent mij, zei Maes opgewekt.

- Ge moogt zooveel niet denken!

- Ik kan het niet laten... 'k ben 'ne viezen breugel en gij zijt mijn vriend, maar ik benijd u...

De waardin schonk nog eens. In den hoek tegen den toog hadden zich vier kaartspelers neergezet en die tierden luid en lustig.

- 'k Wou dat ik u helpen kon, zei Meyvis hartelijk.

- Mij kan niemand helpen, Meyvis!

- Dat moogt ge niet zeggen, Maes, ik ben uw vriend...

- Ja, dat zijt ge, bekende Maes met overtuiging.

- En voor 'n vriend doe ik alles... Laat mij maar eens denken... Meyvis is 'n fijne... hij is veel slimmer dan dat ge misschien denkt...

- Och, Meyvis, verweerde zich Maes.

Hij maakte een afwerend gebaar, streek zijn snor recht nadat hij zijn borrel had leeggedronken.

- Ik zal het wel vinden, dreigde Meyvis.

- Wij zullen nu maar eens eerst betalen en dan kunnen wij opnieuw beginnen...

De ooren van Meyvis trilden onophoudelijk, met zijn linkerhand trok hij aan de boosaardige haarkens onder zijn neus. Hij zocht, hij zocht... Zijn gedachten deinden in verre verwarring door zijn hoofd. Hij lurkte aan zijn pijp, maar zij was uitgedoofd.

- En gij zijt het eerlijk allemaal beu, Maes?

- Ik lieg er niet om, zei deze gebelgd.

- En ge zoudt eens willen veranderen?

- Ge moet niet truuten, Meyvis, 't is zoo al erg genoeg.

- Wel, 't is eenvoudig als ge wilt... maar ge moet

het maar vinden... Ik ben nu Maes en gij Meyvis... Gij denkt dan aan niks en ik, ik zal de wereld eens beu zijn... Gij gaat naar mijn vrouw... en ik naar de uwe...

- Ja maar, Meyvis!...

- Ik denk er over na...

De snijtand zat bloot onder zijn bovenlip, de oogen waren moe van de wereld te bezien en vielen toe... Hij had Meyvis met verstomming geslagen!

Plots klopte Meyvis hem op den schouder.

- 'k Heb het gevonden, fluisterde hij zegevierend.

- Wat?

- Het middel om alles te veranderen!

- Gij, misprees Maes ongeloovig en vakerig.

- Ja, ik... Ik ben nog al eens 'n vent, he!

- Hm! Hm!

- Wij veranderen alles!...

- Hoe zult ge dat lappen, lalde Maes.

- Geen ‘Ja maar’, - daarbij, ik heet Maes... ik heb het gezegd, alles voor de vrienden.

- Ja maar, dat gaat niet... dat zullen ze op het Stadhuis niet aannemen.

- Daar hebben ze geen zaken mee... wij doen wat we willen, wij zijn toch vrij... of is dat ook maar weer truut?

- En onze vrouwen dan...

- Dat is in orde, vriend Meyvis; maar ik kan u wel verwittigen, pas op voor Madammeken Meyvis... 't is een klein, maar 't is een erge, en als ge met een stuksken in uw kraag thuis komt, durft ze er de lap over leggen...

- Dat zou de mijn nooit gedaan hebben, - zuchtte de nieuwe Meyvis... Ik geloof niet dat het zal helpen.

- Laat het ons maar eens probeeren, Meyvis.

- Ja, Maes, onderwierp zich de oude Maes.

Zij dronken opnieuw, op de vriendschap en op de schoone ingeving.

- Ge moeit nooit uw vrouw laten baas spelen, Meyvis, raadde de nieuwe Maes.

- Neen, Maes, ik zal ze ranselen tot zij onderdanig is... En gij moogt het leven niet meer beu zijn, troostte de nieuwe Meyvis.

- Ik ga een nieuw leven beginnen en duiven houden, verzekerde de nieuwe Maes, maar nu krijg ik vaak...

- Ik ook.

Arm aan arm togen zij door den motregen... Hun bakjes botsten tegen de muren of sloegen tegen elkaar.

- Wat dag is het vandaag?

- Dat weet ik niet meer...

- Nu is de wereld veranderd, besefte de nieuwe Maes.

- En de hemel bestaat niet meer!...

Zoo kwamen zij in het steegje en bonkten op de deuren. Madame Maes met een sjaal op den kop kwam eerst opendoen.

- Hier ben ik, zei Meyvis monter.

- En hier ben ik, kwam bitsig Madammeken Meyvis te voorschijn.

- Ik ken u niet, zei Meyvis plechtig, ik ben Maes en daar is mijn boezemvriend Meyvis...

- Ja, ik ben Meyvis, verzekerde Maes, wij waren het beu en nu hebben wij eens veranderd.

- Smerige zatlappen, verfoeide Madammeken Meyvis.

- Zwijgen, vrouwen, of...

- Aan uw vrouw kunt ge dat gedaan krijgen, zei ze snibbig, maar aan mij niet.

- Gij zijt mijn vrouw!

- Toe, Maes, wat vertelt ge nu, suste Madame Maes, kom slapen, 't zal overgaan...

Madammeken Meyvis sleurde haar vent naar binnen.

- 't Is mislukt, kloeg Maes, 'k heb het wel gepeinsd... Mij kan niemand helpen... en hij sukkelde zijn vrouw na.

- Gij hebt het spel verbrod, kermde Meyvis en zat hopeloos op een stoel in zijn keuken met zijn bakje aan zijn voeten, ik wou Maes redden... Hij is het

leven beu en alles, alles... En weet gij wat alles is, viel hij plots heftig uit, awel, alles, alles is alles...

Toen rolden tranen over zijn vaal gelaat en trokken sporen door het houtskoolroet. Verbaasd keek zijn vrouw hem aan en vergat te schelden.

Het huis der haren mutsen.

Laat het je niet afschrikken dat er nog eens een vagebond of een dronkaard van je terecht komt.
A. Koeprien.

DE gendarmerie was een rood, baksteenen gebouw met arduinen stoep en boogramen met blauwe kozijnen en richels. Boven de deur in kleur van geronnen bloed, stak de vlaggestok uit.

Rechts was de woning van den Commandant, links het gevang, boven de woning der manschappen... In het achtergebouw stonden de paarden gestald. In het tuintje, afgesloten met ijzeren rasterwerk, bloeiden dahlia's, stonden boonstaken en groeiden savooien en roode koolen.

Heelder dagen floten de treinen die over den dam achter het huis rolden. Daarachter lagen de weiden, de Scheldedijk en het klotsende water. De schepen bromden en gilden, de beiaard aarzelde en boven de torens en tinnen der stad troonde Onze Lieve Vrouwetoren.

Wanneer de Commandant van zijn ronde terugkeerde bleef hij steeds staan kijken naar het levende water, de bedrijvige vaart en de rumoerige stad. Tegen de glooiing van den dijk zaten vrijende koppels, eenzame vagebonden of zonnekloppers. Een meisje liet haar geit grazen terwijl zij een zeilbootje en zwemmende jongens nazag. In de weiden drentelde het vredig vee en loeide. De avondzon speelde roodblikkerend op de ruiten aan den overkant, twinkelde op de wijzerplaat en de toren stond, lichtgrijs tegen den hemel vol stijgende duisternis.

De Commandant was een eenzelvig, rustig man, met ziekelijk, vaal gelaat. Boven zijn uitstekende jukbeenderen zaten de goedige, bruine oogen diep in de kassen gedoken. Zijn afgebeten, neerhangende snor gaf hem

een neerslachtig uitzicht. Zijn kepi scheen te groot en stond scheef, zijn witte met zwart gespikkelde brandebourgs waren verkleurd en zijn broek met roode biesjes hing afgezakt op zijn laarzen.

Hij wachtte tot de overzetboot gemeerd lag, zag het volk over de valbrug op de kade strompelen en kuierde dan huiswaarts.

In de huiskamer, voor het raam, zat tante Trees, de oolijke, negentigjarige schoonmoeder. Zij droeg een gebloemde jak, een kempische kanten muts en zat kousen te breien. Het was een klein, verneuteld vrouwken met pientere, zwarte oogjes. Haar gelaat was gaaf en haast ongerimpeld, en in haar platgestreken blessen begon het eerste zilver te lichten.

Het raam stond open. Op het bloemberd fleurden geraniums, fuchsia's, heliotropen en muskusplanten. Beneden achter den steenweg boog de vestingsgracht, waarachter de groene wallen van het fort oprezen.

In de kamer hing een geur van gestreken linnen en verschen koffie.

Trinette liet haar strijkijzer rusten en zag bekommerd op naar haar man, wiens stem vermoeid klonk. Zij was een stevige, flinke vrouw, met zachtbruine oogen in haar bleek gelaat.

De Commandant lei zijn kepi af, knoopte zijn tuniek los, ging in een leunstoel zitten en onderzicht de ingekomen dienststukken. Hij hoestte.

Trinette keek hulpeloos naar haar moeder. Dat hoesten wou maar niet beteren, het klonk nacht en dag in het huis en op de koer. De stille Commandant kloeg nooit, maar hij scheen nog mistroostiger in de laatste maanden. Die leelijke verkoudheid had hij opgedaan in den nacht toen hij de dievenbende te Burght gesnapt had. Tot aan den hals had hij in het grachtwater op loer gezeten, was doornat thuis gekomen in den killigen voorjaarsnacht. - Hij lag in zware koorts toen zijn oversten hem feliciteerden om zijn ijverige plichtsbetrachting. - Bevordering had hij van de hand gewezen, omdat hij te zeer aan zijn werkkring gehecht was. Hij kende

al zijn vieze klanten en was een vriend voor de manschappen. Nooit moest hij er op uit om een weerspannige te halen. Zij kwamen zich uit eigen beweging bij den Commandant aanmelden wanneer zij wat te boeten hadden. Op kermisdagen was het voldoende dat hij kalmpjes rondwandelde om de brooddronken woestheid te doen bedaren. - Oudere soldaten namen dan de jonge schachten, die zich te buiten gingen, onder den arm, en voerden hen naar het fort. De droefgeestige Commandant scheen het niet te merken... Dronken kerels of vagebonden gehoorzaamden aan het teeken van zijn oogen en liepen gedwee voor hem uit naar den amigo. 's Anderdaags verschenen zij voor hem, hij zuchtte dan en schuddebolde, vermaande zachtzinnig, en liet ze bedremmeld hun weegs gaan. Daarna ging hij de paarden een klontje suiker geven en streelde hen. Wanneer hij uitreed met de haren muts op, dan groette men hem met gemeenzamen eerbied... Droomend knikte hij, maar zijn blikken dwaalden over den wijden polder naar de groene, zompige weilanden en de roerlooze wielen.

In huis was hij even teruggetrokken, zat stilletjes te luisteren naar wat de vrouwen vertelden, schreef stipt zijn dienststukken, las aandachtig de gazet of rookte zijn pijp. Maar zijn pijp lag sinds lang nu onaangeroerd op zijn werktafel in de groote huiskamer.

- De Commandant zal honger hebben, zei tante Trees.

Zij kende de gewoonten, de diensturen, was vertrouwd met het leven in de gendarmerie. Zij was zelf de weduwe van een luitenant der gendarmen.

Trinette begon den strijk op te bergen en de tafel te dekken.

- De pastoor is mij komen bezoeken, vertrouwde tante Trees.

- Ja, zei Trinette, en ‘Het Laatste Nieuws’ lag op tafel.

- De pastoor vroeg of ik die slechte gazet las... en ik zei dat het geen kwaad meer kan voor een oude vrouw van negentig jaar!...

- Dan lachte de pastoor, vulde Trinette aan, en hij vroeg waarom Moeder niet meer naar de kerk komt...

- Ik zei, de beenen deugen nog wel, Mijnheer Pastoor. maar ik vrees de bekoring!

- Hij trok een vies gezicht...

- Wel ja, mijnheer Pastoor, zei ik, er loopt nog een oude fliereﬂuiter van zes-en-tachtig jaar rond, Tist Vermeulen, ik vrees de bekoring! Daarom blijf ik maar liever uit de kerk.., Ik heb dat nog zien gebeuren in mijn jonkheid en dat doet leelijk bij oude menschen... Maar vertel het in Gods naam niet voort. Mijnheer Pastoor, want moest de Commandant het weten hij zou in staat zijn om Tist in den bak te steken... Mijn galant wandelt nu al te veel onder mijn venster.

- Moeder, moeder, glimlachte de Commandant.

- Wat wilt ge, ik blijf jong van hart en ik kan de kwezels niet verdragen... Onze Lieve Heer ziet gaarne menschen van mijn soort, hij laat ze oud worden en hun verstand bewaren!

- Dat zal wel, beaamde de Commandant ernstig.

Het laatste avondlicht week uit de kamer en schemerde over het bloemenberd. Het vuur lichtte met een vurige tong op den donkeren vloer. De waterketel zong. Op den weg blafte een hond. Er hing een zoete weifeling in den rustigen valavond, wat weemoedige ijlheid.

- Sander heeft paling gebracht, zei Trinette, levende en dikke paling.

- Hij droeg ook een portie naar de Pastorij, bedacht tante Trees.

- Ik heb hem natuurlijk betaald, meende Trinette.

- Natuurlijk, oordeelde de Commandant.

Toen werd er op de kamerdeur geklopt.

- Commandant, sprak een der manschappen, er zijn twee mannen...

- Stuur ze naar binnen!

- Ja maar, Commandant.

- Laat ze maar binnen, Louis...

- Zooals ge wilt, Commandant.

Twee schaduwen donkerden in het kamerduister.

- Wel, vroeg de Commandant stroef.

- Ik ben gekomen omdat het mijn tijd is, - sprak een harde stem.

- 't Is nog te vroeg, zei de Commandant.

- Ik wou den Commandant de moeite sparen mij te komen halen...

- Dat is heel goed, jongen, maar kom dan overmorgen...

- Ja, Commandant.

- Wie zal er voor uw kinderen zorgen wanneer ge weg zijt?

De stem klonk nu zacht en moe, zoodat de konijnendief er door getroffen werd.

- Mijn zuster, Commandant, fluisterde hij week, maar die heeft zelf niet te veel.

- Ik zal Mijnheer Pastoor spreken... - Tot overmorgen.

- En pas nu op in 't vervolg...

De man schoof de kamer uit. In de gang trapte hij in zijn klompen en slefte weg.

- En gij?

- Ik kwam den Commandant verzoeken in den bak te mogen slapen, antwoordde een krijschende stem.

- Ge zijt onverbeterlijk, Solferstek!

- Ja Commandant.

- Kunt ge het niet laten?

- Neen Commandant... en 't is te laat om mij te beteren... ik moet rondtrekken en drinken als ik cens heb...

- Gaan de zaken slecht?

- Er valt niet te leuren... Morgen ga ik naar de stad om beenhouwerszagen te scherpen... Vandaag heb ik niets gegeten!... En t is te koud op den dijk om er te slapen...

- Hoe lang zwerft ge nu reeds rond?

- Ik weet het niet meer Commandant... Ik heb nog een aardigen naaldenkoker voor Madame Trinette, mag ik hem aanbieden?

- Wat kost hij?

- Niks, Commandant... Gij zijt zoo goed... Doe mij het plezier en laat mij hem geven?...

- Waarom gaat gij niet naar Hoogstraeten?

- Solferstek trekt liever rond, Commandant, en hij doet niemand kwaad...

- Neen, zei de Commandant met vreemde bevangenheid. Trinette zal u wat te eten geven... Ga nu maar naar den bak.

- God zal u zegenen, prevelde de schuwe vagebond, de wereld is nog vol goede menschen!...

- De Commandant zorgt voor zijn klanten, zei de kittige oude vrouw, terwijl de man wegging.

In de verte, op de rivier, toette een stoomer.

- Nonkel Jan van hierover, - bazelde tante Trees, bracht weer eten aan de kinderen van den armen schoenmaker... Zijn vrouw was naar het lof... zij mag het niet weten, want zij is gierig... Zij zou kijven en zij bracht de cens mee in het huwelijk... Doe nog maar wat meer melk in zijn koffiie, Trinette, en breng Solferstek maar eerst zijn boterhammen.

- De arme sloeber, zei Trinette.

- Lekkere paling, smulde de oude vrouw.

Na het avondmaal probeerde de Commandant een pijp te rooken, maar een geweldige hoestbui overviel hem. Weggezakt in den leunstoel staarde hij voor zich uit, luisterend naar al de varende avondgeruchten. Hij hoorde manschappen uitrukken, de beiaard rammelen en kindergeschrei opstijgen uit de schunnige, wrakke huisjes aan de overzijde van den steenweg.

- Slaapt wel, kinderen, groette tante Trees.

- Ik ben moe, kloeg de Commandant.

Trinette had de tafel afgedekt, de stoelen aan kant geschoven en stak het nachtlichtje aan. Het venster sloot zij, draaide de lamp neer die met een lichtflap uitging.

In zijn bed woelde de Commandant. Hij hoestte zonder ophouden, en Trinette lag bezorgd en klaar wakker naast hem te waken. De anstige vrouw vond geen opbeurende woorden.

Plots, midden in den nacht, gaf de Commandant bloed op. Het verfde donker zijn oorkussen en het laken.

Trinette wipte het bed uit, kleedde zich haastig, zond Louis om den dokter. Tante Trees kwam met droef omfloerste oogen aan het bed.

- Wel, Commandant, toch, kreunde zij.

Hij knikte haar toe, staarde dan naar zijn vrouw met droeve oogen, zag haar weenen.

- Trinette, hijgde hij, ik had zoo gaarne stillekens in den buiten gewoond... een hof met bloemen... een windwijzer op het dak... met u en met moeder... ik zal nooit mijn pensioen genieten... een hof met bloemen... een geit... een klein huizeken in ons dorp... wat zult ge eenzaam zijn... wat zult ge eenzaam zijn... De wereld is zoo schoon... en de menschen zijn niet slecht... de menschen zijn maar ongelukkig... Solferstek weet het wel, de wereld is vol goede menschen... Een hof met bloemen...

's Morgens, wanneer de zon opging, bleven de luiken van het huis der haren mutsen gesloten.

De vier filozofen.

Macht is recht, zei de man, en hij ranselde zijn kat af.
Arne Garborg.

HET voorjaar, met blauwe lucht en lichten zonneschijn, spon zijn groen en zijn bloesem in de tuinen.

Een haan kraaide in den vredigen morgen De ventjes stonden te keuvelen onder den bloeienden adelaar, en de rook uit hun pijpjes steeg in trage krinkels omhoog. Zij speurden naar de donkere, omgespitte aarde, naar de bezaaide plekskens, naar het fijnlevend groen dat aan hagen en heesters wirrelde, zagen de witte en roode bloesemkruinen. Zij vonden welbehagen in het herkiemend leven en genoten stilzwijgendheid.

Het Hovenierken, klein en gebogen, met bolle, diemiten broek en rood, baaien slaaplijf, keek welgevallig naar zijn arbeid. Hij had grijze wateroogjes en een stompneusje. Zijn pet kleefde hem op de grijze haren.

De lange Gendarm, in zijn vaal-blauw tuniek stond op zijn poortjesbeenen te wiegelen. Zijn haren waren kort geknipt en zijn klak zat diep op zijn voorhoofd.

Naast hem stond zijn broer, even mager, even lang en pezig in zijn oud douanenpak. Beiden hadden scherpe neuzen en donkere oogen.

De vierde was de gewezen koetsier, van den Baron. Hij was kort en dik en had een rooden neus. Zijn pet zat hem kranig op het achterhoofd.

De vier geburen waren even bruin en even glad geschoren.

Een zwaluw scheerde laag naar haar nest onder de dakgoot. Witte bloesem zeeg neer, en een verloren blaadje vlekte op het roode slaaplijf van den Hovenier. Een geur van brandend dennenhout dreef op de lentelucht. De paaschbloem pronkte met haar gele zeesterren, en het graspleintje waarop geen witte handdoek te

bleeken lag, was malschgroen en belicht door de zon.

- 't Is toch schoon, prevelde de Hovenier.

- Gij haalt eer van uw werk, prees de Koetsier.

- Och, ik kan het werken laten, bekende de Hovenier, toen ik hier kwam wonen om te rentenieren, peinsde ik simpel te rusten en mijn pijp te smooren...

- Daarom kan ik geen paard zien voorbijtrekken...

- Ik wandel nog dagelijks tot aan de grenspost, zei de Tolbeambte.

- Wij zijn slaven van onze gewoonte, verklaarde de Gendarm... Ik ben liefst in gezelschap van den Veldwachter... wij verstaan elkaar...

- Ja, zoo zijn de menschen, bedacht de Hovenier, van iets anders dan van den grond te bemesten en te bewerken heb ik geen verstand!

- Het spreekwoord zegt: Schoenmaker blijf bij uw leest, opperde de Tolbeambte.

Op het kasteel heb ik dat al begrepen, overwoog de Koetsier, en zijn rood-joviaal gezicht trok vol rimpels; alles in de wereld is op voorhand geschikt, wie Baron geboren is moet Baron sterven... Alles moet maar blijven zooals het was.

- Er zullen altijd peggers zijn en altijd douanen, beweerde de Tolbeambte.

- 't Zal wel de gewoonte zijn, aarzelde de Hovenier.

- Ja, zei de Gendarm, dat is wel zoo... Ik heb het eens ingezien, jaren geleden... Ik was toen pas gendarm in de stad en moest de mannen die wat op den lever hadden van het gevang naar het justiciepaleis heen en weer voeren of hen bewaken terwijl zij voor den rechter kwamen. Wat de man misdaan had, weet ik niet... Het was een struische vent met triestige oogen en een zware moustache... De man was dikwijls veroordeeld en de rechter kende hem als een kwade penning. Ik geloof dat hij een schoon stuk van zijn leven in het kot had gezeten. De rechter zei wat en hij antwoordde wat, maar ik luisterde niet. Toen hoorde ik den rechter zeggen dat hij gaan kon... Ik verliet de zaal en zag niet verder om naar mijn ge-

vangene. Beneden in de wachtkamer bij de kameraden was het veel gezelliger... Maar een half uur later werd ik opnieuw geroepen en toen ik in de zaal kwam stond de betichte opnieuw voor den rechter.

- Gij hebt dezen man losgelaten, vroeg mij de Rechter.

- Natuurlijk, mijnheer de Juge, g'hebt gezegd dat hij gaan kon.

- Ja, zei de Rechter boos, maar terug naar het gevang.

- Ik had verkeerd begrepen. Maar hoe vindt ge zoo'n man die zich uit de voeten had kunnen maken en het niet gedaan had. Als een geslagen hond was hij opnieuw voor den Rechter verschenen, had hem triestig bekend dat hij zijn gendarm verloren had en had naar een ander bewaker gesmeekt om terug naar het gevang geleid te worden De rechter liet hem in vrijheid stellen en wij zagen hem met tegenzin heengaan als iemand die hulpeloos staat in de wereld...

- 't Moet wel de kracht der gewoonte zijn, besefte de Koetsier.

- Als het nu 's nachts maar niet vriest, dan zullen wij veel fruit hebben, zei de Hovenier verstrooid.

- Hebt ge den ouden grafmaker nog gekend, vroeg de Tolbeambte, wel hij was een ander voorbeeld. Weinigen hebben het geweten, de pastoor en de burgemeester hebben het stil gehouden voor de menschen... Awel, Cies kweekte konijnen op het kerkhof... Hij had er een paar koppels losgelaten en dat vermenigvuldigde, vermenigvuldigde, want zij konden niet weg, waren ingesloten door de steenen muren... In de haag die zijn hof van het kerkhof scheidde, zette hij stroppen en ving de beestjes... Hij at ze zelf en verkocht er misschien... en als het met zijn liefhebberij gedaan was, is hij gaan treuren en uitdrogen... 't Is maar om te zeggen...

- Aan den mensch is niks te veranderen, onderbrak de Koetsier bazig, de mensch doet wat hij niet laten kan... Ik heb er zoo een gekend en die wou maar

altijd de menschen redden als zij in 't water vielen... Een curieuze goesting volgens mij, maar waarvoor hij dikwijls gedekoreerd wierd. Men kende zijn gewoonte en vieze mannen smeten op een avond een pak in 't water en riepen om hulp... Hij schoot zijn jas uit, duikelde in 't ijswater en kwam met het pak krullen aan wal... Hij was kletsnat en de kwasten hadden daarbij nog zijn cens gestolen. Denkt ge dat het geval hem wijzer heeft gemaakt?... Volstrekt niet, want veertien dagen later haalde hij weer een man uit het water die zijn leven beu was. De drenkeling beloofde hem een' ranseling omdat hij hem tegen zijn zin gered had... Maar hij werd opnieuw gedecoreerd... Elk mensch heeft zoo zijn eigen goesting en zijn eigen gewoonten...

- En men moet de menschen nemen zooals zij zijn, peinsde de Hovenier, terwijl hij een kever doodtrapte, - een zwarte kever met blinkende schildvleugels.

- Verstoort men de menschen dan valt de boel in duigen, betoogde de Gendarm.

- Of men moet de macht hebben, zei de Tolbeambte, wie baas is heeft veel te zeggen...

- Morgen giet ik nog wat beer over de aarde, en dan laat ik God en de Natuur maar verder betijen, bedacht de Hovenier.

Zij vulden opnieuw hun pijpjes en stonden dan weer peinzend te rooken onder den appelaar.

't Liep naar den middag. Uit de schouwkens, boven de lage huisjes, pluimde de rook.

- 'k Ga van het schoon weder profiteeren en tot aan de grens wandelen...

- Ik ga straks eens naar het nieuw paard zien dat de Baron gisteren gekocht heeft!

- De veldwachter komt kaarten!...

De bezoekers trokken langs het hofpoortje af. De Hovenier keek hen na, smakte aan zijn pijp, keek omhoog naar de bloeiende boomen, naar de blauwe lucht en naar den zonneglans die de roode daken deed gloeien.

Dan klopte hij zijne pijp uit, haalde zijn spade en begon het laatste lapje grond om te spitten. Zijn dak moest hij ook nog wat bijstrijken om een paar lekken te weeren, de kelder en de geitenstal moest hij nog kalken, en als dat gedaan was kwam er weer ander werk uit den hoek... Nooit had een mensch gedaan... Maar om te werken was hij in de wieg gelegd...

De grond lag gekeerd en hij rustte op zijn spade toen zijn vrouw hem kwam halen voor het middagmaal.

Zij was even oud, even gebogen en even grijs als de Hovenier. Een zenuwtrek deed haar linkeroog pinken.

- 't Is klaar, zei ze.
- Ik kom!...

Zij hadden elkaar zoo weinig nog te zeggen, raadden elkaars gedachten of spraken over de dingen van het dagelijksch leven.

- Wat zegden ze?
- Och, niks...
- Ge ziet alles groeien...
- De geitenstal...
- Ja, en de kelder... en het dak... 'k moet ook nog beer gieten...
- Morgen krijgen wij misschien een brief uit Amerika...
- Onze jongen zou het hier niet meer gewoon worden... dat moet toch een aardig land zijn...
- Ja... maar ik wou maar dat hij terugkwam...
- Och!... Zoo is het leven... Hij kan niet voor ons leven... En 't was zijn goesting...
- Ja, zei de vrouw langzaam, pinkte nog zenuwachtiger en dribbelde vooruit.

De Hovenier reinigde zijn spade tot zij blonk en volgde zijn vrouw.

De ontgoocheling.

> Un malheur des femmes, c'est que les preuves de ce courage restent toujours secrètes et soient presque indivulgables.
> De l'Amour. Stendhal.

NADAT Juffrouw Augusta haar tweede broodje en haar derde kopje koffie gebruikt had, zat zij een poosje te kijken naar de tiktakkende pendule in de halfdonkere huiskamer. Bij het ontbijt genoot zij van een poosje rust. Daarna kwamen de menschen en moest men praten.

Buiten, op de achterplaats, lekte de regen van de dikgewassen klimop. Onder aan de gaslamp hing een verdord hulsttakje met verrimpelde bollekens. Op de schouw stonden de portretten van vader, moeder, en van een broeder die te Luik woonde. De ouders waren lang reeds overleden, de broeder was vervreemd en kwam haar zelden bezoeken.

Aan de kleine levensdingen peinsde zij, poetste onderwijl haar nagels, hoorde het dagmeisje in de gang over en weer loopen en met emmers rammelen.

Juffrouw Augusta had gisteren haar verjaardag gevierd, haar twee-en-dertigsten verjaardag. Niemand had haar gefeliciteerd, niemand had bloemen gezonden. Eenzaam had zij s avonds een glas wijn gedronken en naar de eikenhouten Mechelsche buffetten gestaard, naar de pendule en de portretten, naar de dorre hulstbesjes. De dagen waren ijdel in de vlucht der jaren!... In den spiegel zag zij haar beeld, haar mager lijf en haar scherp gelaat onder een helm van aschblond haar. Eeuwig droeg zij een Engelsch, taffen bloesje met witten boord en manchetten, een zwarten rok, een reesel sleutels aan een ketting en een potloodje aan een zwarte koord. Haar blauwe oogen waren verflauwd in het jarenlange schemerlicht, haar gelaat was bleek en rond den mond liepen twee groeven. Mistroostig leek

zij, stroef en gesloten. Aan haar linkerpink droeg zij een ring van vader, een ring met opaal, vol wisselend licht.

Toen het acht uur sloeg wipte Juffrouw Augusta recht, nam een zakdoek uit het buffet, opende een reukfleschje, goot profijtelijk een paar druppels ‘Violettes de Parme’ in de vouwkens, bracht het fleschje nog eens aan haar scherpen neus... Dan was zij vaardig voor de dagtaak, ging in den winkel en sloot de glazen deur achter zich.

De winkel was frisch wit geverfd en het houtwerk met gouden biesjes afgezet. In de schuiven lagen de hemden, in doozen waren de boorden en manchetten, de veelkleurige dasjes en bretellen geborgen. Onder het glas van den toog lag een keus van fantaisiespelden, manchetknoopen, boordhaakjes en hemdknoopjes.

Een zwak voorjaarszonnetje glom op de koperen stang voor den toog, lei een doorzeefde schaduw naast het rieten stoeltje.

Juffrouw Augusta boog zich nu in het uitstalraam, vouwde een paar plooikens recht in opgezette, zijden foulards, streek over een paar dasjes, verschoof een reukfleschje, keek naar de nieuwe lichtblauwe en teerbruine hemden in shirting en zefir.

Vlug liepen de mannen voorbij, de kantoorheeren die geen tijd verbroddelden aan winkelen en kijken. Straks pas flaneerden de fijnere lieden die kiezen konden en keuren. Maar dat drukke straatleven had een bijzondere bekoring voor Juffrouw Augusta. Zij wist op een seconde na wie nu van links of rechts kwam, wie een krant in de hand hield, wie een pijp of een sigaar rookte. Sommigen hadden haar sympathie gewonnen, anderen mocht zij niet lijden. Dagelijks zag zij dezelfde menschen die in 't hart van de stad hun bezigheid hadden. Soms verdween er een en dan giste zij een paar dagen lang naar wat er gebeurd was. Was hij uitgeschakeld of gestorven? Kwam de man na enkele dagen weer terug, dan was hij ziek geweest. Maar wanneer Mijnheer Crauwels voorbij kwam, rond negen

uur, dan voelde Juffrouw Augusta toch iets bijzonders, even stond haar hart stil, viel dan sneller aan 't kloppen, een vleugje rood overtrok haar gelaat, en zij knikte hem toe met welbehagen en wat beschaamde coquetterie.

Daarna trok zij zich terug, keek naar een vochtige plek in het plafond, een vreemd uitgeloopen figuurtje en dacht aan Mijnheer Crauwels.

Mijnheer Crauwels was een aardig, opgewekt man met flinke positie in den graanhandel... De vijf-en-dertiger was ongehuwd, hij droeg een verrukkelijke blonde snor die hij kranig opstreek.

Juffrouw Augusta telde hem reeds jaren onder haar klanten. Soms, als hij een oogenblikje te verpraten had, kwam hij ook wel eens zonder andere reden op het rieten stoeltje zitten. Dan leunde zij op de glazen kast en luisterde, luisterde naar zijn gekeuvel. Dat was haar een groot plezier, zijn stem klonk aangenaam en zijn woorden schenen zoo vertrouwelijk en bezadigd. Mijnheer Crauwels hield veel van haar magazijn... Hij was een man die een fijne kleurennuance wist te onderscheiden en te waardeeren, was een man die oog had en zin voor een nieuwmodisch dasje, gaarne reukwerken vergeleek... En in de ‘Chemiserie’ hing een eigenaardige geur van linnen, zijde en van parfumerie. In den zomer bracht Mijnheer Crauwels wel eens een ruiker mee die dan dagen, in een vaasje, op den toog te pronken stond.

Wat zij hoopte of verwachtte zei Juffrouw Augusta nooit. Misschien gaf zij er zich zelf geen rekenschap van wat zij droomde en zich verbeeldde.

Wanneer Mijnheer Crauwels in haar winkel stond te kiezen, en zij gewaar werd hoe zijn smaak met haar goesting overeenkwam, dan was zij gelukkig. Zij genoot van het oogenblik dat haar afzondering doorlichtte, van de woorden die haar vriend sprak, en voelde zich levendig en behaaglijk in zijn gezelschap. De momenten lieten een glansstreep na in het dagelijksch gedoe.

Zij wist zich precies te herinneren wat hij gezegd

had over een parelgrijs dasje vol zilveren weerschijn, over paarszijden kousen, over een rose borstrok en onderbroek, over een teerblauwe pyjama met witte brandebourgs. - Mijnheer Crauwels hield veel van toilet en kon fraai uitweiden over smaak en kleuren, over al wat een man onderscheiden kan van de vlerken die geen besef hebben van wat chic is en verfijnd... Hij wist wanneer de reizigers den winkel hadden bezocht en de laatste nieuwigheden aankwamen... Het gebeurde zelfs dat hij haar aandacht vestigde op wat andere winkels te koop boden. Aan Mijnheer Crauwels dankte zij haast haar liefde voor haar zaak.

Uit haar mijmering werd zij nu opgeschrikt door een dik, kortademig heerschap die een dozijn lage boorden verlangde, een paar bretellen koos en de koopvrouw in haar wakker riep. Hij was zeer kieskeurig en niet haastig. Voor zij de uitgepakte doozen kon opbergen, - kwam een jonge fliereﬂuiter die een ﬂeschje reuk verlangde om cadeau te doen aan zijn liefje. Hij zei het niet precies, maar zij besefte het met loozen koopmanszin. Na lang aarzelen koos hij een ﬂaconnetje ‘foin coupé’.

Terwijl zij bezig was met den boel op te ruimen kwam de druk-vroolijke Juffrouw Hortense binnen.

Juffrouw Hortense was een oude vrijster die veel hield van een lekkere tafel en gaarne onder de menschen kwam. Zij kleedde zich als een jonkheid, verborg haar roodbeaderd gezicht onder een laag poudre de riz, liep de bekenden af om de laatste nieuwtjes aan het klokzeel te hangen. De oude rentenierster was de eigenares van het huis en kwam dikwijls, ook wanneer het geen vervaldag was, met haar huurster babbelen.

- Dag Juffrouw Augusta, zei ze blijmoedig, terwijl zij haar groen voile naar omhoog schoof.
- Dag Juffrouw Hortense!
- Ik ga er bij zitten, ik ben moe van 't loopen...
- Schoon weer?
- Ja, 't is lente... de regen is opgetrokken en de zon schijnt...

- Vuil onder de voeten!

- Ja, ja... maar 't zal opdrogen... En wat nieuws?

- Ik heb geen nieuws... in een affaire heeft men te veel te doen en ik ga weinig uit...

- We zullen Zondag eens samen naar den Cinema gaan... Ge zijt nog veel te jong om zoo altijd alleen te zitten koekeloeren... Ik zal eens een vrijer voor u zoeken...

- Foei, juffrouw Hortense!...

- Wel natuurlijk!... Waarom niet?...

- Ik zit al in Sint Anna's schapraai!

- Maar schaap lief toch!... En ik dan?... Ik verwacht Jan van Pas nog... Hij komt soms als men er het minst aan denkt!... Men mag nooit wanhopen!

- Zoo, peinsde Juffrouw Augusta.

- Maar ge moet meer uitgaan!... Het spreekwoord zegt wel dat men de beste koeikens op stal zoekt, maar het spreekwoord is zoo oud en dat is niet altijd waar... We gaan dus samen naar den Cinema!

- Ja!

- Ge kent Juffrouw Mathilde, de dochter van den apotheker op de Koperen brug?... Ge kent ze wel, de oudste van die drie magere spoken... Ze hebben centen, dat is waar... Awel, zij is verloofd...

- Is dat waar?

- 't Is zeker waàr... ik weet het van de meid die het in den winkel verteld heeft... Ze is wel vier-endertig...

- Dat is ze zeker, knikte Juffrouw Augusta ijverig.

- Ze hebben haar verleden Zondag op het Groenkerkhof gezien aan den arm van haar vrijer... en 't was gelijk een kindervrijagie. Zij stonden bloemen te kiezen. Wat zegt gij daarvan?

- Wel! Wel!

- En haar vrijer is 'n flinke jongen... Wacht eens... Ze hebben mij zijn naam genoemd... ge moet hem ook kennen... Mijnheer Crauwels!...

- Mijnheer Crauwels, herhaalde Juffrouw Augusta toonloos, neen, dat kan niet waar zijn...

- 't Is nochtans zoo... een jongen met goede vooruitzichten...

Het schemerde Juffrouw Augusta voor de oogen, alleen de wiebelende aigrette op den hoed van Juffrouw Hortense zag zij nog. Het angstzweet brak haar uit.

- Zijt ge zeker, stamelde zij.

- Zoo zeker als ik hier zit, bevestigde de praatster, maar wat is er?...

- Niks!... Toch, ik weet niet... Ik ben zoo aardig... alles draait mij voor de oogen.

- Dat gaat over, troostte Juffrouw Hortense, dat is het voorjaar... wij, vrouwen, hebben wel last van die ‘vapeurkens’...

- 't Is al beter!

- Maar nu moet ik weg... ik kom u Zondag halen!...

- Ja!

- Bonjour!

Juffrouw Augusta stond alleen in haar winkel en staarde voor zich uit. Een koude rilling liep haar door het lijf en haar mond was droog. Onwillekeurig begon zij de doozen te sluiten en weg te bergen. Wat viel Mijnheer Crauwels haar tegen! Dat had zij nooit van hem gedacht. Een man is toch een vreemd schepsel! En hij die zoo van fijne dingen hield, van reukwerk en kleurig ondergoed. En hij had haar nog gewoon vriendelijk toegeknikt!... Geen woord had hij gerept over zijn verloving wanneer hij laatst nog zoo vertrouwelijk had zitten praten. Had hij dan nooit begrepen wat hoop hij in haar gewekt had? Of waren het de centen van Juffrouw Mathilde die hem verleid hadden.

De zon was weggetrokken en het schemerlicht valuwde in het vertrek.

Stilaan herwon zij haar kalmte. De groeven rond de mondhoeken teekenden zich scherper af en haar gelaat kreeg een harde uitdrukking.

- Laat eens zien, mompelde zij.

Juffrouw Augusta nam een register, bladerde er in en knikte.

Toen nam zij een rekening en begon ijverig over te schrijven.

Een oogenblik later riep zij de meid en zond haar naar het kantoor van Mijnheer Crauwels met de driemaandelijksche rekening die zij voor voldaan geteekend had.

De meid keerde spoedig weer met het geld. - Terwijl zij natelde verklaarde de meid:

- Mijnheer Crauwels bezag mij zoo vies, hij deed zijn mond open om iets te zeggen maar zei niks en gaf maar direct de centen.

- Dat dacht ik wel, antwoordde Juffrouw Augusta raadselachtig.

De inwijding.

Si jeunesse savait, si vieillesse pouvait!...

HET vijftigjarig ambstjubileum van Mijnheer Deckers werd op een banket gevierd.

Het feest liep ten einde. Het licht straalde nog, maar de kellners stonden reeds achteloos nabij de deur. De bleeke broeikastbloemen, witte seringen, teere rozen, vaalbespikkelde orchideeën verscholen in mosgroen en fijne varens, prijkten op de tafel midden van zilver en kristal. De koffie en de likeuren werden opgediend zoohaast de beide chefs van de firma de zaal hadden verlaten. De toasten waren vervlogen en gezellige groepjes zaten nu, bij middel van 'triple sec' en 'cognac', den feestroes te voltooien. De stemmen rumoerden en de rook kronkelde naar de zoldering op.

Een gast die voor zeer sober doorging en rookte noch dronk, zat belangstellend te luisteren en pelde ondertusschen onverpoosd appelsienen of schilde blozende appels. Een tweede had het op druiven gemunt, een derde die een herinnering aan het festijn wou bewaren, voorzag zich van sigaren en dessertkoekjes. De twee loopjongens, die zeer vroolijk waren, schonken de kletskens champagne uit en kraakten amandels.

De heeren hadden stralende oogen en roode gezichten. Zij droegen zwarte redingoten en hun gesteven overhemden zaten vol plooien en deuken.

Een beetje gescheiden van het personeel zat de jubilaris met twee heeren rustig te kijken en te rooken.

Mijnheer Deckers was een stevige, kortgebouwde zeventiger, met witte snor en kortgeknipt satersbaardje. Boven zijn voorhoofd stond een bosje haar geplant en rond zijn kale knikker liep een krans van grijze haren. Zijn oogen klaarden goedig blauw onder zijn zware wenkbrauwen, zijn jukbeenen kleurden rozig, zijn neusvleugels

sperden open. Hij was rustig en sober in beweging. De oude procuratiehouder, die in zijn midden voor een soort wijsgeer doorging, zag het feest verschalen. De ijle tijd stond niet stil en dat wist de verstokte jonggezel maar al te wel. Heden had hij zich een terugblik mogen gunnen op zijn leven, hij had lofspraken aangehoord, herinneringen waren opgedoken, oude gebeurtenissen werden opgehaald, silhouetten opgeroepen van menschen die reeds lang onder het groene laken lagen. Hoe broos, peinsde hij. Soms scheen het hem zelf een droom en daarom drong hij niet aan en liet de heeren feesten naar eigen zin.

Naast hem zat een veertigjarige. Een gewikst man met energiek gezicht, scherpe neus en vinnige bruine oogen. Zijn blond haar vertoonde een grijzen glans, zijn snor was kortgeknipt. Mijnheer Valk was een onverdroten werker die zich door de chefs had weten te doen waardeeren in den loop van tien dienstjaren. Hij had een harde jeugd doorleefd, was als bureeljongen begonnen en door zelfstudie en vlijt vooruitgekomen. - Vroeg getrouwd en in de zorgen had hij rondgezworven van kantoor naar kantoor. Overal leerde hij wat, overal zag hij schrander uit zijn oogen maar kreeg zeer laat de wind in zijn zeilen. Eindelijk bij zijn huidige patroons kwam hij in veilige haven. Hier kon hij zich doen gelden en onlangs werd ook hem de procuratie toevertrouwd. Met vrouw en kinderen naar buiten wandelen en in zijn vrije uren romans lezen, was zijn eenige uitspanning.

Mijnheer Deckers ging dagelijks naar de herberg. Mijnheer Valk kwam er nauwelijks na de beurstijd. De oude heer kon goed met zijn collega overweg. Valk luisterde of scheen gewillig te luisteren naar zijn koffiehuisnieuwtjes maar sprak nooit over zijn eigen uitspanning.

De derde was een neefje van een der chefs. De jongeling had het Handelsgesticht bezocht en na twee jaar in de zaak werkzaam te zijn geweest, was de student nog niet in hem ondergegaan... Zijn haren

stonden in een blonden borstel opgekamd en zijn zachtzinnige, blauwe oogen zaten glunder achter de glazen van een neusnijper. Zijn gekleede jas scheen eleganter van snede. - Hij rookte zijn eigen sigaretten die hij keer op keer uit een zilveren koker nam. Loos glimlachend volgde hij de bewegingen van den facturist, die de sigaren en dessertkoekjes verzamelde en in zijn binnenzak smokkelde.

- Zoo is de schoone dag haast voorbij, zei de jongeheer Andersen.

- Ja, overwoog Mijnheer Deckers, zoo gaat alles voorbij en laat een droom als herinnering na...

- Uw leven is toch benijdenswaardig geweest, gij hebt uw ideaal gehad...

- Mijn ideaal?

- Hadt gij iets anders gedroomd, ondervroeg de Jongeling verwonderd.

- Wat ik verlangd heb weet ik zelf niet, bedacht de Jubilaris en staarde naar het geschilderd plafond, een blauwe hemel waarin witte wolkjes dreven.

- In uw werkkring hebt ge toch alle voldoening gevonden... en van het leven hebt ge goed geprofiteerd.

- Ja!... Ik ben een oud man met veel herinnering en ondervinding... 'k weet niet hoe ik 't zeggen moet en 'k heb vergeten wat ik vroeger gewenscht heb... ge leert aanvaarden wat het toeval brengt...

- Ja, het leven, zei Mijnheer Valk, zag naar zijn gezellen maar sprak zich niet verder uit.

- Ik heb kat noch kraai, meende de Jubilaris, ken geen zorgen en heb schoon geprofiteerd van alles wat te genieten is... Maar ik geloof dat ik het me toch wel eens anders heb voorgesteld... lang geleden, toen ik nog jong was. Wat is uw ideaal, Mijnheer Andersen.

- Wel, aarzelde de Jongeling, ik wil mijn weg maken in de zaak...

- En dan?... Ik heb mijn weg gemaakt en nu is mijn leven voorbij!...

- Gij weet niet wat het leven is, zei Mijnheer Valk eenigszins bitter tot den Jongeling, gij hebt alles ge-

schoteld gekregen, mogen studeeren en dan uw plaats klaar gevonden...

- Ik weet wel dat het u niet zoo gemakkelijk viel, gaf de Jongeling toe, maar u zijt ook een selfmade man en u is er toch ook gekomen...

- Ja, bekende Mijnheer Valk met vreemden klank in de stem, maar ik moest werken om te eten... Met mij werd in de firma een jongen met lang haar in dienst genomen... een dichter... Mijnheer Deckers zal het zich nog wel herinneren... Het was een verstandige jongen maar die heel andere bekommernissen had dan zijn kost te verdienen... Mijnheer Deckers heeft hem zekeren dag in zijn kantoor geroepen... Met uw droomen, jongen, zult gij hier nooit tot iets deugen, heeft hij hem gezegd...

- Ja, dat weet ik nog, bekende Mijnheer Deckers, 't was een aardige jongen...

- Hij is later een uitstekend journalist geworden... Maar verzen heeft hij niet meer geschreven... Hij dient de politiek van zijn gazet... En ik zou haast denken dat wij allen een beetje dichter zijn, - lachte Mijnheer Valk schamper.

- Goed dat zij ons op de Beurs niet hooren, vergoeilijkte de Jubilaris.

- Als wij nu eens naar de meiskens gingen, stelde de wispelturige Andersen voor.

- 't Wordt tijd dat ik naar huis ga, meende Mijnheer Valk, die van geen buitensporigheden hield.

- Mijnheer Valk vreest de verleiding, pinkte zijn oude Collega.

- Neen, maar ik bezoek nooit nachtkroegen...

- De heeren zijn jong, verontschuldigde Mijnheer Deckers, en mij herrinnert het mijn jeugd... Adieu, schoone dagen!...

- De herinnering moet schoon zijn, polste Andersen.

- De werkelijkheid was beter, mijn jonge vriend; er gaat niets boven tastbare werkelijkheid... In dien tijd zongen wij Béranger... Gij kent ze niet meer die liedjes...

Que dans l'or mangent les grands,
Il ne faut à deux amants
Qu'un seul verre, qu'une assiette.
Turlurette,
Turlurette,
Bon vin et fillette!

zong de Jubilaris gedempt en met bevende stem.

- De eerste liefde, misprees Mijnheer Valk, dat is ook zoo'n thema voor dichters... het eerste liefje is iets in den aard eener eerste sigaar... men proeft en 't smaakt niet lekker... soms krijgt men er draaienissen van...

Mijnheer Valk loog maar wat, want hij was zelf gelukkig met zijn kalverliefde verbonden...

- Geloof hem niet, Mijnheer Anderson, ijverde de Jubilaris, ik, een oud vrijgezel, ik verzeker het u... Ho, de eerste liefde!... Als ik aan Fientje denk!... Zij had oogen gelijk karbonkelsteenen, zwart haar en een boezem... Ik mag het nu gerust verklappen... Wat heerlijke tijd...

De jongeling knikte welgevallig en Mijnheer Valk tuurde naar de bleeke seringen en bekende, hij wist niet waarom:

- Zij was de dochter van een smid. De keuken lag achter de smidse... Zij zat op mijn schoot en wij dachten maar aan de toekomst die zoo donker was... In de smederij stond haar vader aan het aanbeeld... de leerjongen trok de blaasbalg en het vuur gloeide... van het ijzer sprongen de roode gensters... Het is wonderlijk hoe het vuur troosten kan... Wij spraken niet en wij droomden maar... Daar leerde ik begrijpen dat men onverpoosd werken moet... Wanneer ik nu nog voorbij een smidse kom, blijf ik onwillekeurig staan...

Mijnheer Valk zweeg, gehinderd door zijn bekentenis, stak een versche sigaar op.

- Fientje, zuchtte Mijnheer Deckers.

- Was zij schoon? informeerde de Jongeling.

- Schoon!... Ach, ik weet het niet... het zal wel niet... zij was pront en stevig... Ik zal het nu maar openhartig bekennen... Zij was twee-en-vijftig en ik amper zestien...

- Maar, Mijnheer Deckers!

- Ja, het was nu eenmaal zoo en niet anders...

- Dan heeft zij u verleid?

- Dat zal wel... Ik was een wees en woonde bij mijn zuster... Fientje was de baker... Lach niet, Heeren...

- En heeft het lang geduurd?

- Enkele maanden, Mijnheer Andersen, tot mijn schoonbroer er lucht van kreeg en dan was het gedaan... En toch getuig ik nog dat het eerste liefje onvergetelijk is... In de jeugd is alles schoon... Kon ik maar...

De Jongeling lachte gemaakt, Mijnheer Valk rookte en de Jubilaris peinsde aan de vervlogen jeugd.

De facturist kwam hen storen; hij deed een omhaling voor de kellners, hield twee borden in een servet gewikkeld.

Dan brak het gezelschap op. Terwijl Mijnheer Deckers zijn overjas aantrok zong hij opgewekt:

Sur un trône est-on heureux?
On ne peut s'y placer deux;
Mais vivent table et couchette!
Tulurette,
Tulurette,
Bon vin et fillette!

Het schemerde de heeren voor de oogen. Buiten, in de voorjaarslucht, lichtte de maan door den gesloten wolkenhemel.

Mijnheer Valk sloop zonder afscheid weg... In de verte hoorde hij de vroolijke luidruchtigheid. Mijnheer Deckers stapte voort met de jeugd en wees hen den weg.

Plots zongen zij in koor. Mijnheer Valk begreep

niet hoe zij zoo zorgeloos-opgewekt konden zijn. 't Is de champagne, oordeelde hij...

In de lucht aarzelde de beiaard en liet zijn klanken drijven in den stillen avond. Het Groen-kerkhof lag verlaten.

De kameleon.

Hm... hm, die gelukkige menschen, wier geloof niet geschokt is...
Jonas Lie.

PETRUSKE, de champetter, was den morgen van de verkiezing vroeg op. Hij had zijn beste tuniek aan en zat smakelijk te ontbijten in de keuken waar een walm hing van gebakken spek.

De Veldwachter was een kortgestuikt man met blozend gelaat en zwarte, afhangende snor. Zijn donkere, sluwe oogjes hadden een heimelijken glans.

Terwijl zijn vrouw haar kerkboek in een lade sloot, overwoog zij luidop.

- De Pastoor heeft nog gepreekt tegen de liberalen!

- Och! misprees Petruske en haalde de schouders op.

- Maar als zij nu toch eens wonnen?

- Och!...

Petruske keek in den tuin, maar gaf geen verder bescheid. Zijn bloeiende dahlia's en zijn beladen fruitboomen schenen zijn aandacht geheel in beslag te nemen,

- Schoon weer, zei hij langzaam.

- Ja, de zon schijnt... 't is puur zomer...

- t Is geuzenweer zal de Burgemeester zeggen...

Het hielp haar niet, Petruske bleef gesloten, stopte peinzend zijn pijp en hulde zich in rookwolken.

- 'k Zou toch voorzichtig zijn, kon ze niet nalaten er nog bij te voegen.

De Veldwachter heette een stille kiesdraver der liberalen en mocht zich in de bijzondere gunst van den heer Burgemeester verheugen. Hij was nu reeds zestien jaar ordehandhaver in de gemeente, kende de menschen en hun zwakheden, woonde in een aardig huisje, had een rustig leventje en profijtjes van alle kanten. Zijn pintjes en borreltjes werden hem in over-

vloed geschonken, en de boeren bedachten hem wanneer een varken geslacht werd!... In zijn optreden was Petruske steeds bezadigd... Met kermis, met carnaval of loting kon hij schikken en sussen. Hij was zijn gewicht in goud waard, oordeelde de Burgemeester. Maar liberaal was Petruske, hij diende zijn bestuur trouw en vol toewijding.

Buiten, in de Dorpstraat, liep hij zelfbewust door de drukte van kiezers en kijkers.

Op de voetpaden waren reusachtige blauwe reclames geschilderd: Kiezers, stemt onder Nr. 2! Aan het Gemeentehuis hingen vechtplakkaten aan flarden gescheurd.

Voor den ingang deelden de jonge wachten nog strooibiljetten uit namens de beide partijen...

De waard uit ‘De Roode Leeuw’, uittredend raadslid, klampte Petruske aan.

- Wat denkt ge, Champetter?

- Hm! zei Petruske en pinkte zenuwachtig.

- Ze krijgen een davering van belang!

- Hm!... 't Is geuzenweer!

- Ja, Champetter... Z'hebben anders in stilte gewerkt! In ‘De Witte Leeuw’ zuipen ze al twee dagen kosteloos, voor niets... Eer is gegeven met de macht... Maar wij hebben ook gewerkt, wat zegt ge van die blauw letters? Goed gevonden, he?... Maar z'hebben dezen nacht onze plakkaten afgetrokken... 'k Ga nog wat propaganda maken... saluut, Champetter... tot straks... op u kunnen wij rekenen... en 't avond drinkt ge toch mee op d'overwinning...

Petruske zag het Raadslid na, wou dan binnengaan om te kiezen, maar werd terzijde getrokken door een mager heerschap, de klerk van den katholieken notaris.

- Ze krijgen een buis, fluisterde hij, - wat denkt gij er van, Champetter?

- Hm! Hm! herhaalde Petruske pinkend en streek zijn snor op.

- Ze liggen buiten... wij hebben geteld... al hun plakkaten helpen niks...

- Hm!... t is geuzenweer

- Ja, ge kunt moeilijk spreken in uw positie. Ik vraag niks... maar we weten dat ge een zeer deftig man zijt en 'n goede Champetter...

Petruske stond met zijn stok tusschen de keien te wroeten, antwoordde niets maar knikte, ging dan op zijn zeven gemakken naar binnen.

In de kieskamer groette hij met afgemeten beleefdheid, nam zijn kiesbrief en trok zich eventjes terug in een kieshokje. Zijn geplooid stembriefje stak hij voor den neus van den voorzitter in de stembus, keek naar de getuigen, maakte een grimas. De liberale getuige knikte vriendelijk, de katholiek pinkte.

Petruske ging daarna een pijpken rooken in zijn bureau onder het gemeentehuis. Hier kon hij heel de straatbeweging bespieden.

Hij zag den Onderpastoor dicht langs de huizen wegsluipen, de koster ging voorbij met een pak onder den arm. Het pakpapier was gescheurd en Petruske meende de driekleur van een vlag te herkennen. Drie oude mannekens werden uit het rijtuig van den Notaris gelost, en de liberalen voerden kromme Pol op een hondenkar tot onder zijn vensters. De mannen der liberale Harmonie, die samen moesten eten in ‘De Roode Leeuw’, liepen met hoogroode gezichten over en weer en droegen hun kenteeken reeds in het knoopsgat.

De Burgemeester trad binnen, zette zich ongegeneerd op de lage schrijftafel, sloeg de panden van zijn jas op de papieren.

- Dag, Burgemeester, groette Petruske met familiaren eerbied.

- Dag, Champetter! Wat denkt ge?...

- Hm! Hm!... 't Is geuzenweer, Burgemeester!

- Ja, grinnikte de Burgemeester, en hebt ge gisteren nog die twee boeren bewerkt?

- Ik doe altijd mijn plicht, Burgemeester.

- Ja, op u kunnen we rekenen, Petruske, we zullen ook voor u zorgen... Kom, we gaan een pint drinken in ‘De Roode Leeuw’.

- Zouden we niet liever in ‘De Engel’ gaan?
- Waarom?
- Ze nemen toch ook bier van uw brouwerij, Burgemeester.
- Maar 't zijn kalotten!
- Och, Burgemeester, ge kunt nooit weten waar het goed voor is... er zijn misschen nog twijfelaars te winnen...
- Champetter, ge zijt 'n vos... ge zijt een stille maar goede steun voor de partij...
- De Burgemeester kent mij, zei Petruske nederig.

Op de straat juichten de mannen van de Harmonie hen toe. De Burgemeester knikte beschermend en de Champetter deed hem na.

In ‘De Engel’ zaten rustige boeren te kaarten. De Burgemeester praatte met de waardin die op de ellebogen over den toog gebogen lag en Petruske ging bedaard staan kijken naar de spelers. Toen het twaalf sloeg op den toren werd het spel gestaakt. De Burgemeester trok af, maar de Champetter aanvaardde nog een druppel van den winner.

De zonnige straat lag verlaten toen hij naar huis ging. De kerkdeur was gesloten. In ‘De Roode Leeuw’ rumoerden de stemmen der feestvierende muzikanten. De kinderen zaten reeds aan tafel, twee jongens en drie meisjes. Hij rook het gebraad en de roode kooltjes en was zeer vergenoegd.

Na het eten deed hij kalmpjes zijn middagslaapje in zijn leunstoel, opende de oogen weer rond drie uur, dronk zijn koffie en stak zijn sigaar op die hij van den Burgemeester gekregen had.

- Wanneer zullen wij den uitslag kennen?... vroeg de vrouw.
- Straks...
- Ik ben toch ongerust, Petruske...
- Och... het zal wel goed zijn... Ik ga nog een wandelingsken doen.

De Champetter nam zijn stok en trok de velden in. Achter het dorp nabij de hoeve van een katho-

liek kandidaat, ontmoette hij weer den notarisklerk.

- Nu liggen zij buiten, Champetter!

- Hm! zei Petruske.

- Wij zijn zeker, Champetter, en dat ze nu nog maar eens probeeren boven water te komen... Vijftien ontslagbrieven aan de liberale Harmonie heb ik in mijn zak zitten... De Ontvanger krijgt zijn verplaatsing van 't Gouvernement... ‘De Engel’ neemt geen bier meer van den Burgemeester...

- Zoo, zoo!...

- Wij hebben de rente gekocht van ‘De Roode Leeuw’, hij zal moeten zwijgen... Petruske, kunnen wij op uw rekenen?

- Ik doe altijd mijn plicht, antwoordde de Champetter loos ontwijkend.

- 'k Heb het altijd gepeinsd, beweerde de man verteederd, kom, we gaan een borrel drinken bij den nieuwen Schepen, hij trakteert...

- Wel, Champetter, dat doet mij plezier, onthaalde hem de Boer.

Zij dronken glaasjes Franschen en keuvelden over alles en niets. Rond vijf uur trok Petruske alleen naar het dorp.

- Straks feesten wij in ‘De Witte Leeuw’, wij rekenen op u, riep de Notarisklerk hem na.

Met 'n onvertogen gelaat kuierde de Veldwachter naar het Gemeentehuis. De smid, een reus van een vent, die vaandrig was der Harmonie, stond met een steenbakker te leuteren. Beiden waren zichtbaar aangeschoten. Zij wenkten hem, maar hij gebaarde hen niet te zien.

Achter zijn lessenaar zat hij weer te loeren in de straat. De waard uit ‘De Roode Leeuw’ stond op zijn drempel te kijken, de meid der pastorij slenterde naar den kruidenierswinkel, - dronken boeren zongen:

> Wij hebben toch maar een jong leven
> En als wij dood zijn is 't gedaan!...

De baas uit ‘De Engel’ stelde zijn vlaggestok op

en kleine rekels stonden te gapen naar zijn werk... Het scheen zoo vreemd en bracht gejaagdheid onder de menschen. Wat ging er gebeuren? ‘De Engel’ hield zich anders buiten de politiek, al waren het pijpekoppen. De opschudding deed de mannen der Harmonie de hoofden bijeensteken. Zou ‘De Engel’ de overwinning mee willen vieren?

Petruske had het voorgevoel, dat groote gebeurtenissen in aantocht waren. Spoedig zouden de kiescijfers bekend gemaakt worden en voor de eerste maal voelde hij heden een beetje spanning, maar bleef toch zitten tot buiten een gejubel opsteeg.

Hij nam zijn stok en trad op straat. De eerste berichten gaven de liberalen een verpletterend meerderheid.

- Wat heb ik voorspeld, schreeuwde de baas uit ‘De Rood Leeuw’.

Petruske pinkte, zag de waard wegsnellen om de vlag te gaan uitsteken.

- Ze weten nog niks, fluisterde de Notarisklerk en lachte onder zijn verweerden stroohoed.

De vlag hing slap boven ‘De Roode Leeuw’ en beneden probeerden de mannen hun instrumenten. De schuiftrompet en de piston hielden een deuntje aan.

Dan ging plots de vlag omhoog in ‘De Engel’ en in ‘De Witte Leeuw’. De gapers keken onthutst. Leve de jap!... gilde een schraal stemmetje. Op dat oogenkwam de Secretaris van de trap en keek sip voor zich uit.

- 't Is naar de vaantjes, dacht Petruske.
- Awel, Secretaris?
- Ja, Petruske!

Meer zei de Secretaris niet maar wees naar. ‘De Roode Leeuw’ waar men de slappe vlag weer neerliet. Het preduleeren hield op.

- Awoert voor de geuzen, riepen de gapers, omdat de geuzen verloren hadden.
- Leven de katholieken, gilden de mannen uit ‘De Witte Leeuw’.

Er kwam beweging onder de menigte, - het kra-

keel brak los en dreigende vuisten werden gebald. Nu voelde Petruske dat hij een daad moest plegen. Hij stond in voor de orde, want de Burgemeester had geen gezag meer en een opvolger was nog niet aangeduid. Petruske begreep duidelijk dat hij de autoriteit diende onder alle omstandigheden. De liberalen lagen nu buiten....

Het volk drong samen voor ‘De Roode Leeuw’ en wanneer de waard zich vertoonde werd hij uitgejouwd. Deze wenkte den Champetter om bijstand. Achteloos trad de Veldwachter vooruit, pinkte tegen den Notarisklerk, zwaaide woest met zijnen stok en trof, als toevallig, een ruit die rinkelend stuk viel.

- Awoert voor de geuzen, riepen de betoogers en wierpen al de ruiten kapot.

- Leve de Champetter, huilde de Koster.

Dan trokken zij zingend naar ‘De Engel’ en ‘De Witte Leeuw’. De vijftien ontslagnemers volgden hen. De smid en de steenbakker raasden luidruchtig en trakteerden om te troosten.... De Burgemeester vertoonde zich niet.

Petruske was overal waar rumoer opsteeg.

- 'k Heb het altijd wel gedacht dat Petruske een goeie was, zei een uit de menigte.

- Maar Petruske moest zwijgen.... De broodwinning!

Toen de schemering viel ging de Champetter verslag uitbrengen bij den Burgemeester!

- 't Is erg, Burgemeester, maar wat wilt ge er aan doen.... de cens en de pastoor....

- Ja, Champetter.

- Ik wou het volk wegjagen aan ‘De Roode Leeuw’, 'k zwier met mijn stok en per ongeluk in een ruit.... er was geen tegenhouden aan.... in een oogenblik waren al de ruiten kapot.... Mij, als Champetter zal het het meeste varen....

- Ja, Petruske.... nieuwe heeren, nieuwe wetten... daar, smoor nog een sigaar en trek het u maar niet te veel aan.... Hooren, zien en zwijgen....

Petruske kwam rookend buiten. In de buurt kraaide een haan, die zeker tureluursch was en nu reeds op voorhand, voor de eerste maal, zijn ochtendgroet liet schallen.

De Champetter ging dan regelrecht naar ‘De Witte Leeuw’ om mee te smullen aan de beenhouwersvinken en den rooden wijn.

De zelfmoordenaar.

Nous ne nous haïssons pas...
R. Rolland.

LUSTELOOS ontwaakte Madame Timmermans in den druilerigen voorjaarsochtend.

Bijna oogenblikkelijk was zij verrast door de stilte in de woning. Haar man liep anders luidruchtig door de kamers, de kinderstemmen klonken en de meid zong. Zij bedacht dat het Zondag was. De meid kwam dan later en de kinderen logeerden een paar dagen reeds bij de grootouders.

Maar dat haar man zoo stil bleef ergerde haar. Klaar wakker lag zij nog eventjes te luisteren, wipte dan het bed uit, sloot haar teerblauw nachtjapon, stak de muiltjes aan de voeten en ging naar de huiskamer.

Rillerig trok zij de magere schouders op. De koude prikte door de dunne kleeding en zij had spijt haar bed te hebben verlaten.... Hij was niet in de huiskamer. - De deur van zijn slaapkamer stond op een kier. Zij zag de dekens ordeloos achteruitgeworpen. In den spiegel van den lavabo keek zij naar het vrouwtje in blauwen japon, een vrouwtje met bruine oogen en roode wangen, de donkere haren in papillotten.

Maar de koude en de vreemde nieuwsgierigheid dreven haar voort, naar zijn werkkamer. Ook hier was niemand. Zij trok de rolgordijnen op en het vale daglicht verjoeg het drukkend gevoel van eenzaamheid niet. Zij keek naar de moderne meubelen, de eiken boekenkast, de roodfluweelen rustbank, den donkeren lessenaar.

Midden op de schrijfmap lag een sleutelbos. Zij liet de sleutels door de handen glijden, nam het boek op dat er naast lag, ‘Johannes Viator’ van Frederik van Eeden, het boek dat hij gewoonlijk meedroeg wanneer hij in zijn fluweelen artistenpak door de stad kuierde. Direct vond zij den brief. Wat nu weer, dacht zij,

terwijl zij het omslag openscheurde. Zij las het raadselachtig briefje:

> ‘Maria,
> Ik voel me rampzalig dat ik u dat nog moet aandoen, u en de kinderen.
> Nooit zult gij nog van mij hooren, ik verdwijn voor *eeuwig*.
> Wees gelukkig, Maria, kus de kinderen voor mij en denk niet te slecht
> over uwen ongelukkigen
> Frans.’

Zij las het briefje een tweede maal, stond onthutst, voelde dan tranen op haar handen druipen. Er werd gescheld. Vluchtig vaagde zij haar gelaat droog, liep naar beneden om de meid binnen te laten.

- Leg het vuur aan in het bureau van Mijnheer, zei ze.

De meid keek haar aan, wou iets antwoorden, maar bedacht zich.

Terwijl zij het hout in den haard hoorde knetteren, schreef Maria aan haar vriend om hem te verzoeken zonder uitstel te komen, en zond de meid met de boodschap weg.

Een zeteltje schoof zij op het vuur, ging kouwelijk zitten met opgetrokken knieën tegen de kin.

Hulpeloos zat zij te soezen. Zoo had zij, als kind reeds, gaarne bij het vuur zitten droomen en fantaseeren. Maar al wat zij zich verbeeld had was zoo anders geloopen. Zij had gedweept met de kranige, kuische meisjes van Marlitt en Heimburg en zij was een overspelige vrouw geworden. Wanneer zij met Frans uit vrijen ging en zij ergens, diep in de heide, aan den voet van een zandheuvel lagen neergevleid, had zij geluisterd naar wat hij voorlas uit sprookjesboeken en onderwijl naar den hemel gekeken en verlangd, verlangd naar ik weet niet wat. Frans was een eigenaardige jongen, half handenarbeider, half artist. - Hij wou meubelen maken met nieuwe vormen en versiering, meubelen voor moderne menschen... En om het moderne leven te benaderen zwom hij mee in

de strooming van den dag, redeneerde duister-diepzinnig, zocht wijsgeerig en theoretisch dispuut over kunst en maatschappij en wat de toekomst brengen zou. Zijn kaalgeschoren gelaat met zijn schildpadden bril stond steeds ernstig, al was hij eigenlijk lichtzinnig en wispelturig van aard. - Grof en stevig van bouw, zinnelijk en levenslustig, bewonderde hij en prees hij steeds overteedere, broze fijnzinnigheid. Hij verbeeldde zich zoo maar het te snappen, snaterde over wereldsmart en rein leven. Zijn huwelijksnacht had hij niet willen ontheiligen, zooals het plebs gemeenlijk pleegt te doen. Men moest nu eenmaal trouwen voor de oogen der menschen! Maar zoohaast zij van het stadhuis kwamen had hij de getuigen de hand gedrukt en was met Maria naar buiten gaan wandelen. Een stuk van den nacht hadden zij dicht bijeen op den kanapee gezeten en hij had haar ‘Het Lied van Schijn en Wezen’ voorgelezen.

Het stond haar nog duidelijk voor den geest... Spoedig werd hun huis het centrum van jonge dweepers en hun vriendinnetjes. Een jong poëet met lange sluikharen droeg haar zijn manke minneverzen op, een meisje dat voor de vrouwenrechten opkwam, toonde meer dan gewone belangstelling te hechten aan het oordeel van Frans. Een sjofele schilder die symbolische landschappen samenstelde, een ajusteur die ijzeren gespen, ringen en borstspelden ontwierp, een beeldhouwer die meestal gipsafgietsels te koop had van bekende beelden, een Tolstoiaan en een dame die de reinlevenbeweging voorstond, waren hun regelmatige bezoekers, leden van het kransje. Elk bracht om beurt een kameraad mee, een vreemde verschijning, die soms nooit meer terugkwam, maar die een avond naast de anderen tot laat in den nacht op den kanapee of op den grond zat, luisterde, zweeg of verwikkeld geraakte in het debat. Samen trokken zij naar de concerten, zaten op den uil in verslonden vervoering te luisteren naar de muziek, het hoofd verborgen in de armen... In den Zomer trok heel de bende 's Zondags naar de

heide, naar de Cambuus van Moeder Kee, waar zij ver van de stad en burgers genoten van dispuut en open lucht. Samen gingen zij, jongens en meisjes, baden in het Putsmoer, trokken tegen valavond over de heide naar het station. In de stad vol benauwdheid kwam de bende naar hun woning om den avond te passeeren. De bloemen die de meisjes geplukt hadden langs gracht en kant, prijkten in feestelijke tuilen boven de piano. Dan werd muziek gemaakt en de poeët met de zwarte sluikharen zong ‘Mijn Moederspraak’ en ‘Die Grenadiere’. De ramen stonden open en de rookwolken, opgeblazen uit de pijpen, slierden weg.

Maria had dat leven zoo jaren geleefd, nieuwe vrienden hadden de plaats genomen van degenen waarmee men het niet meer vinden kon of die, in een ander midden verzeild, - een nieuwe illusie zochten. Een enkele was wel eens een ernstig werker gebleken. Frans was onvermoeibaar blijven ronddraaien in zijn artistenillusie. Hij hield van de kameraadschap der geslachten, had het een vriendinnetje na het andere van Eeden voorgelezen. Een bourgeois zou er iets leelijks bij bedenken, smaalde hij. Daarom mocht de poëet haar ook vrij het hof maken. In die jaren werden haar twee kinderen geboren, een jongen en een meisje, maar 't was haar moeder die ze opkweekte. Men moest van 't leven profiteeren, zich ontwikkelen, lezen en voordrachten bijwonen, concerten en vertooningen volgen. Soms, in plotsen terugkeer op zichzelf, overlaadde zij dan de kleinen met moederlijke liefkoozingen en speelde huishouden.

Stoffelijk ging het hen voor den wind... Wel waren er dagen dat schraalhans keukenmeester was, maar het leven was ook zoo ijselijk duur. Frans, ondanks zijn kunstenaarsgeleuter, was een geslepen koopman. Zijn meubelen werden flink betaald; het waren ook bijzondere meubelen die hij ontwierp in verhouding van de zielsbehoeften en geestelijke nooden van den kooper!

Hun eerste ruzie stond haar nog klaar voor den geest. Zij was dwaas jaloersch en verweet hem zijn

verhouding tot het vrije meisje dat de vrouwen rechten voorstond. Hij had haar toen een kalm betoog gehouden over vrije liefde, misprijzend gesproken over bourgeoisvooroordeelen, gemeend dat de persoonlijke vrijheid onschendbaar en een huwelijk onzedelijk was. Ook zij was vrij te beschikken over haar lijf en haar ziel. Een hoogere zielsgemeenschap bleef tusschen hen niet uitgesloten, groote schrijvers hadden het immers onomwonden verklaard. Hij had een versche pijp opgestoken en haar voorgelezen uit Ch. Albert over 'L'Amour Libre'. Een bleeke theosoof bezocht hen dien avond en was hem bijgevallen door het groote onderscheid te schetsen tusschen het minderwaardige lichaam en de onsterfelijke ziel.

Eenigen tijd later was de Vriend uit China weergekeerd. Zij had hem gekend als zij nog een bakvischje was, maar de kindervrijagie was uitgebloeid lang voor hij trouwde en naar den vreemde vertrok. Frans had hem meegetroond naar huis, begeesterd door de exotische verhalen over het leven in het Oosten, over wondere Chineesche levenstoestanden, mandarijnen en opiumschuiverij.

Voor Maria had de Vriend een wonderaureool van vreemdheid. De poëet werd verdrongen door de nieuwe begeestering. Zij betreurde dat het leven niet anders was geweest en dat zij beiden gebonden waren door het huwelijk. Maar de liefde liet zich niet dwingen en het oogenblik kwam dat zij zich in zijn armen liet zinken en zoenen in platonische overgaaf. Zij ook beriep zich op de vrije liefde. Frans aanvaardde de nieuwe verhouding met kalme redeneering, voortaan zou elk zijn eigen weg gaan en zijn eigen kamer betrekken.

Wanneer hij nu van vriendinnetje ruilde en met nieuwen ijver aan het voorlezen ging, haalde zij spottend de schouders op maar zweeg. Verdween hij voor enkele dagen dan ademde zij vrij en verwittigde haar Vriend.

Maar sindsdien was zij haar man met andere oogen

gaan zien. Nu haar geloof weggevallen was zag zij in hem slechts een armzalige cabotin... Soms, wanneer hij zich eenzaam voelde en triestig haar leven naspeurde, vond zij haar eigen verhouding, haar troost en haar houvast in het leven, misselijk en ellendig. Zij dacht dan wel eens aan die andere vrouw die ook moest lijden en aan de kinderen, die kinderen die opgroeiden onder deze verwarde omstandigheden. - Dan zuchtte zij en weende, wou alles tot reine toestanden zien herschapen, maar de vrouw wou niet scheiden en Frans vond het zoo natuurlijk en best. En in de armen van haar Vriend vergat zij weer berouw en kommer.

Lusteloos stond zij op om het vuur op te poken, hoorde de meid naar boven komen, kroop weer terug in den zetel.

- Breng koffie, zei ze tot de meid.

- Mijnheer komt seffens, antwoordde deze.

En wat nu weer? Wat dwaze streek had hij nu weer verzonnen? Met welk vriendinnetje was hij nu de baan op? Zijn laatste slippertje met een piepjong piano-juffertje lag pas achter den rug. Of... Neen, dat niet denken... dat was te vreeselijk... Arme poesjenel... Wij zijn allemaal poesjenellen die dwaze grimassen maken... Maar dat... en toch zijn brief. Seffens kwam haar vriend, die zou raad weten!... Nu even een beetje toilet maken, bedacht zij behaagziek, maar vreesde tevens de koude slaapkamer.

Nauwelijks was zij gekleed toen de Vriend kwam. Hij zag haar betrokken gelaat en begreep dat er iets gaande was. Hij zoende haar op den mond.

- Wat nu weer Marie?

- Lees, zei ze.

Hij las het briefje, vouwde het in vieren, stak het zwijgend in zijn portefeuille, haalde dan de schouders op. Zij snikte.

- Och kom!...

- Ja, maar!...

- Heeft hij u nog niet genoeg aangedaan, zei de Vriend wrevelig, daarbij dat doet hij niet, hij heeft er den moed niet toe!

- Ge kunt nooit weten!...
- Zijn dat zijn sleutels?
- Ja.

De Vriend bekeek peinzend de sleutels, liet ze door de handen glijden zooals Maria voor hem gedaan had.

- Maar waar is zijn huissleutel?
- Wel, bedacht Maria, die heeft hij niet achtergelaten, die heeft hij meegenomen...
- Dan komt hij zeker terug, besliste de Vriend.
- Wel, zei ze verrast.

Een beetje later dronken zij samen koffie, Maria fleurde op, ontbeet smakelijk en vleide zich tegen haar vriend aan.

- We gaan naar buiten, beloofde de Vriend, want het weder klaart op en we moeten er maar van genieten!...

Drie dagen en twee nachten bleef de man weg. De derde dag, tusschen licht en donker, hoorde zij hem de trap opsluipen. De kinderen speelden in de keuken. Zij hoorde in de huiskamer hun eigenwijs en argeloos praten.

- Hij komt niet meer terug, zei het jongsken, ik weet het...
- Ja wel, bestreed het meisje, en dan krijg ik een wieg voor mijn pop...

Zachtjes werd de deur geopend en hij stond voor haar, een beetje lummelig en aarzelend.

- Zijt ge terug, vroeg Maria, en haar stem klonk vijandig.
- Ja, zei hij nederig en gekweld.
- t Is wat schoons, verweet zij bitter.
- Ik kon het niet verhelpen, Maria, ik was mijn leven beu, betoogde hij oplevend in zijn oude hoogdravendheid... Ik ging naar buiten, door de nog kale natuur... 'k Heb uren geloopen en over alles nagedacht... over de menschen en het noodlot... en ik stelde het maar steeds uit... Ten slotte ben ik bij de

Trappisten aangeland... Ik heb mijn biecht gesproken... En ik dacht aan u en aan de kinderen...

- Zoo, ontviel het haar stug en ongeloovig.

- Ja, de biechtvader wees mij op mijn plichten... ik ben wel niet geloovig... maar eeuwige waarheden schuilen in de godsdiensten, overwoog hij zwaartillend en poetste zijn aangeslagen bril.

- En daarom hebt ge het niet gedaan, vroeg zij met ergernis.

Ja, Maria, om u en de kinderen... en omdat het leven heilig is... Ik heb het zoo leeren waardeeren nadat ik besloten had het vrijwillig af te staan... Kan ik proper waschgoed vinden?... En wat eten, want ik heb honger...

- Zoo, zoo!

- Ja, en wanneer men zoo alleen met zijn eigen ziel rondloopt dan wordt alles klaar... dan beseft men wat plicht is... Mijn plicht was te leven en niet te sterven!

- Dus was het ernst met uw briefje?

- Natuurlijk, weifelde hij en zag wantrouwend hoe zonderling-vijandig hare oogen schenen.

- Daarom hebt ge de sleutels achtergelaten, vroeg zij zachter.

- Ge ziet het wel, zei hij zelfbewust.

- Maar waarom dan de huissleutel meegenomen, treiterde zij.

- Gij zijt ook niks fijngevoelig, antwoordde hij kregelig.

Dan ging hij naar zijn kamer en sarde, met de deurknop in de hand, geheel uit zijn rol:

- En nog zijt ge mij niet kwijt!...

De deur sloeg hij woest achter zich dicht, maar hij hoorde toch zijn vrouw lachen, lachen schel en uitbundig.

Vrouwenhart.

Et font les doux appointemens.
De leurs amoureuses querelles.
Tristan L'Hermite.

STAFKE, de pet diep op het voorhoofd, een roodzijden halsdoek geknoopt boven zijn sporthemd, zat alleen in het kaberdoesken der Offerandestraat. Hij was bitter gestemd. Norsch keek hij naar zijn gele sportschoenen, naar zijn glans, naar de voorbijgangers in de straat. In den spiegel boven den toog zag hij hoe zenuwachtig hij aan zijn zwart snorretje trok, hoe donker zijn oogen stonden, hoe scherp zijn jukbeenderen waren en hoe gebogen zijn neus was. Toen merkte hij dat er een knoop aan zijn grijs jasje ontbrak.

Stafke vloekte van ergernis, dronk zijn pint leeg en klopte op tafel. De waardin kwam uit de achterkamer.

- Is me dat verschieten, gromde zij, waarom klopt ge zoo hard?
- Geef me een borrel, Anna.
- Een borrel?...
- Ja!
- Maar...
- Wees niet ongerust... betalen zal ik.

Aarzelend schonk zij, bracht hem het glaasje.

In een teug donk hij het leeg.

- 't Is toch lekker, proefde hij.
- Maar te duur, Stafke, 't is toch zijn prijs niet waard.

Anna zette zich tegenover hem, keek ook eens naar buiten, zuchtte en vroeg zonder overgang:

- Ruzie met Marie?
- Ja en neen, ontweek Stafke, 't is overal oorlog...
- Jaloersch?
- Bah!...
- 't Is anders menschelijk... Marie is anders een goed meisken...
- Ze is weer terug in die bar aan de statie!

- Wat ge nu zegt! Wel, wel... Al lang?
- Veertien dagen...
- Ja, 'n mensch moet toch zijn kost verdienen. Marie is niet te lui...
- Maar met mijn goesting is het niet!
- Men moet zooveel water in zijn wijn doen, Stafke, en hoe kwam dat?
- Wel, Madame is haar komen vragen.
- Er was een meisken te kort?
- Weet ik het... Marie kloeg altijd dat zij met ons dopgeld en met uit werken te gaan niet rond kon komen...
- En ze moet nog opbrengen voor de kinderen, niet waar.
- Ja, die zijn bij haar moeder...
- En van haar vent heeft ze niets meer gehoord?
- Die moet in Brussel zitten... maar, nu ze opnieuw in een bar zit, laat ik haar ook...
- Dat is toch geen reden, meende Anna, Marie heeft algenoeg afgezien en ze werkt toch niet voor haar plezier.
- 't Is eender... ik kan dat niet uitstaan, zei Stafke koppig, en hij stak een sigaret op.
- Ik weet wat het is in een bar dienen... Altijd maar een lachend gezicht zetten en nooit vaak mogen hebben, drinken met de kalanten en met al hun gezeever omkunnen...
- Och, ze moet het toch aardig vinden, anders deed zij het niet...
- 'n Vent heeft geen hart, verweet Anna, - zij doet het voor u...
- Voor mij moet zij het niet meer doen... ik... ik trek naar Duitschland... 'k laat haar...
- 'k Zou dat niet doen, Stafke, ge zult haar zoo'n verdriet doen!
- Toch doe ik het, dreigde hij.
- En ge zult er zelf spijt over hebben...
- Dat moet ge niet gelooven... Daar, houd er mijn verteer af...

Anna wisselde het tweemarkbiljet, zei nog eens waarschuwend:

- Niet doen, Stafke...

- Morgen laat ik mij inschrijven, treiterde hij, ik ga naar Duitschland werken... Saluut... Ik trap het af!...

De waardin antwoordde niet, zag hem wegdrentelen in de straat en dacht daarbij, dat zij Marie moest verwittigen. Zij krabbelde een briefken aan hare vriendin en liet haar weten dat Stafke uit jaloerschheid naar Duitschland zou gaan werken. Een straatkapoen bracht het schrijven aan het diensterken.

Marieken, las het nieuws, borg het papier tusschen haar wit mousselinen bloesje, dronk schielijk haar glas leeg. Zij keek even in den spiegel naar haar blonde haren in lossen kuif, streek er langs, en zag haar diepblauwe oogen vonken in het geblanket gelaat. Haar tanden kwamen bloot, haar wipneusje rimpelde en de strasjes in haar oorringen en in haar doekspeld schitterden blauwig.

En 't was alsof er iets in haar loskwam, luidruchtiger lachte zij, overmoedig begon zij nu te flirten met de milde dikkerd die zijn oorlogswinst op papier, garen en lint genoegelijk verteerde in de bars.

Een uurken later wipte zij even weg, liep op een drafken naar de kamer van Stafke, pakte zijn beste hebben bijeen en droeg het naar haar moeder in de buurt. Zij kuste haar twee kinderen die pas in hun beddeken lagen, vertelde aan Moeder hoe zij het plan van haar vrijer verijdeld had.

De dikkerd zat nog geduldig te drinken en te rooken toen zij weerkeerde en druk begon te praten en grappig te gichelen. Met haar onrust en haar zorgen had niemand iets te stellen... wanneer zij, laat in den nacht, in haar bed lag, moe van het waken en beroesd door den drank, dan lag zij met open oogen te staren, te rekenen en te gissen en kon moeilijk inslapen. Het was al zoo zwaar... en nu deed Stafke haar nog dat verdriet aan... Haar plezier kon ze wel op! Maar zij

moest voor de kinderen zorgen en voor Stafke... en Moeder helpen... Waarom moest Stafke toch zoo jaloersch zijn.

's Anderendaags kwam Stafke reeds in de vroegte bij Anna. Hij kauwde op een uitgedoofde sigaret en zijn oogen glansden boos.

- Awel, vroeg Anna.
- Die ros, foeterde hij.
- Dat meent ge niet, Stafke...
- Z'heeft mijn kleederen komen pikken...
- Dat zal om uw bestwil zijn...
- Geef ze nog maar gelijk... toe maar...
- Ze ziet u toch gaarne...
- Ik ben er niet meer mee gediend... ze wil mij hier houden, maar ik ga toch naar Duitschland werken, met of zonder kleederen...
- 'k Zou me nog maar eens bedenken.
- Morgen ga ik teekenen!...
- Morgen al, mopperde Anna, en 't was alsof er een zweempje spot in haar woorden lag.
- Ja, wantrouwde hij, dronk zijn glas leeg en ging kaarten in de Diepestraat.

Anna zond aan Marie het laconisch bericht dat het teekenen een dag was uitgesteld. Drie dagen duurde de spanning. Toen was Stafke iets milder in zijn toon.

- Dat ze toch zoo koppig is, griende hij, zij zal mij nog doen teekenen...
- Ge ziet ze nog gaarne, jongen...
- Ik zeg niet neen, als ze maar niet in die bar diende... 't is zoo geen huishouden... en ze laat niks weten...
- Ze zal bang zijn, Stafke, zei Anna loos.
- Dat kan wel... 'k ben anders zoo kwaad niet... 'k heb haar nooit geslagen...
- Er is 'n knoop van uwen frak... gij hebt uwen oppas niet gehad... 't Is tijd dat ge het bijlegt...
- Och, ik ga maar liever teekenen, zei Stafke zonder overtuiging.

Op den noen sloot Anna haar herbergsken en ging

haar vriendin spreken. Achter in de bar, - diep in de schemering, zaten zij te overleggen.

- Ik moet wel dienen, kloeg Marie, wij moeten toch allemaal eten. Moeder, de kinderen, en hij verdient niks.

- 'n Vent wil het leven niet verstaan, Marieke, ze zijn zoo onredelijk... de jaloerschheid is 'n leelijke ziekte...

- We kunnen toch geen armoe gaan lijden!...

- Och, zorg maar eerst dat het weer aan is... voor de rest kunt ge later zien... Tijd geeft raad...

- Ik zie hem zoo gaarne, fluisterde Marie.

- Ja, en hij is ook zot van u... ik zou hem eens een brief schrijven... en wanneer is uwen uitgangsdag?

- Morgen...

- Awel...

Marie stak een sigaret op, haalde schrijfgerij en zat een oogenblik met de pennestok tegen de kin, te dubben. Zij was veel knapper dan Anna, had iets speels meisjesachtig in haar manieren.

- In de Cinema duurt het brievenschrijven niet zoo lang, oordeelde Marie.

- Als ik maar eens aan gang ben, zuchtte Marie, rookte haar sigaret op, en teekende onderwijl een netwerk van grillige inktkrabbels.

- 't Is lastig werk, gaf Anna toe.

- Ja, droomde Marie.

Dan schreef zij in een trek al wat haar op het hart lag, al haar kommer en haar liefde... Toen het briefje klaar was zaten haar vingeren vol inktvlekken.

- Ik zal zorgen dat hij het seffens krijgt.

- Dank u, Anna, kom, ik trakteer met een port...

In de Carnotstraat ontmoette Anna het slenterend Stafke.

- 'k Heb iets voor u... Kom mee...

- 't Zal wat zijn...

- Een brief van Marie...

Hij opperde maar geen bedenking, volgde haar in het kroegje en ging bij het venster zitten lezen.

- Een wijf heeft toch streken, bedacht hij verteederd.
- Ge zijt blij genoeg, plaagde Anna.
- Daar, lees maar, zei hij.

Anna spelde:

‘Antwerpen, 1 Meert 1918.
Stafke,
Kom heden avond om 6 uren belg aan de deur, Madame is er dan nog niet. Ge moet tog niet voor mij verlegen zijn, zij moogen mij tog zien, ja ik weet wel ge zijt bang voor de menschen maar die hebben er ommers niks in te zien. Zij moeten u niks geven, en gij hebt het van hun niet noodig daar zal ik mij best voor doen.
Maar hier blijf ik niet, zulle. Het was weeral half drij van morgen en om zeven uren moet ik dan opstaan. Als gij niet terugkomt dan blijf ik, anders niet. Ik zal alle dagen gaan werken, dat zal wel beter zijn, Staf.
Luister eens, ge moet mij niet zoo uitmaken, dat geeft mij een krop in de keel. Ik heb uw goed weggehaald uit jaloerschheid en ook met opstook. Denk maar niet dat ik uw andere dingen zal komen wegdoen. Van mij zult ge niks slecht ondervinden, dat zweer ik op het hoofd mijner kinderen. Och arme, neen, ge zult nu maar eens eerst ondervinden wat hart ik voor u heb. Och Staf, we kunnen elkander tog niet vergeeten hé, wij hebben al te veel mee gemaakt niet waar? Och waar is toch dien gelukkigen tijd, het was toch zoo goed alles...
Staf ik heb het aan mijn Moeder gezegd en zij is zoo content, zotteke. Nu Staf zorg dat gij hier zijt van avond en laat ons morgen eens samen naar de Scala gaan. Het is zoo schoon, Mie Abs en Van den Eynde

speelen weer. Dan ga ik s morgens om 6 uren naar huis dan kan ik binnen. Wij blijven dan heel den nacht samen.
Als ik morgen te laat weg kan dan gaan wij maar op de plaatsen van 50 centiemen zitten, ik zal alles wel betalen, Stafke.
Was het nu al maar zes uren. Ge moet niet kwaad meer op me zijn. Och vergeet en vergeef nu maar alles. Ik weet dat ik niet braaf gehandeld heb, maar ge moet mij niet altijd verwijten, ik deed toch niks dat ik niet mocht doen.
Dat van uw kleeren had ik niet moeten doen, maar ik wou u niet laten weggaan. Ik deed het met geen valsch hart en heb meer geleeden als dat ge denkt.
Dinsdag moet ik naar 't Comiteit, ik zal dan alles halen voor u, want ik weet dat ge geerne spek eet. En hoe is het met de koolen, kunt ge nog stoken. Ik zal dat morgen avond wel zien.
Nu mag ik tog een kusje sturen het schatje. Tot seffens.
Uwe getrouwe,
Marie.'

- 'k Heb het altijd gezegd, zei Anna, en wat gaat ge nu doen, vorschte zij uit.
- Och!...
- Hangt nu maar de flauwe niet uit.
- Men zou geen hart moeten hebben, meende Stafke terwijl hij een sigaret rolde.
- Kom, ik trakteer met een borrel, zei de goedhartige Anna, 't is een steen van mijn eigen hart.
- Al een geluk dat ik nog niet geteekend heb, overwoog Stafke.
- 'k Heb u maar goeden raad gegeven...
- Ja...
- Ge moogt haar nog danken dat zij uw kleeren heeft weggehaald.
- Ja, weifelde hij.

- Dan gaat ge straks naar Marie?
- Ja.
- En morgen met haar naar den Scala?
- Ha, ja... dan kan ik nog zien wat mij te doen staat... Misschien ga ik toch...
- Och, kom...

Zoo won Marie haar Stafke weer en ging met hem naar het spektakel. Stafke liet zijn voornemen maar varen en teekende niet.

Vrijbuiters.

> En onder dit alles smelt goed en kwaad te zamen tot een zacht clairobscure, recht en onrecht balanceeren, deugd en zonde blijken zeer nauw aan elkaar verwant te zijn...
>
> Per Hallström.

TOEN Wagner voor de derde maal te Antwerpen afmonsterde was hij het beu in de koolbunkers te werken en besloot hij aan wal te blijven. De dertigjarige trimmer, die overal had rondgezworven, wou het hier probeeren. Naar zijn slaapstee bracht hij zijn matrozenzak, liet zich haar en baard een beetje knippen, nam een bad en in zijn proper plunje ging hij naar het consulaat om zijn gage te ontvangen. Het was een lichtwazige zomermorgen.

Vier dagen en vier nachten bleef hij op zwier, leerde Katinka kennen, en werd nuchter wakker op een bank van het Noorderterras. Zonder een penny op zak kon hij naar de slaapstee niet gaan!... Hij streek door zijn haar en kuierde op goed geluk langs den havenkant. Aan de ‘Sailorsrest’ kreeg hij de ingeving daar zijn ontbijt te winnen. Een paar dagen hakte hij hier hout, kreeg zijn kost, slappen thee en wijzen raad. 's Avonds zong hij deemoedig mee met andere zondaars. De psalmen stegen door de open ramen, het harmonium kreunde en de oudste zendelinge vertoonde zeer groote tanden. De jongste zendelinge, een kleine, Deensche vrouw, had medelijden met den bleeken man wiens bruine oogen zoo levendig konden kijken. Zij wist zijn matrozenzak te lossen, een paar centen voor hem samen te bedelen en zoo kon Wagner zijn intrek nemen op een zolderkamerken in het Spanjaardstraatje en zich als schoenpoetser uitrusten. 's Morgens stond hij niet ver van het Consulaat en 's middags was zijn kostje verdiend. Soms liet hij zijn voetbankje en zijn borstels in

steek, fuifde rumoerig en als de centjes verteerd waren keerde hij ootmoedig tot zijn beroep terug. Na enkele maanden gaf hij zijn zaak over aan een neger en begon een nieuw geschäft in kramerijen, briefpapier, hemdsknoopjes, pommade, boksijzers, pijpen en smokkelwaar van verboden postkaarten en ander gerief. Nu kwam Katinka bij hem wonen, zorgde voor zijn eten en zijn onderhoud maar bleef in bediening. Waarom zij hun lot aan elkaar verbonden? Omdat de eenzaamheid zoo zwaar weegt, dat de armste mannen nog een hond houden en de ongelukkigste vrouwen nog trachten naar een kat of een vogel.

Katinka vond het gezellig thuis, in de kamer waar het huurbed stond en haar kleederen hingen, waar een bleeke geranium voor het raam verkwijnde, ook een man te hebben om op te schelden of haar gemoed bij uit te storten.

Wagner kon de dikke Katinka best lijden. Het verhief hem in zijn eigen oogen een dame in zijn bed te mogen ontvangen. Zijn leven was nu gekeerd. 's Morgens sliep hij een gat in den dag en pas na den middag ging hij er met zijn leurberd op uit tot soms laat in den nacht. Kwam er een kink in den kabel en ging hij op schok, dan leurde hij een paar dagen later zoo ingetogen als te voren maar zijn gelaat vertoonde krabben of zijn oog was paars geslagen. Maar de krachtdadige Katinka kon wel remmen en straffen, maar beletten dat Wagner loskwam kon zij niet.

Had hij een vrouw gevonden, hij won ook een vriend. Zekeren avond trof hij in ‘De gevonden Heilige’ op den Driesch een gezelschap kaartspelers bijeen. Terwijl zij speelden en krakeelden stond een langharig artist met pofbroek hun silhouetten op te teekenen. In een vloek en een zucht waren de portretten klaar, de snelteekenaar streek zegevierend zijn snor op en zag het viertal en de herbergier puur stil van verbauwereerdheid.

- Awel, Van Dijck, dat is fijn, jongen!
- Dat kost een half franksken, zei Van Dijck.
- 't Is voor niet...

De kunstminnaars betaalden hun portret, plooiden het netjes in vieren en borgen het in hun zak. De kunstenaar sloot zijn teekenkrijt en zijn papier in een gehavende schilderdoos en wou plaats ruimen voor den leurder. Maar de dikke beenhouwer kreeg een gedacht!

- Artist, zei hij, ik geloof dat gij zoo wat van alles kent...
- Jawel, zei de Artist zonder verpinken.
- Kunt gij de kaart leggen?
- Dat heb ik te Parijs geleerd, blufte Van Dijck, maar dan moet ik een nieuw spel kaarten hebben...
- Hier, presenteerde Wagner en streek de centen op.

Van Dijck bestelde een borreltje, streek de mouwen op, verkocht wat babbelguigjes, bedacht zich meteen.

- Eerst betalen, Heeren, het kost niet duurder dan uw portret, een half franksken per kop.

Terwijl hij de cens opstreek, fluisterde iemand hem wat in het oor. En met zelfvertrouwen vroeg hij wie eerst zijn toekomst wou voorspeld hebben.

- Ikke, zei de Beenhouwer.

De kaarten vlogen dooreen, gleden neer op de tafel, vielen in grillige hoopjes.

- Mijnheer, orakelde Van Dijck plechtig, u is weduwnaar...
- Ja, begot, erkende de man.
- U verdient veel centen... de rijkdom staat u te wachten... en een aardig blondje heeft een oogsken op u... maar ge moet oppassen voor uw familie, want ge wordt bestolen...

Van Dijck kon niet verder de kaart lezen, want de Beenhouwer was vloekend overeind gesprongen en gaf zijn broer, die tegenover hem zat, een vuistslag dat hij achterover tuimelde. Maar deze was in een oogwenk zijn bedwelming meester, sprong vooruit naar zijn aanvaller, veranderde van voornemen en bedreigde de kaartlegger met een stoel.

Wagner, die heel het avontuur had bijgewoond, wist plots wat hem te doen stond. Niemand lette op

hem, hij wenkte Van Dijck, nam zelf de schildersdoos op zijn berd, toog stillekens achteruit tot aan den gasmeter terzijde van de deur geplaatst. Het lichte flapte uit, glazen rinkelden op den vloer, de stoel kwam krakend neer, maar Wagner en Van Dijck stonden veilig buiten te luisteren naar het gevloek en getier.

- Een van de mannen heeft het mij opgestookt!...

- Laat ze maar vechten, zei Wagner, ze zijn niet wijzer!... Wij, menschen, moeten elkaar maar helpen.

- Ik inviteer u, achtbare vriend, sprak de snelteekenaar, om morgen met mij uit rijden te gaan... Zoo wil ik u mijn dankbaarheid betuigen.

- Om wat uur, informeerde Wagner even ernstig.

- Ik kom u afhalen, waarde, maar mag ik uw adres kennen?

- Ik ben Wagner en woon in de Spanjaardstraat.

- Vereerd, zeer vereerd... Ik vlei mij uw portret te mogen maken, dat van uw vrouw en dat van uw zalig kroost... Tot morgen, dappere kameraad...

's Anderendaags, Wagner lag nog onder de dekens maar Katinka zorgde voor de koffie, klopte Van Dijck aan.

- Frisschen morgen. Mevrouw, boog de kunstenaar en kneep zijn flambard tegen zijn hart, is mijn hoogedele vriend bekomen van de ontroering?

- Och Jezus, schrikte Katinka, wat komt gij doen?

- Wagner heeft mij het leven gered, Mevrouw, hij is nu meer dan mijn vleeschelijke broeder, ik zwoer hem eeuwige vriendschap.

Zoo, knikte Katinka, dat is voor lang... Wagner sta op... de koffie is klaar en uw vriend zal een kommetje lusten...

- Ja, en dan gaan we uit rijden... 't is tijd. Wagner, de koetsier kan niet wachten...

- Ja, ik kom, riep Wagner.

Aan tafel zat Van Dijck en vertelde Katinka zeer breedsprakig het avontuur. Maar de vrouw scheen onaardig van humeur, en Wagner keek maar oplettend naar zijn boterhammen en zei niks.

De voorjaarszon poeierde gouden stuiflicht in de

gore straten, en de lucht was mistig teer en klaar.

- 't Is uitgelezen weer om uit rijden te gaan, overwoog Van Dijck.

- Laat ons dan den tram nemen, stelde Wagner voor.

- Mijn vriend, in geval ge prijs hecht aan onze vriendschap kom dan nooit meer met zoo'n proletenvoorstel op de proppen.

- Maar een rijtuig is te duur, stamelde Wagner, die aan de hardhandige Katinka dacht.

- Wat wij verkwisten is voor mijn rekening, verklaarde Van Dijck terwijl hij een sigaret presenteerde.

Op de Conscienceplein, voor de Jezuietenkerk, stond een goudgesmukte lijkwagen en een heel rij voituren. Van Dijck keek verteederd naar de klad duiven die in de nissen van den kerkgevel hokten, en tammetjes tusschen de keien graan en broodkruimels kwamen zoeken.

- Wie geeft die beesten eten, vroeg Wagner.

- Och, de geburen, zei Van Dijck, de kerkmeesters hebben geen tijd om zich met wilde duiven bezig te houden...

- Fijne dierkens, prees Wagner, lekker eten!

- Nu moeten wij toch eventjes in de kerk gaan...

- Ach, waarom?

- Kom, Wagner.

De priester kwispelde juist het wijwater langs de baar toen zij binnen kwamen. Spoedig schoven de lijkbidders het baarkleed samen, drukten de schouders onder de kist, en de begrafenisgangers kwamen in beweging om voorbij de familie te defileeren. Aan den staart van den stoet liepen van Dijck en Wagner naar buiten.

De rijtuigdeuren ploften dicht en de voituur rolde vooruit. Van Dijck telde nog twee rijtuigen en zag nog enkele aarzelende mannen staan. Zoohaast de man met den hoogen hoed tot instappen praamde, schoof een oud heerken vooruit, een manneken met grijze bakkebaarden. Van Dijck stapte hem zelfbewust na en Wagner volgde gedwee.

- 't Is compleet, zei dan het oude Rentenierken.

De deur sloeg toe en de voituur schommelde de anderen na.

- Rijden wij of rijden wij niet, fluisterde Van Dijck zegevierend.
- Ja, erkende Wagner en vleide zich behagelijk tegen de kussens aan.
- De Heeren zijn familie, informeerde de oude.
- Neen, Edele Heer, zei hoffelijk Van Dijck en streek door zijn haren.
- Vrienden van de familie?
- Ja, Edele Heer, antwoordde hij genadig.
- Mijnheer ís zeker geen sinjoor, vischte de nieuwsgierige uit, wij kennen geen Edele Heeren!...
- Dat is jammer, Edele Heer...
- Ik ben niks edel, zei de oude gemoedelijk, noem mij maar Rik... Van waar zijt gij?...
- Mijn vriend komt uit Riga en ik uit De Poort van Cleef...
- Zoo, zoo, sufte de oude, en ge zijt zoo allebei in Antwerpen verzeild... Een plezante stad, he? De plezantste stad van de wereld... Ik ga naar al de begrafenissen van mijn parochie... 't is een tijdpasseering...
- Och, zuchtte Wagner die nog geen gebenedijd woord gesproken had, 't is toch erg zoo te moeten sterven!...

Hij zei het zoo meewarig dat de oude er van schrok en Van Dijck hem aankeek.

- En zoo'n jong meisken nog, betreurde hij met een krop in de keel en een traan aan de wimpers.
- Wat een jong meisken, riep de Oude vol verbazing uit.
- Ja, een kind nog dat liefde en levensvreugde genieten ging, dweepte Van Dijck op zijn beurt.
- Maar 't is begot 'n vent van acht-en-zestig jaar, gilde de Oude.
- Dat kan niet, ontkende Wagner.
- Zijt ge wel zeker twijfelde Van Dijck.
- Het is een man, hield de oude vol, 'k heb hem jaren voorbij mijn deur zien gaan...

- Dan hebben wij ons vergist, jammerde Van Dijck met een grafstem.

- Zij werd misschien een half uur vroeger begraven, snikte Wagner, en wij waren er niet bij...

- Ge moet mis zijn, Heeren troostte de Oude, er werd geen jong meisken begraven... ik lees alle dagen de gazet... en zou het weten... Men heeft u verkeerd ingelicht... dat is meer gebeurd... wie weet... de juffrouw leeft misschien nog...

- Mocht God het zoo gewild hebben, bad Van Dijck vurig... mogen wij den Edelen Heer een pintje aanbieden voor zijn troostrijke woorden?...

- Liever een borreltje, zei de Oude.

- En dan rijden wij terug naar de stad om direct te hooren of Johanna nog leeft...

- Zij leeft nog, verzekerde de Oude.

Tusschen paarlen rouwkronen en immortellen dronken zij, en elk betaalde een rondeken.

- Op de gezondheid van Johanna, toastte Wagner melancholisch.

- Is het een pront meisken, pinkte de Oude, ik zie gaarne pronte meiskens...

- Oude snoeper, verweet Van Dijck en porde de oude in de heup.

De koetsier stond aan den toog en dronk zijn rantsoen. Hij kwam hen waarschuwen dat de andere rijtuigen vertrokken waren.

- Dan moeten wij ook gaan, besefte de Oude.

Met een zware sigaar in den mond trok het trio in het rijtuig.

- Rijden is toch plezant, bedacht Wagner.

Aan het Groenkerkhof stapten Van Dijck en Wagner af. De oude lag uit het raamken gebogen en zei tot Wagner:

- En vooral vergeet niet mijn complimenten aan Johanna te doen.

- Ge kunt er op rekenen, beloofde Wagner.

- De oude Heer heeft ook ons drinkgeld, fluisterde Van Dijck tot den koetsier, 't is daarbij een joviale vent...

De koetsier knikte en reed weg. De oude wuifde nog even met zijn hoed en schoot dan naar binnen.

De twee vrienden gingen naar de havenbuurt.

- Kom dat avontuur moet ge aan Katinka vertellen, verzocht Wagner die haar liefst niet alleen onder de oogen kwam.

- Ik vergezel u, mijn dierbare vriend!

Kinderen van baal.

> Sy hebben haer een gegoten kalf gemaeckt: ende sy hebben haer voor 't selve gebogen ende hebben het offerande gedaan.
> Exodus. Cap. 32, v. 8.

VAN Dijck werd een huisvriend. Heelder dagen zat hij aan het venster te rooken, gaf kwinkslagen ten beste en teekende portretten van Katinka en Wagner.

Diep in het straatje groeiden bosjes gras tusschen de keien, en telkens, terwijl Wagner zijn bakje koffie dronk en zijn boterham met kaas en mostaard verorberde, bedacht hij hoe heerlijk het zijn zou in den buiten te leven.

- Een tuintje, mijn Vrienden, een vijver met goudvischjes en een hond om op jacht te gaan...

- Ja, droomde Wagner fruitboomen en in het gras liggen staren naar de drijvende wolken...

- En versche groenten uit den hof, verzon Katinka, eigen gebakken brood en ongedoopte melk. Och, gij loeder, iemand zoo tot dwaasheden verleiden!

- Het is de schuld van dat opgeschoten graan, verweerde zich Van Dijck.

- Dat zal wel, zei Wagner, en begon zijn leurberd te schikken.

Voor het winter werd woonde Van Dijck in hetzelfde huis en was hij bij de vrienden in den kost. Hij was de gedienstige die boodschappen deed, kolen uit den kelder haalde en, dicht bij de stoof gezeten, het vuur aanhoudend oppookte.

Zooals het gras hem in den zomertijd bezielde, zoo gaf het blozend vuur hem merkwaardige invallen.

- Weet ge wat ge doen moest, mijne Vrienden?

- Neen, bekende Wagner, die voor den anderen oven zat te rooken.

- Nu nog een hond innemen zeker, misprees Katinka, die reeds vroeger den raad ontving een kat te houden.

Katinka schold daarbij gaarne op Van Dijck, en Wagner zat er behagelijk bij te luisteren, want sinds de vriend dit zoo onbewogen onderging was hij veel vrijer in zijn bewegingen. Hij zou Katinka soms wel aangemoedigd hebben!

- Ge moest het 'Half Way House' overnemen, overwoog Van Dijck en trok aan zijn sigaar.
- 'Half Way House?...
- Het 'Half Way House', fluisterde Katinka.
- Ja, dat kroegje is een goudmijn...
- Nu verloopen, meende Wagner.
- Daarom goedkoop om over te nemen... En Katinka, gij en ik zorgen voor een reusachtige klandizie, mijn Vrienden!
- Ja, bepeinsde Katinka, dat was misschien zoo kwaad niet...
- De weg der fortuin, zwetste Van Dijck.
- Dan sta ik achter toog, praalde Wagner.
- Gij blijft nog leuren, besliste Katinka, ik kan u beiden missen... Ik neem Lange Kee, die zal meer aantrek hebben...

Katinka bleek de bezitster te zijn van een verborgen schat die haar toeliet het herbergsken over te nemen. Het werd frisch in de verf gezet, de muren behangen en op oudejaarsavond was het volle licht in de nieuwe zaak. De beide mannen hadden voor den verhuis gezorgd. Het huisje had maar een verdieping, en de voorkamer boven, waar Katinka en Wagner sliepen, gaf uitzicht op de dokken. De achterkamer werd door Lange Kee betrokken. Van Dijck borg zijn spullen op een mansarde en de tweede zolderkamer werd te huur gesteld.

Twee tafels, twee banken en vier stoelen, een electrische piano en het buffet maakten het mobilier uit. Tegen den muur had Wagner een albatrossenkop met scherpen snavel gespijkerd, Katinka had boven het spiegeltje in het buffet een hoefijzer, in zilverpapier gewikkeld, opgehangen.

Zij was danig in haar schik, stond achter den toog te luisteren naar het airken dat de piano afratelde. ‘Le plaisir de la vie nous entraîne’, neuriede zij mee.

Wagner was de baan op, maar zij verwachtte hem wel wat vroeger thuis... Van Dijck had beloofd veel edele vrienden te bewegen het ‘Half Way House’ te komen handgiften. Lange Kee in donkerblauw jurk en met platgestreken blonde haren, liep ongeduldig naar de voordeur.

Rond acht uur begon het geloop van slaapsteebazen en loopers, kleermakers en schacheraars die hun concurrent en kennis kwamen groeten. - Een uur later kwam Wagner binnen en begon spoedig met een paar treuzelaars te kaarten, alsof hij heel zijn leven voor waard gediend had.

Opgewekt, vol artistieke zwierigheid vergezeld van een paar kwibussen, kwam ten slotte Van Dijck aanzetten. Hij had seffens het hooge woord, bestelde een rondeken voor al de aanwezigen tot verbazing van de wantrouwige Katinka.

- Edele Vriendin!... Dat een mensch nooit te oud is om te leeren heb ik daar straks nog ondervonden... Ik heb een nieuw spelletje geleerd... Páar of onpaar heet het!... Wie durft tegen mij spelen voor het rondeken?...

- Ik, zei een logge bierdrinker, die naast Wagner zat.

- Gij!... Goed... gij kunt nu raden, paar of onpaar...

Diepzinnig, met de oogen half geloken, streek hij door zijn haarbos.

- Wel, roemzuchtige telg van een roekeloos geslacht, paar of onpaar?

- Paar, zegevierde de tegenstander.

- Onpaar, edele vriend, 't is jammer, maar u valt de eer te beurt te mogen betalen!...

De kwidams knipoogden, dronken hun glazen leeg op kosten van ongelijk. Maar de verliezer had het niet goed begrepen en wou herkansen.

- Een leuk spel, meende Van Dijck.

- Ja, zei de bierdrinker, ik zeg...

- Wacht, weerde zich Van Dijck, ik moet me eerst tot nadenken stemmen!

- Onpaar, triomfeerde de man.

- Paar, mijn wakkere strijdgenoot!

De bierdrinker keek een beetje rouwig, betaalde, maar kon zich niet weerhouden te vragen hoe eigenlijk het spelletje ineen stak.

- Ik bedenk een getal, mijn edelmoedige vriend, en gij kunt raden...

- Heel simpel, heel simpel, zei de andere verbluft, maar dat getal...

- Ja, dat getal, lachte Van Dijck argeloos.

- 't Is een gevaarlijk spel, kladschilder!

- Een gevaarlijk spel? Nooit met verstandige menschen en het gezelschap van het ‘Half Way House’ telt geen dwaaskoppen in zijn boezem...

- Maar 't zou u in de barbiesjes kunnen brengen, waarschuwde de andere vredelievend.

Ja, dat duister lot kan ons allen beschoren zijn, zooveel eerlijke en dorstige zielen moeten aldaar hun dagen slijten!...

Wanneer het middernacht sloeg rammelde de piano nog maar door en was het gezelschap zeer uitgelaten. Lange Kee zat tusschen twee zeelieden. Wagner kaartte rustig voort met zijn drie maten; voor den toog was Van Dijck de spil van het leven. Op klokslag twaalf blies de rosse fluitspeler door zijn neus op zijn instrument en hij loenschte tot Katinka, terwijl de oestervent, die zijn emmertje uitverkocht had, op den blikken bodem trommelde.

Juist daalde het gaslicht bij gebrek aan munt in den meter, toen de blauwe vlam uit de punchkom opsteeg.

- Edele Vrienden, dat is een schoon rustpunt in de ijdelheid der dagen... Katinka steek een nikkel in de gas... Kee, vul de glazen... laat ons drinken op het nieuwe jaar, op de fortuin die ons allen toelacht, op de vriendschap, op de welvaart ten slotte van het ‘Half Way House’.

De zaak van Katinka bloeide en het humeur der dikke bazin won aan lustigheid. Een enkele keer, wanneer zij, gewikste zakenvrouw, zich liet verneuken, dan had Wagner nog te klagen. Van Dijck was gelukkig in zijn schoon en vrij beroep, maar Wagner zocht en pijnigde zijn geest om iets anders te vinden dan zijn leurberd.

In den namiddag was het stil in het kroegje en dan zaten de twee vrienden dikwijls alleen. Van Dijck amuseerde zich met de teerlingen en Wagner rookte zijn pijp en overwoog. Soms verzocht hij dan Van Dijck hem de gazet voor te lezen, - hij vond het zoo aangenaam te hooren voorlezen, - en dan sluimerde hij in en vergat zijn vriend en zijn gepeinzen.

Wagner had zijn roeping nog niet gevonden... Op het einde van den zomer was Katinka dagen lang slecht gestemd, omdat zij zich door een zekeren Michel had laten beetnemen. Het vreemdsoortige baasken was binnengetuimeld, had bier gevraagd en in een eigenaardig taaltje verklaard:

- Allemaal gute Leute... allemaal meedrinken en allemaal singen...

En heel den vooravond hadden zij gezongen en gedronken. Telkens als de ijver verflauwde had de kleine Michel, die een oud bekende scheen, hen opnieuw aangemoedigd:

- Nog bier en nog wat singen!... Het leven is lustig!...

Toen Michel zeer zattekens was en het op betalen aankwam, werd Katinka gewaar dat hij geen duit op zak had, en 't was een magere troost hem buiten te mogen smijten. Michel krabbelde recht, zette zich op een wagen, prevelde waarschijnlijk nog singen, en zong!...

In die dagen droomde Wagner van een groot geschaeft, van goud verdienen en van een Katinka, eeuwig opgewekt en vroolijk...

Eens zat hij met Van Dijck, de zorgelooze kunstenaar, en de Koster, een looper van een slaapstee, en zij dronken een glaasje.

- Mijn Vrienden, laat ons den Heer danken omdat hij ons toch geschapen heeft!... Het leven is een weelde!

- Ach, zuchtte Wagner, die dacht aan Katinka's booze bui.

- Toen ik nog koster was, zong de oude pastoor ook altijd datzelfde liedje...

- 'n Mensch bewaart toch immers iets van zijn oud beroep... uw deemoedige oogen, klaar van onschuld, en uw gladgeschoren tronie met uw blozende kaakskens... Wat moet je een mooi kostertje geweest zijn...

- Veel te mooi, zei de Koster grimmig en goot zijn borrelken naar binnen.

- Aardige stiel... goede broodwinning, knikte Wagner.

- Met de bijwinstjes, gaf de Koster toe, maar ik was te jong en kon mijn fatsoen niet goed bewaren...

- Maar zoo'n affaire voor eigen rekening, dat moet wat opbrengen, lachte Van Dijck.

- En dat kost zooveel niet van inrichting, - schertste de Koster.

- Denkt ge dat, weifelde Wagner, wat is er noodig?

- Een kerk en een offerblok, meende Van Dijck.

- Nee, maar serieus... een benedenhuis... tafels en stoelen... thee en een harmonium... bijbels en stichtelijke prenten aan de muren...

- Dat kunnen wij gemakkelijk bijeenbedelen op een inteekenlijst... vuur en licht, huishuur en belastingen, kunnen wij met een liefdadigheidsfeest dekken, voorspelde de Koster.

- En dan, vergeet in Gods naam den offerblok niet.

- Van Dijck, zei plechtig Wagner, wees nu eens ernstig. Koster, gij laat uw baantje in den steek en ik het meisje.... voortaan zult gij volk werven voor de ‘Free Mission’... 's Avonds zult gij harmonium spelen en ik zal zingen en bijbellezingen houden... U, Van Dijck, kunnen wij niet gebruiken... En komen er klanten die geen thee verlangen, maar zondig genoeg zijn om ‘gin’ te willen drinken, dan kunnen wij hen nog altijd naar het ‘Half Way House’ zenden...

- Ik ben uw man, oordeelde de Koster, maar we zullen een contractje maken.

- Natuurlijk, mijn vriend, zei Wagner met reeds iets zalvends in de stem, in het Spanjaardstraatje is een aardig benedenhuis te huren... er moet een blauwe lantaarn uitgestoken worden... een lichtbaken... en ik ga me een bril koopen en een lange, zwarte jas... Katinka, kind lief, kom hier en luister wat wij gaan ondernemen om de arme zondaars te redden uit de klauwen der havenontucht...

Katinka schuddebolde.

- 'k Heb het altijd gedacht, zei ze, maar niemand vernam wat zij altijd gedacht had.

- Morgen zouden wij al gerust met de inteekenlijsten kunnen beginnen, verzekerde de Koster.

- Ja, de zaak mag geen uitstel lijden... Foei, die zondige wereld, verafschuwde Wagner; kom, kinderen, laat ons nog een onschuldig borreltje drinken! Nu ben ik nog geen afschaffer!...

- En ik heb zijn gaven ontdekt, bedacht Van Dijck, ik heb hem gewekt... Katinka, voorspelde hij, mijn Eerwaarde Vriend zal het nog ver brengen in de maatschappij en als alles meevalt in het ‘Half Way House’ en in zijn ‘Free Mission’, dan kunt ge over enkele jaren gaan rentenieren in den buiten... een huisje, een vijver met goudvischjes...

- In 't gras liggen, dweepte Wagner.

- En groenten uit den hof en ongedoopte melk, droomde Katinka; maar gij? zei ze plots wantrouwend...

- Ik, ik ben een artist, lachte Van Dijck flauwtjes; de Koster neemt de zaak van Wagner over, Lange Kee de uwe, en ik, ik teeken portretten...

- Dan komt ge wel eens bij ons logeeren, als de kersen rijp zijn, troostte Katinka.

- Of trouwt misschien met Lange Kee, plaagde de Koster.

- Wie weet, wie weet, schoot hij dol uit, zette zijn baardje in punt, ons kunstenaars blijft steeds een verrassing weggelegd en wij dragen de doos van Pandora waaruit de Hoop nooit verdween!

Met verschroeide vleugels.

Brendel. - Kan je mij een paar idealen afstaan?
Rosmer. - Wat zegt u?
Brendel. - Een paar afgelegde idealen. Dan doe je een goed werk. Want ik ben leeg...
'Rosmersholm'.
H. Ibsen.

IN het uitdragerswinkeltje, tusschen een rommel van oude en kapotte dingen, hokte het gezelschap rond het roodgloeiend kacheltje.

't Was tegen valavond en buiten gutste de regen tegen de vitrien.

Op de schouw, onder een gescheurde stolp, stond een vergulde pendule met een hupsch herderinnetje, waarvan het aangezicht zinkachtig uitsloeg. Hooger hing een afgeschilverd spiegeltje in mahoniehouten lijst. Naast den lagen bidstoel, waarop de Uitdrager zat en geduldig zijn aardappelen keerde in de gloeiende assche, stond een kramakkelachtig, vuil tafeltje, waarop twee aangesneden brooden lagen en boter op een papier. De uitdrager was een lange vent met zware, donkere snor en diepliggende oogen.

In een zetel, waarvan de veeren gesprongen waren en waaruit het paardshaar puilde, zat een jongensachtig heertje met een paar blauwe wateroogjes, rookte sigaretten en kauwde ondertusschen een boterham belegd met verkenskop. De Wisselagent stonden de ooren ver van het hoofd gegroeid, en hij zat kouwelijk weggedoken in een grijswollen winterjas.

Naast de schouw, lui achterover op een hoop scheurpapier, lag de Toonkundige in zijn pandjesjas vol vetvlekken. Woest lagen zijn zwarte haren over zijn voorhoofd en ooren, en in zijn gladgeschoren tronie met breede mondsnede en scherpen neus, gluurde sluwe, zwarte oogen.

In gescheurden smoking, met uitgerafelde zijde op

de omslagen hurkte de Deurwaarder op een bankje dicht bij het vuur. Hij was eeuwig beschonken en zijn feldooraderd dronkenmansgelaat met sleeuwe, bruine oogen, was zonder uitdrukking. Zijn onvaste handen plukten aan een drogen haring.

Op een stapeltje afgediende fietsbanden troonde de Schot en las een detectieveverhaal. In zijn lichtbruinen regenmantel, onder zijn groenfluweelen deukhoedje, leek hij een schrale knaap. Zijn gelaat kleurde een schijnblos en zijn groote, gave tanden blikkerden onophoudelijk.

Het rook muf in het winkeltje. Een reuk van haring en vleesch, van schimmel en ouden roest.

De mannen zaten stil, vol eigen gepeinzen. Zij kenden elkaar en waren elkaar zeer vreemd. Zij waren hier bijeengedreven als wrakhout op het strand. Elk had zijn eigen verleden waarover hij zelden sprak, samen hokten zij rond het vuur in het winkeltje, hadden gemeenschappelijke belangen en herinneringen, zochten elkaar om de gezelligheid en uit gewoonte, en misprezen elkaar hartelijk.

De Uitdrager tergde hen met zijn minachting en wist hen afhankelijk van zijn dak en zijn vuur. Hij had den Deurwaarder in zijn dienst genomen om den stootwagen te kruien en boodschappen te doen.

De Toonkundige, het verloopen genie, sliep meestal in den leunstoel, beweerde ergens aan het andere uiteinde der stad zijne woning te hebben. Heelder dagen zocht hij papier uit, waarvoor hij den kost kreeg.

De Schot was stadskind. Na drie jaar had hij met autosport een gat in zijns vaders erfenis gevreten en nu moest hij zich tevreden stellen met een klein maandgeld dat steeds, na enkele dagen, verteerd was. Dan kwam hij den Uitdrager centen leenen voor zijn sigaretten en zat uren lang te dijken naar het werk der anderen of las de gehavende boekjes die in den winkel verzeild waren.

De Wisselagent was een dwaas advokatenzoontje, dat zijn fortuin en de bruidschat zijner vrouw ver-

boemeld en verspeeld had. Met zijn laatste, grijze limousine, was zijn voornaamheid en zijn glans verdwenen. Hij leefde gescheiden van zijn vrouw, van allerlei knepen en redmiddeltjes. De waardin van een bar had een zwak voor den jongen en betaalde zijn sigaretten met gouden mondstukken. Een tijdje lang fleurde hij weer op, handelde in coupons van een paar naamlooze maatschappijen, en feestte met de kameraden in het uitdragerswinkeltje. Toen dronk men cognac uit bierglazen, at kreeft en zalm uit conservenblikjes, rookte fijne sigaren. Maar de kruik ging te water tot zij brak, en nu werd hij vervolgd voor het vervalschen van coupons.

De Uitdrager haalde zijn ongepelde aardappelen uit de assche, lei ze naast een pakje sprot op den vloer en begon te smullen. Hij smakte en slokte gulzig. De Wisselagent en de Schot pinkten tersluiks om zijn boerschheid. De Toonkundige beloerde hem, met het water in den mond. De Deurwaarder sneed nog een homp brood af en vischte ook een paar aardappelen uit den aschbak.

- Wat weer, geeuwde de Schot, en zocht dan wat afleiding in plagerij, wel Lange, hoeveel kapotte wekkers en oude paraplus hebt ge nu al bijeen?

- Daar hebt ge geen affaire mee, gromde de Uitdrager, haast stikkend in zijn mondvol eten... Ik verdien mijn brood en ben niet zooals die niet-deugen...

- G'hebt gelijk, Lange, sarde de Schot, maar waarom zijt ge dan bij de pompiers weggejaagd...

- Ik ben niet weggejaagd, zei grimmig de Uitdrager, en houd u maar koest of ge vliegt buiten...

- Maak u niet kwaad, suste de Wisselagent lusteloos, geef me eens een patat...

De Uitdrager wierp elk een aardappel toe en vrat, eenigszins bedaard, gretig voort. Maar het ergerde hem wanneer men een toespeling maakte op zijn liefhebberij die bestond in het verzamelen en opstapelen van oude wekkers en regenschermen in zijn slaapkamer. Hij had zich ingebeeld dat deze stock eens waarde zou hebben...

Dan kwam hij er boven op en die anderen daar, die lezen en schrijven konden en veel cens aan opvoeding hadden gekost, zij bleven maar verkens... Maar hij was een deftig man, had als pompier gediend, daarna zakken gedragen, dan boodschappen verricht op de voddenmarkt en nu dreef hij eigen zaken.

- Ge moest minder boter eten, raadde de Toonkundige.
- Waarom?
- Om lang te leven... 'k heb het in een secretenboek gelezen...
- Zoo, zoo... maar gij eet toch veel boter, zei de Uitdrager bevreemd.
- Ja, maar ik... ik geef er niks om... ik verlang niet lang te leven...
- Dat is weer een artistengedacht!

Wanneer hij verzadigd was, zei hij tot den Deurwaarder en den Toonkundige dat zij gerust de rest konden opeten, stak zijn pijp aan en zuchtte van genoegen.

- En waar zit uw wijf, vroeg de Wisselagent aan den Deurwaarder, beloerde hem boosaardig, zag hem als ineenkrimpen onder een zweepslag, en plooide schijnbaar achteloos ‘Le Journal’ open.
- Dat raakt u niet!... Gij hebt er niks in te zien!... Ik vraag niet waar uw wijf zit en dat was een fatsoenlijk mensch...

De Deurwaarder nam een slok uit een platte flesch die hij in zijn binnenzak droeg en scheen te stillen.

- Zij zal het nu te Brussel ook niet breed hebben met den anderen, zei hij vergenoegd, zij is mijn ongeluk geweest, kloeg hij plots, de wijven zijn ons ongeluk, zij reed per voituur met den anderen, terwijl ik werkte en geld won... maar dat bleef niet duren en als ik het in de gaten kreeg ben ik er een borrel gaan op zetten... tot de tribunaal mij afstelde... Dat wijf is mijn ongeluk geweest!... Maar waarom moet ge mij dat nu weer herinneren... 't Is voorbij... Het treiteren helpt niet, ik vaag er toch mijn botten aan!...
- Ge zijt een fijn heerken geworden, zei de Toonkundige verachtelijk.

- Gij hebt het anders ver gebracht, grinnikte de Deurwaarder, tot in het oud papier... 'n muzikant die geen instrument bespelen kan!...

- Ik ben hoogleeraar in de philosophie en de geschiedenis der muziek, blufte de Toonkundige, en als ik eens directeur van het Conservatorium ben, zal ik u een plaatsken bezorgen als zaalknecht... maar dan moogt ge niet meer zuipen!...

- Dank u, mijnheer de Directeur!...

- Och, ge verdient het niet dat ik aan u denken zou... al de menschen zijn even ondankbaar, daarom geef ik me maar geen moeite meer in 't leven... Ik ben een menschenhater...

- Wat een vreemd gedacht, lachte de Schot kinderlijk.

- Toen ik nog te Parijs studeerde was ik reeds menschenhater. Ik had een vriend en die was het nog erger dan ik... Eens wandelden wij samen in den ‘Jardin des Plantes’ en waren zeer zwartgallig gestemd. Wij hadden in die dagen weinig gegeten... De beesten zijn beter dan wij, zei mijn vriend, terwijl wij voor het hok van een hyena stonden... Dragen zij een broek, riep hij, of een gilet?... Zij zijn zooals ze zijn, zonder dwaze overtolligheden... In een oogwenk was hij uitgekleed, schoof de deur van het kot open, sloot haar achter zich en nam den kop van de hyena in zijn armen... Grimmig sprong het beest achteruit maar kroop weer zachtjes bij, lei den kop op zijn knieën en begon hem onbevangen de handen te likken... Ge zijt beter dan de menschen, gilde mijn vriend...

- Dat kunt ge begrijpen, 't was een dierentemmer, zei de Wisselagent ongeloovig.

- Te Parijs is alles mogelijk, gaf de Uitdrager toe, maar wat is er dan verder gebeurd?

- Och ze hebben hem met drie mannen moeten wegrukken... Hij was gek geworden!... Zoover kan het met iemand komen... Maar al werd hij opgesloten, toch had hij gelijk: de hyena's zijn beter dan de menschen!

- Beter dan de wijven, zuchtte de Deurwaarder die weer een slokje nam.

- 't Zal wel een tamme hyena geweest zijn, veronderstelde de Schot.

- Maar daarom zou ik nog geen menschenhater zijn, meende de Wisselagent, nu ben ik het ook wel een beetje met die zaak van de coupons...

- Ik trek naar Amerika, verklaarde de Schot, daar is alles beter.

- We gaan samen, zei de Wisselagent, we kunnen er nog rijk worden.

- En dan koop ik de schoonste auto die te krijgen is!

- Daar komt niks meer van in huis, beweerde de Uitdrager.

- Misschien worden zij nog schotelwasschers in een hotel, tergde de Deurwaarder.

- Och, als ge dan toch naar Amerika gaat, en dat is misschien het beste dat ge doen kunt, bedacht de Uitdrager, stuurt mij dan maar eens een schoonen, groenen papegaai.

- Dat zullen wij, beloofde de Schot, maar...

- Ik zal hem betalen, zei de Uitdrager terwijl hij het vuur oppookte; ik zal hem betalen, ik wil niks van u...

- Een die kan klappen, natuurlijk, voorspiegelde de Wisselagent, maar die kosten duur!

- Ik kan het betalen!... Maar 't moet een schoone zijn!

- Maar de papegaaien uit Amerika spreken Engelsch!

- Dat is niks, ik zal hem wel verstaan... Ik heb aan de dokken Engelsch hooren spreken... Damned fellow!

- Ge zijt toch een knappe vent!

- Ja, dat ben ik, erkende de Uitdrager zelfgenoegzaam.

- Ge kunt hem gerust betalen, praamde de Wisselagent.

- Op voorhand, wantrouwde de Uitdrager, en wanneer vertrekt ge dan?

- Misschien morgen reeds...

- Morgen vertrekt er geen schip...

- Maar wij gaan over Parijs...

- Zoo, zoo, en hoeveel kost zoo'n papegaai wel?...

- Een heele schoone, wel vijftig frank zonder kooi... maar geef maar twintig frank op voorhand, de rest kunt ge later wel zenden.

De Uitdrager keek arglistig naar de twee maten, haalde een handvol zilverstukken uit zijn broekzak en begon langzaam te tellen.

- Als ik nu eens vijftien frank gaf, aarzelde hij; 't moet maar een jong beestje zijn... niet volleerd... niet de schoonste... ik kan hem zelf nog wel wat dresseeren... dat is plezant...

- Zooals ge wilt, maar ik zou in uwe plaats op geen stuk van vijf frank zien... 't is iets voor uw leven, raadde de Wisselagent.

- Worden die beesten zoo oud, informeerde de Uitdrager, want ik ben nog jong...

- Zij worden verschrikkelijk oud, droomde de Schot.

- De menschen zijn slechter dan de hyena's bevestigde nogmaals de Toonkundige, en zag de muntstukken overgaan in handen van den Wisselagent.

- Ik zal zorgen dat ge tevreden zijt... een groene met roode pluimkens op den kop.

- Ze hebben zoo'n aardige oogskens, zei de Uitdrager.

- Morgen gaan wij er op uit, voorspelde de Wisselagent.

De Deurwaarder schuddebolde, wou iets zeggen, maar bedacht zich en dronk. De Toonkundige lag met half geloken oogen achter het vuur en zag de Wisselagent een versche sigaret opsteken.

- Geef mij een sigaret, verzocht hij, en begon even behaaglijk te rooken.

- De regen zal toch wel eens ophouden, verzon de Schot, bedelde ook een sigaret en begon te neuriën: Connais-tu le pays ou fleurit l'oranger, Le pays des fruits d'or et des roses vermeilles...

- Hélas! que ne puis-je te suivre, vers ce rivage heureux d'où le sort m'exila, hielp de Wisselagent.

- Dat herinnert mij mijn goeden tijd, toen ik geabon-

neerd was op de Fransche opera, zeurde de Deurwaarder.

- Dat is een schoon liedje, oordeelde de Uitdrager.

- Die muziek beteekent niksmendalle, verwierp de Toonkundige, maar hij zong toch met de anderen in koor: - C'est là que je voudrais vivre, Aimer et mourir! - c'est là!

Hun stemmen klonken schraal en schor. Een grijze poes kwam uit een hoek te voorschijn en vlijde zich neder op den schoot van den Uitdrager. De kachel gloeide in de schemering,

Buiten striemde de regen geweldig tegen de aangeslagen ruiten.

Twee steden.

Nobilibus Bruxella viris, Antverpia nummis...

DE Schuermansen stamden uit Hoboken... De oudste trok naar de stad en verzeilde aan de dokken. Het ging hem voorspoedig, hij trouwde een dochter uit een tabakswinkel aan de haven, een eenig kind, en won met de jaren het aanzien van een ondernemend man. Hij verkocht niet alleen tabak en sigaren, maar tevens messen, lederwaren, muziekinstrumenten, zoowel harmonica's als ocarina's, reukwaren, een specialiteit van Floridawater en kanarievogels.

Schuermans senior was een ingetogen maar opgewekt man. Wanneer hij maar eventjes gelegenheid had kwam hij op den drempel van zijn winkel staan en keek over het levendig Falconplein. Kort en gezet was hij, had blozende wangen, een zware snor en goedhartige blauwe oogen. Eeuwig hing hem de doorgerookte, meerschuimen pijp in den mond.

Zijn vrouw was een blijmoedig mensch... Zij ging op in haar huishouden en had de handen vol. Twee ravotters van jongens hielden het rumoer in huis.

Schuermans had er den slag van om met de klanten om te gaan. De zeelieden aanzagen hem voor een zeebonk die aan land gebleven was. Hij had zoo'n manier van de hand te drukken, sprak zoo familiaar en noemde hen ‘old chap’. Van het leven aan boord wist hij alles af.

s Avonds ging hij kaarten in De Klok, de oude estaminet in het Klapdorp. Daar praatte hij als een echte Sinjoor over stedelijke aangelegenheden en voorvallen van den dag. Zijn vriend was Janssens, de vischverkooper van de Paardenmarkt. Met hem ging hij s Maandags namiddag wandelen en herbergen bezoeken.

Schuermans junior had den soldatenrok gedragen en het tot wachtmeester bij de artillerie gebracht. Hij was kop en hals langer dan zijn broeder en zijn fraai postuur had hem de gunst doen verwerven van een jonge kruidenierster die te Brussel, waar hij in garnizoen lag, een winkel hield nabij de Hallepoort. Zoohaast zijn diensttijd verstreken was trouwden zij, en Senior was zijn huwelijksgetuige.

De zaak bloeide en Junior, die weinig zorgen had en veel de cafés in de buurt bezocht ter wille van de klandizie, werd spoedig ingelijfd bij een club van honderdkilosmannen.

Hij werd een vroolijk, zwaarlijvig heer met driedubbele kin, rood gezicht met glansoogen en opgestreken snor. Bij de minste inspanning brak het zweet hem uit en hij moest zich ontzien oordeelde zijn vrouw.

Met zijn tallooze vrienden maakte hij uitstapjes en reizen. Hij sprak over de kunstschatten der musea, over schilderachtige landschappen en de genoegens des levens

Zijn vrouw bewonderde hem en de twee winkeldochters zagen met eerbied naar hem op.

Schuermans Junior was een waardig Brusselaar geworden. Zijn Marolsch klonk gemeenzaam, en Geuzenlambik en Faro waren zijn geliefde dranken. Maar in de groote koffiehuizen was hij eveneens thuis. Hij ontmoette er een gepensioeneerd kolonel, een ontvanger der registratie, een handschoenfabrikant uit de Nieuwstraat. - Zijn vriend, Mijnheer Salu, die een ‘salon de coiffure’ hield, had hem ingeleid. Mijnheer Salu was een geboren Brusselaar, die hem overbluft had door zijn kennis van de hooge wereld. Door hem werd zijn smaak gewekt voor Münchenerbier en Pilsen, voor likeuren en sigaren. Mijnheer Salu was een verstokt vrijgezel.

Junior had geen kinderen, maar hij troostte zich gemakkelijk in dat gemis. Hij verzamelde postzegels en bracht zijn verloren oogenblikken door met nieuwe aanwinsten in zijn album te plakken. Senior zond hem wat hij krijgen kon.

De jongere Schuermans was van een overborrelend, levendig humeur. Ontstemming achtte hij zeer nadeelig voor zijn gezondheid, en zijn vrouw, die zijn gevoelig gestel kende, nam de zorgen uit zijn weg. Het gezelschapsleven had hem woordenrijk gemaakt en hij sprak bazig over alles en nog wat. Een zweempje misprijzen toonde hij voor zijn oudere broeder, die, naar zijn opvatting, van het leven niet wist te profiteeren. Hij hield een kanarievogel voor zijn plezier, had een Groenendaalsche schapershond om zijn vrienden jaloersch te maken en lonkte tegen de meisjes als een fliere fluiter.

Viermaal 's jaars zagen de broeders elkaar, op hoogdagen, tweemaal kwam Senior naar Brussel, en tweemaal ging Junior naar Antwerpen... Dan was het vette tafel. Senior haalde wijn op waarvan hij de namen niet kende. Junior noemde de namen van wat hij op tafel bracht en trakteerde met champagne. Samen bezochten zij de cafés waar zij bekend waren en vonden er pleizier in hun broer voor te stellen aan de vrienden. Lichtjes beneveld namen zij aan het station van elkaar afscheid, broederlijk ontroerd en elk toch overtuigd van zijn eigen voortreffelijkheid. Een enkelen keer kwam de vrouw mee, want dat liet de zaak niet toe, noch te Antwerpen, noch te Brusssel... Zij informeerden naar de gezondheid, naar de vrienden, spraken over de floreerende winkels, over hun jeugd en ten slotte steeds rees de twistvraag over de superioriteit van de een stad boven de andere op. Senior, de Antwerpenaar, en Junior de Brusselaar, konden het nooit eens worden. Zij hadden leedvermaak wanneer zij elkaar iets konden verwijten. Het werd haast een persoonlijke veete. Het was gewoonlijk laat in den namiddag wanneer het onderwerp ter sprake kwam. Doch het vertrek verzoende hen weer en maanden later, bij een volgend bezoek, waren zij weer blij elkaar te mogen weerzien. Telkens echter herbegon het gehaspel. Nauwelijks was het spel aan gang of de Brusselaar begon zijn Marollenfransch te bezigen en de Antwerpenaar kwam met zijn Havenengelsch uit den hoek. Dan begrepen zij elkaar

maar half en het misverstand klaarde er niet door op.

- Broer, begon Junior, die toevallig altijd regen trof bij zijn bezoek, de properheid der straten is maar zus en zoo... Wat slijk!... Te Brussel...

- Hier wordt gewerkt, pareerde Senior vlug.

- En te Brussel niet?

- Och!...

- Neen, maar te Brussel zou men dat niet tolereeren, de gazetten zouden er over schrijven.

- Die hebben niks anders te doen, tergde Senior.

- Dat is mogelijk, maar Brussel is toch een heel andere stad... au point de vue panorama bijvoorbeeld... is dat niet magnifique daar op de hoogte van de Congreskolom... en de boulevards...

- Die hebben wij ook!...

- Het zijn ook boulevards!... En dan het leven... die chic...

- Er zullen wel veel krotters bij zijn, zuchtte Senior.

- 't Is een klein Parijs, jongen... Luxe en rijkdom en dan het Bois de la Cambre, Tervueren en al de andere environs... Welke wandelingen hebt ge rond Antwerpen?

- Heel schoon wandelingen... naar de Dikke Mee, naar Oosterweel... over het terras en de Meir...

- En dan de Groote Markt en het Broodhuis...

- En Onze-Lieve-Vrouwetoren dan!... Daar kan niks tegen aan... en de dokken?... Mij dear brother... de haven... flags of all nations... en de natiepaarden, en de buildragers... Ja, Brussel-zeehaven, maar dat is truut, he?... Zes notenschelpen en uw haven ligt vol...

- Antwerpen is toch maar een ville de province!

- The first port of the continent...

- En dan het bier. Kent ge iets beters dan Geuzenlambik?

- Ja, garsten van Sint-Jansplein.

- Niet slecht, maar toch maar een gewoon bierken!...

- 'n Brusselaar zou er toch gauw zat van worden...

- Zat?... Neen, broeder, wij drinken de Antwerpenaars gemakkelijk onder tafel...

- Dat zou ik willen zien?

- Onder tafel, zeg ik, en dan gaat de Brusseleer nog naar den theater alsof er niks gebeurd is en de theaters hebben wij toch ook wat beter en schooner, zou ik peinzen!...

- 'k Zou durven wedden, bedacht Senior.

- Ik ook, zei Junior.

- Twintig frank tegen tien, waagde Senior.

- Neen, twintig tegen een, blufte Senior, en bier... van uw fameus bier... ik breng mijn vriend mee...

Bij zijn volgend bezoek was Junior vergezeld van Mijnheer Salu. Senior had Janssens verwittigd en onder hun vieren bezochten zij, voor het middagmaal een tiental koffiehuizen en garstencafés. Het dispuut werd niet aangeraakt in de aanwezigheid der twee vreemden en bij elken broederlijken dronk steeg de gezelligheid.

- 't Is niet voor de ganzen gebrouwen, oordeelde Senior.

- Dat is nu ten minste nog convenabel bier, gaf Junior toe om zijn oudere pleizier te doen.

- 'n Mensch heeft toch niet meer van het leven dan wat hij zich gunt, wijsgeerde Janssens.

- Ik ben gecharmeerd over mijn visite aan Antwerpen, une belle ville, complimenteerde Mijnheer Salu.

Zij kwamen aan tafel met hoogroode gezichten en danig luidruchtig, aten stevig en dronken in verhouding wijn. Dan gingen zij opnieuw op wandel. Senior trakteerde eerst in een Engelsche bar, waar zij Scotch ale en Stout proefden. Dan vonden de Brusselaars, die genoeg aan den plaatselijken smaak hadden geofferd, zich gerechtigd voor te stellen nu wat geuzenlambik aan te spreken.

En zij dronken het levend bier zonder suiker en met suiker, flesch na flesch. Rond negen uur s avonds waren zij danig vroolijk.

- Dane kadee kan drinken, ie is ni bieëst, vertrouwde Salu aan Junior.

- Da manneke is goe van innemen, getuigde Janssens aan Senior.

Daarna stapten Janssens en Salu arm aan arm voorop, lachten om elkaars grappigheden en de twee broers volgden, gemoedelijk opgewonden.

- Een schoone dag, broer, betoogde Senior.
- Ja, en geen regen.
- Wat heeft men nu anders in familie... men ziet elkaar niet alle dagen, besefte Senior.
- En we zijn toch maar met twee broeders...

Toen gebeurde het dat zij plots een vreemd geluid vernamen. Janssens en Salu stonden weerszijden van een gaslantaarn en gaven aan hun gelijktijdig opgekomen onpasselijkheid.

- Match nul, zei Junior.
- Dead-heat, fluisterde Senior.
- 'k Had het nooit gepeinsd, fluisterde Junior onthutst.
- Wij zijn toch nog frisch!
- Zij zijn malkander waard, misprees Junior.
- t Zijn maar... voddenmannen...
- Een Brusseleer en een Sinjoor zijn even sterk...
- Zij kunnen tegen niet veel...
- Maar wij dan, broer?...
- Wij, wij zijn van Hoboken, fezikte Senior.
- Ja, erkende Junior.

Slap en bleek zaten de twee proevers achter hun glas spuitwater en gaven geen asem, terwijl de twee broeders, als afscheid, nog een pot Munchener dronken, Junior nam Salu mee in den trein en Senior bracht den wezenloozen Janssens naar huis.

Maar met Allerheiligen was het leed lang vergeten en ging de vischverkooper mee, naar Brussel, waar hij hartelijk verwelkomd werd.

Mijnheer Salu kon spijtig genoeg, 's morgens niet meegaan. Zij kuierden langs de drukke straten, naar de Groote Markt, langs Sinte Goedele naar het Justiciepaleis, het Park en bewonderden zeer inschikkelijk het uitzicht aan de Congreskolom. Zij dronken matig en op hun gemak, keuvelden genoeglijk en kwamen kalm aan tafel... Toen de champagnekurk tegen de zoldering

vloog, - kwam Salu eventjes groeten en een glas drinken op de gezondheid van het gezelschap.

- Mon cher ami Janssens, betreurde hij, het spijt mij kolossaal dat ik in mijn affaire moet blijven... maar ik zou gecharmeerd zijn als ge straks op mijn kleine soirée zoudt komen!...

- Ja, maar, verweerde zich Janssens, die bezwaren had.

- Och, 't is heelemaal sans gêne, entre amis...

Er was geen ontkomen aan. Zij hadden nog amper den tijd om eenige estaminets in de buurt te bezoeken en rond half zes voerde Junior de Antwerpenaars naar de ‘salon de coiffure’ waar zij met veel plichtplegingen door Mijnheer Salu ontvangen werden.

In de achterkamer stond een klein kacheltje, een duiveltje, te ronken. Er naast, op een stoel, stond een pot met een handdoek bedekt. Op de tafel lag een wit ammelaken gespreid en stonden glazen en borden. Een bleeke leerjongen leunde tegen de schouw, peuterde doelloos in zijn neus of streek over zijn aschblonde haren. Hij droeg een wit schort.

- We gaan eerst een glas drinken, zei Mijnheer Salu.

Profijtelijk schonk hij uit een flesch die in een teenen korfje lag, maar hij moest het werk onderbreken daar er opnieuw gescheld werd. Het waren twee vrienden met hun dames. Een kleine, magere goudsmid met een zwaarlijvige echtgenoote, en een fijn heerken, een stadhuisklerk, met een elegante, tengere vrouw.

Nu begon de leerjongen koeken te bakken en elk werd om beurt bediend, eerst de dames, dan de Antwerpenaars, daarna de vrienden. Het werd zeer warm in de kamer en de vetwalm dreef weg in het salon. Keer op keer werd een flesch leeggeschonken, en de heeren kregen sigaren met bandjes. Mijnheer Salu straalde van tevredenheid onder de complimenten zijner vrienden.

- Een gezellige avond, prees Senior, die iets moest zeggen, omdat Janssens zoo donker en teruggetrokken zat te rooken.

- Heelemaal sans gêne... op zijn Brusselsch, verontschuldigde zich Salu.

De stadhuisklerk had den mond vol van den Burgemeester, scheen hem zeer intiem te kennen. Junior babbelde over de nieuwsjes uit de hooge wereld. De goudsmid vertrouwde welke juweelen zijn patroon aan de noblesse verkocht had.

- Eten zij veel visch, informeerde Janssens.

Dat wist de goudsmid niet, maar Mijnheer Salu, die een president van een lijnvisschersmaatschappij kende, zou eens inlichtingen inwinnen.

- Amuseert ge u, vroeg Senior stillekens aan Janssens.

- Gelijk een vlieg op een pekton!... Er er zit kurk in mijn sigaar... zij brandt scheef.

De leerjongen bakte onverdroten voort alsof de pot geenen bodem had, keek ondertusschen gretig naar de tafel en loerde naar de klok. Ook Senior telde de minuten af.

Eindelijk was het tijd om op te kramen. Het gezelschap ging mee naar het station, en onderweg wou elk op zijn beurt nog eens onthalen.

- Hebt ge u geamuseerd, vroeg Mijnheer Salu aan Janssens bij het afscheid nemen.

- Kolossaal, verzekerde Janssens, met een effen gezicht.

- Dat doet mij plezier, mon cher Janssens... Au revoir!...

- Tot in den pruimentijd, groette Janssens.

In den trein zuchtte Senior, bezag Janssens in het wit der oogen en vroeg:

- Awel?...

- Uw broer is een joviale vent...

- Hij is geen Brusselaar... wij zijn van Hoboken!

- Dat explikeert alles...

- Maar zoo'n soirée, droomde Senior.

- Een soirée, noemen ze dat!

- Wij noemen dat koeken bakken!

- Maar ik laat mij niet meer vangen... Ik ga naar geen soirées meer, zwoer plechtig Senior.

- Neen, nooit meer, grinnikte Janssens, 't is maar stoef... liever geen Greef als zoo'n tikkenhaantje!...

- We zullen seffens een goed glas garsten gaan drinken, troostte Senior.

- Antwerpen boven, zei Janssens vol overtuiging en Senior knikte goedkeurend.

Dan keken zij naar de verre lichtjes die wegdreven in den donkeren avond, terwijl de trein gillend voortstoof langs de baan.

Onder de acacia's.

> Les sauvages de l'Amérique ont consacré l'acacia au Génie des chastes amours: leurs arcs sont faits du bois incorruptible de cet arbre, leurs flèches sont armées d'une de ses épines.
> ‘Le langage des fleurs’
> Aimé Martin.

Amice,

ER hangen witte wolkenbanken tegen het roerloos hemelblauw. Het weeke zonlicht kantelt telkens weg. De stroom, stil tusschen ebbe en vloed, buigt weg achter het groen voorjaarsgeschemer, dat wemelt boven het opgeschoten baggerzand... Boven de grijze kaaimuren dreigen de levenlooze kraanarmen. Een enkele schuit zeult traagjes afwaarts.

Eenzaam staat een stevige kerel aan de sluisgeul. Wat peinst hij? Bezwaart ook hem de verlatenheid waar eens het roezig leven van den arbeid zong?

Wat roept het water bij me op? Eens toen het klotste en schuimde. Tochtjes naar Zeeland met... idealisten!... Verwaaid zijn zij door het toeval, door uiteenloopende betrachting of meening en door al wat in 't leven scheiding meebrengt voor idealisten en andere menschen. Toen was de wereld jong! Sindsdien hebben wij allen wat verloren met de jaren, wat illusie, wat strijdlust, wat geloof. Roekeloosheid was ons eigen. Zonder te kunnen zwemmen sprongen wij voor Lillo in het water, en toen wij terug aan boord waren zei de jonge dichter, die zich niet gewaagd had, ons zeer wijze dingen. Thans hebben zij haast allen geleerd nooit meer zoo vermetel te handelen. Het haar droegen deze idealisten lang en weelderig, nu moeten de meesten onzer, met kunst en vliegwerk, hun aangroeiende kaalheid bedekken.

O die heerlijke dagen van zon en open lucht, ge-

wiegd dag en nacht door de stuwende waterglijding.

En toch blijven die dagen onbeschreven...

Over de brug komt een oud gladgeschoren baasken aan, sleurend zijn contrabas. Ik herken hem... 't Is een idealist die eens mijn levenspad gekruist heeft... Jaren geleden, ik was amper achttien jaar, werd ik op hem uitgestuurd om achterstallige huishuur in te vorderen. Ik genoot een uur lang zijn gastvrijheid en genoot van zijn aangenaam gezelschap. Zijn huiskamer was tevens een vischwinkeltje en voor zijn venster stonden gebakken pladijsjes en ingelegde pekelharing uitgestald. Hij gaf zich veel moeite om zijn kostje te verdienen, leurde met genever op het exercitieplein. Maar noch de vischjes, noch de alcohol hielden hem in 't leven. Zelfs zijn contrabas vermocht het niet, vooral nu er zooveel boeten waren bol te werken, boeten voor leuren zonder patent. Met een zelfgenoegzaam, blozend gezichtje en licht-onschuldige oogjes zat hij voor mij, zorgeloos en opgewekt, en speelde rare, ouderwetsche dansairkens. We konden het samen goed vinden en dronken een paar pintjes op den hoek... En ik bracht geen huishuur mee, maar... een insect.

Ook deze idealist ben ik vergeten, hem en vele anderen.

Mijn vriend die, zoo trouw en onverdroten, de grilligheid van mijn fantasia hebt gevolgd, wat blijven er veel portretten onafgewerkt liggen!...

Ik denk aan de bent idealisten die niet opgevoerd werden...

Aan de apothekersjongen uit een weeshuis die er een liefhebberij in vond verzweringen te genezen, maar aan de kweekelingen alle hulp weigerde wanneer zij zich niet opereeren lieten... Hij had een zwak voor de snijkunst!...

Aan de oude dame, suf geworden in haar liefde tot de honden, die haar huis tot een hondenasyl had ingericht. Hierdoor verpestte zij de buurt, en door een geur van vervuiling, en door een gehuil en gejank van

de lieve dierkens. Het was een oude, lieve dame, zeer ongevoelig voor menschenleed, maar zoo trouwhartig voor beesten.

Aan een boetvaardige neef die, om de zielsrust van twee oude nichten niet te verstoren en zijn erfenis niet te ontloopen, zijn ongeloof liet varen, te biechten ging en in staat van gratie kwam ontbijten bij de dames, Wanneer hij afscheid nam was hij honderd frank rijker.

Aan den directeur van een warenhuis die de meisjes, welke hij niets koket vond, liefst maar afdankte. Hij zei het hen openhartig en stak tevens een sigaar op.

Ik denk aan een naaisterken, dat liever met heeren liep, dan armoe te lijden, aan woekeraars en poëten, aan schurkjes en kinderlijken, aan menschen zooals wij allen zijn, met een ziel vol goede en kwade neigingen.

En, mijn Vriend, zooals het meer voorkomt in het leven, van wat ik me voornam bleef veel achterwege!

En als een broeder onder mijn broeders beschreef ik hen maar zooals zij mij toeschenen, en peinsde niet aan degenen die ik vernalatigde.

Terwijl ik schreef, mijn Vriend, en portret naast portret schoof in de rij, vergat ik en liet misschien een oogenblik vergeten wat andere idealisten ontketend hebben... De geweldige wereldtragedie...

Nu is mijn winterwerk af. Aan alles komt een einde. De lente krielt in de bewolkte lucht en lokt mij. Ik kan toch niet eeuwig van idealisten verhalen, al is de stof onuitputtelijk!

Daarbij, in vertrouwen gezegd, mijn idealisten begonnen mij wat ergernis te geven! Verbeeld u dat sommige menschen zich meenden te herkennen. Gelijkenis treft men altijd aan... Doch dat is mijn schuld immers niet? En het leven heeft steeds mijn verbeelding geholpen...

Toen ik verleden jaar in mijn vacantiedagen op den Roodhuisberg te droomen lag en het Kempenland bij Aarschot overschouwde, toen zijn ze opgedoken. Het was een bonte menschenschaar. En keer op keer, wanneer ik daar terugkeerde onder de acacia's werd de

lust grooter om hen te beschrijven. Verloren lag ik in het wijde landschap, turend naar de vreemdstaltige wolken, naar de zon die stralend uitschoot en naar de lucht zoo diep en blauw.

Als een naroes van lentevuur bloeiden de witte vlindertrossen van den acacia.

De acacia heeft een milde, fijne geur... Frisch en rein bezwangert hij de lucht. Tusschen de teergroene bladeren hangt zijn witte weelde...

Onder het symbool der onschuld en afwezigheid van booze driften heb ik aan mijn idealisten gedacht... En de leeuwerik hing onzichtbaar in den hemel.

Wanneer ik traagjes huiswaarts kuierde droeg ik een bloeiend takje in de hand...

In mijn buurt, in de stad, rook ik nog den nabloei van den acacia in de tuinen.

Zoo werden, in de schaduw der acacia's, de vertellingen verzonnen.

Weer lokt de lente. De verbeelding ligt gebonden in woorden, ik herleef mijn droomen en betreur de uren der verbeelding.

Ik keer van de haven, van de doode haven weer om u dit epiloog te schrijven.

Doodstil is de kamer. In de verte, verloren, kraait ieverans een haan.

Aan alles komt een einde!... De stilte beklemt mij!... 't Is me precies alsof ik maar weer ongeveer geschreven heb wat ik zeggen wou.

't Is nu eenmaal zoo, mijn vriend. Schep maar behagen in wat u behagen mocht, en denk aan mij als een idealist onder de idealisten... want zoo zijn wij menschen, nu eigenlijk allemaal...

Ik beschreef niemand boosaardig, wel glimlachte ik of was verteederd terwijl ik getrouw naar het leven probeerde te teekenen wat ik gefantaseerd had onder de bloeiende acacia's...

Vale.

Antwerpen 1917-18.

INHOUD.

	Blz.
Najaarsmijmering	1
De schat der Inca's	7
De bekoorlijke Erato	15
De drie lichtdragers	23
Weeldegenot	30
Eenzamen	38
De Huivering	46
Apostels	52
Nazomer	59
Lentelevens	66
Het rad van Avontuur	72
De groote gebeurtenis	80
Kerstnacht	87
Van 't een jaar in 't ander	95
De wegbereiders	102
De Kelderkoe	109
Het heilig princiep	116
Het verlangen der loodgieters	123
Het huis der haren mutsen	131
De vier filozofen	138
De ontgoocheling	143
De inwijding	150
De Kameleon	157
De zelfmoordenaar	165
Vrouwenhart	173
Vrijbuiters	181
Kinderen van Baal	189
Met verschroeide vleugels	196
Twee steden	204
Onder de acacia's	213